

Uvitatále-kàsũ tò bhũkù

Yàrí bhũkù ò ì nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Yàrí Uvitatále-kàsũ tò bhũkù nandí ní Lukà tí kátina ale. Ka kirè nga kà randí ka azà kumì ato mà azà kumì dòná ìfo nà ato mà nà nzínzi ò, Yèsù ka kúgù dhu-dzidò.

Kándí ndi bhũkù Tòfilò tí kátina ale tò. Ka kirè dhu ní ndi Tòfilò ríí orú ngari ò aríí ìndrù nzínzi ò atdí Mùgirikì. Kòvò-otù ò, Lukà ambénà dhu òvò dò pbàkrístò tí ríí ìnzí ní Pbàyàhúdí mà Pbàyàhúdí nyú tí ríí tsí mà nà tò.

Ndi bhũkù ò kándí dhu ní Yèsù Krístò adzì, ndàrà òrù-akpà ò tí dhu mà (1.9-11), Kàgàwà adù Ìlìl-Àlafí ivì tí dhu mà nà (1-2). Ndi Ìlìl-Àlafí ní ndi òbì nabhù Uvitatále tò, ràbhù *Kànìsà rùndò ndi ràkà kóró ngari ònà, ròpè ndi Yèrùsàlemà tò kigò ò rò, rùdà Yùdeyà tò pbìrì ò, Sàmàriyà tò pbìrì ò, ndirò ràrà àhù ìnzí ní Pbàyàhúdí-bvù màtí. Ndi bhũkù ò ka kòtè dòyà abhò nyú ale ní òyò uvitatále: yàrí ní Péterù (1-2), ndirò ní Pòlò (13-28).

Bhũkù-nyitì ka kòhù tí dhu

- Yèsù òdzì, ndàrà òrù-akpà ò dhu-dzidò, kàbhà ábhàlì rí Ìlìl-Àlafí rí 'rà dhu nòdò dhu (1.1-26).
- Yèsù dò Ídzì Mākūrù ùnò ka kí Yèrùsàlemà tò kigò ò, ndirò Yùdeyà mà, Sàmàriyà mà nà tò pbìrì ò dhu (2.1-12.25).
- Pòlò bhà wemberè tò abhi ò kà rí Ídzì Mākūrù núnò Kipurò tò pbìrì ò bhà tò, ndirò Gàlilayà tò pbìrì ò atdífhená kigò ò bhà tò dhu (13.1-14.28).
- *Kànìsà ò pbàkūrù tò wemberè tò unduta Yèrùsàlemà tò kigò ò (15.1-35).
- Pòlò bhà òyò rí kèsè abhi ò kà rí Ídzì Mākūrù núnò Pbàgíríkì tò pbìrì ò bhà tò dhu (15.36-18.22).
- Pòlò bhà ìbhù rí kèsè abhi ò kà rí Ídzì Mākūrù núnò Èfesò tò kigò ò bhà tò, Àziyà-Ngba tò pbìrì ò dhu (18.23-20.38).
- Pòlò rí Ídzì Mākūrù ùnò ìnè ndi ndíí imbi ò rórò Yèrùsàlemà mà, Kàyìsàriyà mà, Ròmà mà nà tò kigò ò dhu (21.1-28.31).

Yèsù rí dhu òyà pbìndà *uvitatále tò tdũ ndi ndòdzí òrù-akpà ò rò dhu

1 Tòfilò pbàlé, yà angyi ma mándí ìndù bhũkù ò, ma máwe Yèsù anzì kórò dhu, kùdhè ìndrù tò dhu mà nà, ròpè ndi dònà-kpà ò rò, ² ràrà

àhu kà rǒdzi òrù-akpà ò ònà idho ò. Tdũ ndi ndodzi rò, kùyá dhu Kàgàwà bhà ìlilá-Alafí bhà obi nǐ, yà fíndà ndi ndóvò uvitatále tò abádhí róngo ònzínà dhu dǒ. ³Ndi ndóvè kotdè ndi, ndàdù ndingbè òve-bvù rò dhu-dzidǒ, Yèsù itè ndi ibí otu nyú ò pbindà uvitatále tò, ìfo kumì idho nzínzi ò. Kǎnzì wò dhu ndínǐ ìnè ndi ndíí ìpìrǒ rò nyìkpóna nà dhu tó obhóngà nitè tí abádhí tò. Kǎránà dhu òvò rǒ abádhí tò òrù-akpà ò Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi dǒ.

⁴Ní atdíku, atdíkpá Yèsù mà rǐí ònyù-tsùnǎ pbindà uvitatále màná rórò, kùyá dhu abádhí tò, ndàti: « Àpé nyivà nyí Yèrùsalemà tó kigò ò rò. Pbétù, nyòdò yà fùkù ma mǒvò Ábadu Kàgàwà náakò fùkù làkà. ⁵Obhó tí, bàtizò nubhónà Yùwanì núubhónà bàtizò ìndrù tò idha nǐ. Pbétù ngúfe idho dzidǒ, nyí, nyí nyí ìlilá-Alafí tó bàtizò nálǔ. »

Yèsù rǒdzi òrù-akpà ò dhu

(Màt 28.18-20; Mrk 16.15-19; Luk 1.1-4; 24.33-51; Èfe 4.8-10)

⁶Yèsù-tí ì nùndu kabhà uvitatále níuvú dhu kà-tsù, 'àti: « Ádrùngbǎlé, tí kòmbí nga ndi nyí Pbàìsràyélí tó idzi nádú abádhí-fo ò nǐ? » ⁷Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: « Ìnzí ní òtǔku ndi nyùni ndi idho mà, ndi kàsùmì màná. Ábadu náatdì ka atdíró pbindà ádrùngbǎnga tó obi-bvu rǒ. ⁸Pbétù, nyí nyabáya ádrùngbǎnga tó obi ìlilá-Alafí rǐfo dùkú nǐnganí. Ní, nyí nyadùya òngo pbàkà ngàmbi tí Yèrùsalemà tó kigò ò, Yùdeyà tó pbìrì ò, ndìrò Sàmàriyà tó pbìrì ò, ràrà àhu yà adzi-tsù náadì ndi ì. » ⁹Wò dhu ndi ndòtè dhu-dzidǒ ní ndi Yèsù náapè ndòdzi òrù-akpà ò, àzèmbè abádhí rǎndàna rórò, àpbù ràrà ndiwi abádhí-nyìkpó ò rǒ^a. ¹⁰Ní, òko abádhí òko nyìkpóya ì ùdǐ 'àmbe Yèsù àràna òrù-akpà ò ì nga nándà dǒ rórò ní ndi, òwòwò mùdzarù nùfǒ ròyá óyǒ ale núuto ì abádhí-tí, ¹¹'adù àtìna abádhí nǐ: « Gàlìlayà ò bhǎ, ádhu nyí nyòkò uró, nyámbe òrù-akpà ònga nándà dǒ ní? Wò Yèsù, nzínzikù ò rò ndi nìvà ndòdzi òrù-akpà ò ale, náadùya ndi ányì rò àdhàdhì wò nyí nyàla kà rǎrà ányì dhu bhèyi tí. »

Màtíyà nóvò ka kí rùwù Yudhà Ìskàriyotà dhu

(Zàb 133; Luk 24.52-53)

¹²Wò dhu-dzidǒ, Yèsù bhà uvitatále náadù ì pbìrì dò rò, 'òwù Yèrùsalemà tó kigò ò. Ndi pbìrì-òvò nǐí *Mizèyitunì, ndìrò ndi pbìrì ìí ìkyèrǒ Yèrùsalemà tó kigò tírò mbèmbè atdí kilòmètèrè tí^b. ¹³Ní, abádhí níitdègu òwu ùvò Yèrùsalemà tó kigò ò, ní abádhí atsù idza, 'adù ùpo orùnǎ rò ka kóbhòlò ányìdzá kàluga ò. Ndi kàluga nǐí angyinǎrò màtí

^a 1.9 Wò ndi dhu náanzì ndi Bètànìyà tí kátina pbanga-tí arǐí pbìrì dǒ (Luk 24.50).

^b 1.12 Wòrǐ ní ndi sàbatù-idhò ò ka kavì kongò ùbhi dhu-adzì nga. Pbàgìrìkí t'ávàna ò ka kí kàtì « sàbatù tó otu » tí.

abádhí arí 'undũ ðná bilínganà kàluga. I uvitatále ní'í Péterù, Yùwanì, Yàkòbhò, Àndèreyà, Filipò, Tùmasì, Bàrtòlòmàyò, Màtayò, Yàkòbhò, Àlùfayò t'ídhùnà, Simonì, yà atdíđđ ndì nугyénà fiyò p̀bìrì đđ ale, ndirò Yudhà, Yàkòbhò t'ídhùnà. ¹⁴ Abádhí andu ì atdíkpá, 'òngò 'ìtsò bilínganà atdyúya nyú nà. Ndirò, abádhí nzínzi ð ì'í átò ní'í Màriyà, Yèsù tsánà mà, ngũkpà vèbhále mà, ndirò Yèsù t'ádóna mànà.

¹⁵ Ní atdíku, kòrí ale núundu ì mbèmbè atdí miyà dòná òyò kumì nà ale tí rò. Ní ndi nínganí, Péterù ivà ndì ndidè abádhí nzínzi ð, ndàdù àtìnà : ¹⁶ « Àbanínzó, dhu àkã wà yà ìlìlã-Alafí náavò ìlìlã Andítá ð dhu ràkã. Ádrùngbã kamà Dàwudi-otù ð, kàvò dhu angyangyi Yudhà-okú đđ rò^c. Ndi Yudhà ní ndi yà Yèsù òsò rówu ale tó pìkò-đòtsírò idè ale. ¹⁷ Ka ní'í àlè nzínzi ð ale nyú, ndirò kà-kàsù ní'í inè. ¹⁸ Kãdzì atdí inga inzà àkã otu ð ndì ndóngyè fùrangà rò. P̀bétù, ndi inga ð kítisi, nyìna-ndri ròp̀bì ndì wemberè tí adzi rò, ðna rìkpà ndì, tsùna m̀arámàrà ràdù ndùvò adzi-bvù. ¹⁹ Ní Yèrùsàlemà ð bhà kórò ní'í kà-rò ndì nònzì dhu, 'adù ndi inga-òvò òvò Àkèldamà tí àvaya ð. Àkèldamà-tì ní: «Azu tó inga.» ²⁰ Zàburì tó bhũkù ð ka kándì dhu, kati :

«Kàbhà pbanga r̀ngò r̀ngù tí,
ìnzì atdí ale mà r̀bhà ndì ðná^d.»

Ndirò kà ràtina átò :

«Kàbhà kasu àbhù ka kí ngãtsi ale tò^e.»

²¹ Yà Yèsù-owù ð àlè kùbhì ùbhi rò mànà atdíkpá ale r̀í'í inè, ²² ròp̀è ndì ndi Yèsù r̀ì bàtizò àlù Yùwanì-fò dhu ð rò, ràrà àhu kà r̀dzì òrù-akpà ð ðná idhò ð. Ní, dhu àkã wà àlè ròvò abádhí nzínzi ð atdí ale, ndí'í àlè koko tí mànà Yèsù ìngbè ndì dhu tó ngàm̀bì tí.»

²³ Ní, abádhí adù òyò ale-òvò ní'ífo : Yòzefù mà Màtíyà nà. Yòzefù ka kanzínà átò Bàrìsabà tí, ndirò itdèta tó kòvò ní'í Yèsitò. ²⁴ Wò dhu-dzidò, Péterù mà náadù 'ìtsò ì ràtì : «Ádrùngbãle Kàgawã, nyi nyúni kórò ale-afí ð dhu. Ní, ítè pé kãkã òyò ale nzínzi ð nyi nyú nyi nyòvò ale, ²⁵ ndí'í uvitatále tó kasu nònzì tí yà Yudhà úbhà ngari ð, ndàdù àrà yà p̀bìndà dhu tí ndì ndúni ngari ð.» ²⁶ Nírò ní ndi Péterù mà òdhína mànà náadù ngalà òvò. Ndi ngalà adù Màtíyà àlu, Màtíyà ràdù kòkò atdí kumì dòná atdí nà ì nùbhà Yèsù bhà uvitatále-bvù níse.

Kàgawà bhà ìlìlã-Alafí r̀ífo *P̀èndèkòtè-idhò ð dhu

2 ¹ P̀èndèkòtè-idhò^f níitdègu àkã, ní Yèsù ná'ù ale ní'í atdíkpá ì àndu tsùya atdí ngari ð rò. ² Ní kòmbómbì, awe r̀p̀ilì òbì nyú nà dhu

^c 1.16 Zàb 41.10 ^d 1.20 Zàb 69.25 ^e 1.20 Zàb 109.8 ^f 2.1 P̀bàgìrìkí t'ávana ð P̀èndèkòtè-tì ní ìmbò kumì r̀ì idhò isè idhò. P̀bàyàhúdí tó màndu ð ka ní'í P̀ásìka tó màhèndù dzidò r̀ì ìmbò kumì r̀ì idhò isè idhò ð ka kònzínà màhèndù (Law 23.15-21 ; Tòr 16.9-11).

bhëyi ró'w dhu tó wògò nírí ndì òrù-akpà ò rò rífo ró, ndi dhu ràdù abádhí òkò ònà idza níra. ³Nírò ní ndi abádhí ala kàzù-idà-dò bhëyi rólo dhu-idà-dò ányìdzá, ònànga ràdù ndùndò ròkò abádhí-dòtsírò. ⁴Ní Kàgàwà bhà Ìlílà-Alafí nírá abádhí kóró, abádhí ràdù 'òpè 'òtè dhèdhèrò ale t'ávàna-tidò àdhàdhì Ìlílà-Alafí nítè ka fíyò dhu bhëyi.

⁵Wò dhu rí ndònzì ònà idhò ð, yà adzi ð kóró pòbìrì ònà rò íwù, Kàgàwà rò affíya nápbà Pòbàyàhúdì, ní'í inè átò Yèrùsàlemà tó kigò ð. ⁶Ní, wòrì wògò ì ìrì rò, ìndrù náandu ì Yèsù ná'ù ale rí'í ró, idhò ràdù 'ùkò atdíð ngàtsi ale rí abádhí ìrì ávànà nyú nóte rí ró dhu-okú dò rò. ⁷Ní, idhò núukò abádhí atdíð, 'àdù àmbe àtìnà dò: «Hòkò! Kòkò róte ale kóró tí obhó Gàlìlayà ð bhà nyú? ⁸Ní, ádhu ngàtsi ale rí abádhí ìrì ávànà nyú nóte rí ró ní? ⁹Kàkà àlè nzínzi ð rí'í atdíðhená ale níwù Pòbàpartè tó pòbìrì ò rò, Pòbàmedì mà Pòbàèlamù mànà tó pòbìrì ò rò. Ndirò, ngùkpà ale níwù Mèzòpòtàmíyà mà, Yùdeyà mà, ndirò Kàpàdòkiyà mànà tó pòbìrì ò rò. Ngùkpà-tsí níwù Pòtò mà Àziyà mànà tó mùlengù ò rò, ¹⁰ngùkpà ràdù ìwu Fùrùgiyà rò, Pàfùliyà rò, Mísrì rò, ndirò kyèròkyèrò Libiyà tó pòbìrì ð atdí pòbanga Kùrenì tí kátina ò rò. Ndirò, ngùkpà ale íwù Ròmà tó kigò mà, Krètè tó pòbìrì mà, Àràbiyà tó pòbìrì mànà ò rò. ¹¹Atdíðhená ale ní Pòbàyàhúdì nyú, ndirò ngùkpàkà ní ùgèrè tí ì nùgèrè, 'òngò Pòbàyàhúdì tó sòmà tó Úyátá nífu ale. Pòbètù, àlè kí abádhí ìrì Kàgàwà anzì ádròdrò dhu tó màkùrù àwè rí àlè t'ávànà nyú ð ró.»

¹²Ní, idhò núukò kòrì ale, fíyò irèta riku. Abádhí ambénà dhu òngù dò tsùyá nzínziyà ð, 'àmbe àtìnà dò: «Wò dhu-tì nyú ní àdhu?» ¹³Pòbètù, ngùkpà ale-tsí náambénà Yèsù ná'ù ale rùnòna dhu gàyà nónzì dò ònzì tí, 'àdù àmbe àtìnà dò: «Íwà kòkò ale òrì atdíð.»

Péterù rí dhu òwò ihé-yà tò dhu

¹⁴Nírò ní ndi Yèsù bhà uvitatále tírò ì ikò atdíkpà atdí kumì dòná atdí nà ngùkpà òdhína mànà rórò, Péterù apè ndòvò dhu òrú tìna nyú nà ihé-yà tò. Kàti: «Nyí Pòbàyàhúdì tírò, ndirò nyí kóró Yèrùsàlemà tó kigò ð nyí nyí'í rò, nyìkpèlè bíku nyí'í yà ma múnòna dhu mbëyi. ¹⁵Kòrì ale nòrì nzá wò nyí nyí'èna dhu bhëyi, àlè kòkò òkò ìbhù adyifò-sisì kútsingá nga tó ð tí nídhunì. ¹⁶Pòbètù, wò rí ndònzì dhu ní yà Kàgàwà bhà nabì Yòwelè náavò ìndrù tò dhu. Kàti:

¹⁷«Kàgàwà ràtina: yà adzi ð dhu-tsù rí ndòdì nínganí,
ma miráya kóró ale Afídu ní.

Ní fùkú kpabhínzo mà vèbhínzo mànà nóongoya pòbànábì tí,
Fùkú zàdhà náalaya dhu ònyu bhëyi ródzì dòyà dhu tó òfò ð,
Fùkú mùlà-akpá tò, madù dhu òvò ònyù ð.

¹⁸Obhó tí, ndi nínganí, ma miráya pòbàkà ìnò-akpá mà, pòbàkà ìnò-
ayí mànà Afídu ní,

ràdù òngo pbànábí tí.

19 Ma mǎnzíya yà inzá apèna 'ònzí angyi ìndrù-nzínzì ð dhu òrù-akpà-nyì rǒ,

madù wíwì ònzì yà adzi dǒ. † dhu ní'íya azu mà, kàzù mà, ndirò àpbù bhèyi ùtì ikò màná.

20 Tdù wò ndi Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà idhò náaká rò,

adyifò núugèrèya ndi ndòngò ínò tí,

ndirò àbí núugèrèya ndi ndòlù azu bhèyi.

Ndi idhò ní'íya ádrùngbǎ idhò nyú.

Ndirò, ndi idhò ní'íya Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù rǐ ndávǐ kpanjanga òná idhò.

21 Nírò ní ndi Kàgàwà araya ɔ̀v̀na nànzì ìngbàtí ìli ndi ale mà nígu rǒ. >

22 Nyǐ Pbàìsràyélí tó pbìrì ð bhǎ, nyìri yà ma múnc̄na fùkù dhu. Kàgàwà nítè wà dhu ndi rǒpì ndi Yèsù, yà Nàzàreti tó kigò ð ale. Obhó tí, kòtù ð, Kàgàwà ònzì wà wíwì mà, yà inzá apèna 'ònzí angyi ìndrù-nzínzì ð dhu màná, ndàdù ize nítè nzínzikù ð. Ní nyǐ nyúni ì dhu mbèyi nyú. 23 Wò ndi ale ka kipfo kabhu fukú, àdhàdhì yà angyangyi Kàgàwà udhé, ndirò angyangyi kǎpǐ dhu bhèyi. Ní, nyǐ nyǐpfo ka, nyǎbhù inzá àpè Kàgàwà ùnǐ ale ròhò, 'ùtò mùsàlabhà dǒ. 24 Ka kótdù ka, pbétù Kàgàwà ádù kabhu rìngbè ndi ɔ̀ve-bvù rò, ndi dhu ràdù kabhu ràhu ɔ̀ve tó àpbè ð rò, ìmbà ɔ̀ve ní'ì ɔ̀bi nà kà dǒ nídhunǐ. 25 Obhó tí, ádrùngbǎ kamà Dàwudì náavò dhu kǒkú dò rò, ndàtì :

< Ma mongónà Ádrùngbǎle Kàgàwà àla ɔ̀nzidú bìlǐnganà.

Kà rǐ'ì ìnè idú fangà dǒnǎ rò, ní ùdúnga rǐ nzǐ ìvi ɔ̀dò nǐ.

26 Kòní wò dhu-okú dò rò ní ndi afídu rǐ'ì dhèdhe nà,

dhèdhe tó ɔ̀te ràdù ì'ì idàdu dǒ.

Ndirò ma mùni wà dhu, ɔ̀ve-bvù màtǐ ngbòdu ràdìya inga t'òdota nà tí.

27 Obhó tí, nyǐ nyubhàya nzǐ afídu ràdì ɔ̀ve-bvù.

Ndirò, nyǐ nyadùya nzǐ ima, pbùkù ìlǐlǎ ale-abvò nyú núbhà ròmò ibhu ò.

28 Nyǐ nyítè wà ìpìrǒnga tó otu idù,

ndirò, ɔ̀nzìnú ma mí motù nínganǐ,

ìdhèdu níikaya ndi atdíð nyú^h. >>

29 Tdítdǒ Péterù adù àtìnà ihé-yà nǐ: « ɔ̀dhídù, ma mòzè mɔ̀vò dhu kpanjanga fùkù *àlè t'ábhunà-nzínzì, ádrùngbǎ kamà Dàwudì-okú dò rò: kǎvè, kadù ndòtdù. Ndirò indo màtǐ, kǎ-dzìdò rǐ'ì ìnè àlè-rábvù. 30 Pbétù ka ní'ì Kàgàwà bhà nabì. Ní, kǎni dhu angyangyi Kàgàwà ratsò dhu ndàtì, ndi rìliya kabhà pbàdzukuru nzínzì ð atdí ale ràdì kǎrì dǒ ádrùngbǎ kamà

g 2.21 Yòw 3.1-5 h 2.28 Zàb 16.8-11

tí. ³¹Ádrùngbǎ kamà Dàwudì náala ndì nɔnzɪya dhu angyangyi. Ní ndì dhu bhèyi ní ndì kǎvò dhu angyangyi Krístò nǐngbèya ndì ɔve-bvù rò dhu dǒ. Kǎti :

◁ Kàgàwà nùubhàya nǐ ka ɔve-bvù.

Ndirò, kǎ-bvò nɔómóya nǐ ibhu ò'. ³²Kàgàwà abhù wà wò ndì Yèsù rìngbè ndì ɔve-bvù rò. Ní àl'è'ì kóró, àl'è ní ndì dhu tó ngàmbì. ³³Nírò, Kàgàwà ábhù wà ka ròdzì òrù-akpà ò, ràdù àdì fɪndá fangà dònǎ rò. Ndirò, kǎko wà yà Àbanà akò fɪndá làká Ìlǐlǎ-Alafí. Ní, kǐrà wà mà kà ní. Wò ndì Ìlǐlǎ-Alafí rǒnzina dhu ní ndì wò nyí nyálǎna nyǎdù àmbe ìrìnà dǒ kòmbí. ³⁴Ádrùngbǎ kamà Dàwudì núupò nzá òrù-akpà ò, pbétù kǎti :

◁ Ádrùngbǎle Kàgàwà náati pbàkà Ádrùngbǎle nǐ :

Ádǐ pbàkà fangà dònǎ rò,

³⁵ràrà àhù ma mí pbùkù òmvù nábhù nyòbè dǒya dhu ò'. ³⁶Nírò, kóró Pbàìsràyélí tó pbìrì ò bhà nákǎ ì rǎni dhu mbèyi nyú, Yèsù wò nyí nyábhù kutò mùsàlabhà dǒ ale, ní Kàgàwà rábhù wà rǒngò Ádrùngbǎle tí, ndirò Màsiyà tí. »

³⁷Ní, wò Péterù òvò fǐyò dhu ì ìrì rò, ndì dhu náasù ihé-yà atdíǒ. Ní abádhí adù dhu ìvu Péterù mà ngǔkpà uvitatále mànà-tsù, 'àti : « Àbanǐnzó, mà màkǎ mǒnzì dhu ìngbàtí ? » ³⁸Ní Péterù adù dhu àdu abádhí tò ndàti : « Nyùgèrè nyí nyùbhà fùkú nzérénga. Ndirò nyàlù bàtizò Yèsù Krístò-òvò rò, ndíni Kàgàwà ubà tí fùkú nzérénga, nyǎdù kàbhà Ìlǐlǎ-Alafí tó perè nákò. ³⁹Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà náakò ndì làká fùkù fùkú nzónzo mànà. Ndirò kǎkò ka átò yà ndì ndúnzina kóró ale, yà itse arǐ òrùkú rò tò. »

⁴⁰Péterù unò ábhò ngǔkpà dhu nyú tdítǒ abádhí tò, ndíni abádhí nabhù tí rà'ù ndì ndènò dhu, ndirò ndíni abádhí-afí nabhù tí ròtsi ɔbi. Kǎvò dhu abádhí tò, ndàti : « Nyàbhù nyí Kàgàwà rìgù nyí, ìnzí nyí nyabá tí kǎkò nzére ale tó ɔfò. » ⁴¹Wò Péterù unò dhu nà'ù ale kóró náadù bàtizò à'ù kubho fǐyò. Ní ndì nǐnganí, Yèsù ná'ù ale-bvù níisé ndì mbèmbè ìbhù lufù ale nǐ. ⁴²Ní ì ale náapbá afíya atdíǒ, 'òngò Yèsù bhà uvitatále rǐdhèna fǐyò dhu ìrì. Abádhí andu tsùya, 'òngò òko atdíkpá, 'òngò dhu ònyù atdíkpá, ndirò 'òngò 'ìtsò atdíkpá.

Yèsù ná'ù ale nóongónà òko tí dhu

⁴³Ɔdò ongónà ìsì kóró ale ò, yà Yèsù bhà uvitatále rǒnzina yà ìnzá apèna 'ònzì angyi ìndrù-nzínzì ò dhu mà, abádhí rǒnzina wíwì mànà dhu àlà ì í rò. ⁴⁴Kóró ale, yà Yèsù ná'ù, nóongónà òko atdíkpá. Ndirò,

ⁱ 2.31 Zàb 16.10 ^j 2.35 Zàb 110.1

abádhí ongónà foyá dhu ùli atdíkpá kàsüya nɔnzi tí. ⁴⁵Abádhí ongónà foyá dhu-tsí mà foyá ongyéngá mànà núdzi, 'àdù ì òngyè fùrangà nùndò foyá, ngàtsi ale ràbà ka dzùnàna nyú ònzì rádù dhu-bvùtí. ⁴⁶Abádhí ongónà tsüya àndu kóró idhò ÿ Kàgàwà bhà idzá. Ndirò, abádhí ongónà idzàya ònà ònyù nónyù atdíkpá dhèdhe nyú nà, ndirò atdí afíya nyú nà. ⁴⁷Abádhí ongónà Kàgàwà ilè, kóró ale ràdù abádhí ifu. Ndirò, yà inga nàarúbo dhu bhèyi, Àdrùngbàle Kàgàwà nóongónà àrà abádhí-bvu nise rǝ yà ɔwútána tí ndì nà'ù ale nǝ.

Péterù mà Yùwanì nà rǝ atdí òtsòtsù ale nígǝ dhu

(Kas 4.9-22; 9.32-35; 14.8-10)

3 ¹Atdíku, Péterù mà Yùwanì nà náava ì ndínì ì owu tí 'ìtsò Kàgàwà bhà idza ÿ rǝ, arùgyètí adyifò-sisì adyídǝ nga tǝ ÿ. ²Ní, Kàgàwà bhà idza ka kòtsù ònà tsàtsù-tí, abádhí atù òtsòtsù rǝrǝ ka kugǝ atdí ale. Wò ndì tsàtsù-ɔvǝ ní'ì «Àyàya Tsàtsù.» Bìlìnganà ka kongónà ndì ale nítdu, kiwù ilinà ràdì ndì tsàtsù-tí, ràmbè mùdzùnà núnzi dǝ ányì dza ròtsù ale-fǝ. ³Ní, wò ale itdègu Péterù mà Yùwanì nà nálǝ Kàgàwà bhà idza ròtsù rǝ, ní kǝdù ndǝpè ndàmbe dhu ùnzi dǝ abádhí-fǝ. ⁴Ní, Péterù mà Yùwanì nà nùudí nyìkpóya wò ale rǝ, Péterù ràdù àtìnà kà nǝ: «Ándà pé dǝkà nga.» ⁵Ní wò ale adù abádhí dǝ nga nándà atdyúna nyú nà, dhu òdò ndì ndí ndínì ndì ndabá tí abádhí-fǝ dhu-okú dǝ rǝ. ⁶Pbétù, Péterù adù àtìnà kà nǝ: «Ma mǝ'ì ìmbǝ ɔrǝ mà, ndirò fùrangà tí kátina sùma mà

nà màtí. Indè ma mábhùna ní fudú rǝ'ì dhu kèlè. Ní ma màtina inyì nǝ: «Nàzàretì ÿ ale Yèsù Krístò-ɔvǝ rǝ, íva nyì nyidè, nyadù ùbhi.»

⁷Wò dhu-dzidǝ, Péterù adù wò ale àlu fangà tǝ ɔtsúna rǝ, ndìva ɔrǝ. Ní urǝ rǝ tí, kà-pfǝ mà kà-pfǝ-kilìtà mànà náadù ɔbì nábà. ⁸Ní wò ale ibe ndì ndidè pfǝna dǝ, ndàdù abhi ɔpè. Àbadhi mà náadù òtsù atdíkpá Kàgàwà bhà idza, Péterù mà Yùwanì mànà nà. Ní àrà ndì ndàrà rǝrǝ, wò ale ambénà ndǝbhè dǝ òbhè tí, Kàgàwà nílè ndì ndí

Péterù mà Yùwanì nà rǝ òtsòtsù rǝrǝ ka kugǝ ale nígǝ dhu (3.6)

rǝrǝ. ⁹Kàgàwà bhà idzá ì'ì kóró ale náala ka ùbhì rúbhi ndàdù àmbè Kàgàwà ilè dǝ rǝ. ¹⁰Ní, abádhí itdègu kùnǝ yà Kàgàwà bhà idza tǝ «Àyàya Tsàtsù» tí kátina tsàtsù-tí arádi ndàmbe mùdzùnà ùnzi dǝ ìndrù-fǝ ale tí, ní ɔdò níisì abádhí ò, idhò ràdù abádhí ùkò atdíidǝ wò ale rǝ ndì nònzì dhu-okú dǝ rǝ.

Péterù rí dhu òvò ihé-yà tò dhu

(Kas 2.22-36; 4.5-12; 5.30-32)

11 Wò ale náapbá ndi atdíđ Pétérù mà Yùwanì mànà rǒ. Ní abádhí adù òwu atdíkpá, 'òwù òko Kàgàwà bhà idza tó mbàrazà-tsìnà. Ndi mbàrazà-òvò ní'í « Ádrùngbǎ kamà Sǎlòmòni bhà mbàrazà. » Nírò ní ndi ìndrù náadù ìtse, ì rǎndu ì abádhí-tí, idho ùko ì atdíđ dhu-okú dò rò. 12 Ní, Pétérù itdègu wò dhu àlǎ, náadù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: « Nyí, Pbàìsràyélí tó pbìrì ð bhà tírò, ádhu nyí nyàbhu nyí idho rùko nyí wò ale ògù dhu-okú dò rò ní? Ndirò, ádhu nyí nyùdí nyìkpóku ròká, nyámbe mǎndà dǎ fáká ádrùngbǎnga tó òbi ní mǎ màbhu ka rògù dhu bhèyi ní? Ndirò ngǎtsi ní, Kàgàwà ózè dhu ònzi mǎ marí dhu-okú dò rò mǎ màbhu ka ròpè ndùbhi dhu bhèyi ní? 13 Àlè t'ábhúna Àbráhamù, Ìsakà, Yàkòbhò mà tó Kàgàwà ní ndi pbìndà inò-akpà Yèsù Krístò, yà nyí nyípfo nyàbhu òmvù-fó ale nòòvò nàbhu rilè ndi. Nyí nyuvó nyí ìwalì Pilatò rǒ ìnzí ka níkòlò tí imbi ò rò, àzèmbè iwà àbadhi òtdì kà-ànyǎ ndíní ndi ndikòlò tí rórò. 14 Nyí nyadhò yà Kàgàwà-nyìkpó ð ìlǎ ale nyú, ndirò obhónángatále nyú, nyǎdù abvo òkye arí ale nyú nábhu kíkòlò imbi ò rò. 15 Ní ndi dhu-otù ð, nyí nyàbhu kohò ale ní yà ípìrǒnga nábhu arí ìndrù tò ale nyú. Pbétù, Kàgàwà ábhu wà ka rìngbè ndi òve-bvù rò. Ní mǎ ní ndi dhu tó ngàmbì. 16 Wò nyí nyálǎna ale nyí nyúni wà mbèyi nyú. Ní ka nàbhu ràbà òbi dhu ní yà mǎ má'ù Yèsù-òvò bhà ádrùngbǎnga tó òbi. Yèsù ná'u ka kí dhu nábhu ndi ka rògù atdíđ wò nyí nyálǎna dhu bhèyi.

17 Ní àbanǐnzó, kòmbí mǎ m̀ni wà dhu wò nyí nyónzì fùkú ádròdrò ale mànà Yèsù rǒ dhu, ní nyí rónzì inzà nyí nỳni nga dhu-okú dò rò. 18 Pbétù, wò Kàgàwà ádù ònzìnà kà-rǒ dhu ní yà angyangyi ndi ndavò kórò pbìndà pbànábi-otù ð dhu. Kǎti pbìndà *Màsiyà rabáya àpbe^k. 19 Nírò, nyùgèrè nyí nyùbhà fùkú nzérenga, nyǎdù ingo Kàgàwà-tí'ò, ndíní kǎdù tí fùkú nzérenga níndò. 20 Ndi dhu bhèyi ní ndi Ádrùngbǎle Kàgàwà rí nyí nyí nyásò òná kàsùmì nábhu rǎká, ndàdù Yèsù, yà angyangyi ndi ndapì Màsiyà nívi rìrǎ fùkù. 21 Kòmbí dhu àkǎ kà ràdì òrù-akpà ò, rǎrà àhu Kàgàwà rí kórò dhu-tsí nùgèrè ròngò òwútána tí òná idho ò. Kàgàwà avò wà ndi dhu angyangyi nyú pbìndà ìlǐlǎ pbànábi-otù ð'. 22 Obhó tí, Músà ati: « Ádrùngbǎle fùkú Kàgàwà níipfoya ìma bhèyi atdí pbìndà nabi fùkù nzínzìku ð rò. Ní dhu akáya nyòngò kà rùnòna fùkù kórò dhu níri. 23 Ìnzì róngo ndi nabi rùnòna dhu ìrì ale-tsè nòtdì Kàgàwà róngo àdù kórò pbìndà ale nzínzì ð rò^m. »

24 Pétérù adù dhu ìse átò ihé-yà tò, ndàti: « Kàgàwà bhà pbànábi kórò, ròpè ndi Sàmòlè rǒ rò, rǎrà àhu dzina dǎ uvò kórò ngùkpà pbànábi ò,

^k 3.18 Luk 24.26-27 ^l 3.21 Ìsa 34.4; 51.6; 65.17 ^m 3.23 Tòr 18.15, 18, 19

náavò dhu átò ì idho ÿ ì nɔnziya dhu dǎ. ²⁵Nyí ní pbànábí tó inzo. Ní kǎkò pbìndà pbànábí-otù ÿ Kàgàwà anzì làkà ní kǎnzì fùkù. Ndirò nyí nyùngbò wà nyí Kàgàwà nà yà abhúku mànà Kàgàwà mà núngbò ì dhu-otù ÿ. Obhó tí, Kàgàwà ati Àbràhamù ní: «Pbùkù pbàdzukuru-otù ÿ, ma masoya yà adzi ÿ rùgànda-tsù kóróⁿ.» ²⁶Ndi dhu bhèyi ní ndi Kàgàwà ívì pbìndà inc-akpà Yèsù Krístò fùkù wemberè tí, ndíní nyí naso tí ndàbhù nyí nyùgèrè nyí nyùbhà fùkù nzérenge.»

Péterù mà Yùwanì nà núsò ka kí, kadù dhu òngù tsùyá dhu

4 ¹Wò Péterù mà Yùwanì nà rí dhu òvò ihé-yà tò òná kàsùmì ÿ ní ndi *pbàkùhání mà, Kàgàwà bhà idza-ngbò òdò arí sàndìrì tó ádrùngbàle ale mà, *Pbàsàdùkáyó mànà nùtò ì ányìrǎ. ²Ní, abádhí-idhè níika nzá ndi wò Péterù mà Yùwanì nà rí dhu ùdhè ihé-yà tò Yèsù ingbè ndi òve-bvù rò dhu dǎ rò. Ndi dhu rítèna dhu ní ìkye ùvùve ale rǎdù ìkye dhu, ndirò ùngbè ùvùve kutdù ì ale rǎdù ùngbe òve-bvù rò dhu. ³Ní, abádhí adù Péterù mà Yùwanì nà núsò. Ní inga ràti nídhuní, abádhí adù Péterù mà Yùwanì nà núli imbi ò, rǎrà àhu tsútsǎ nínganí nga ò. ⁴Pbétù, ihé-yà nzínzi ÿ ábhǎ ale nyú, kǎkò ÿyǎ ábhàlǎ rùdhèna ìndrù tò dhu nìrì, náa'u Yèsù, ndi dhu rǎdù Yèsù ná'u ale-bvu nábhù risè ndi, rǎhu mbèmbè imbò lufù ale tí.

⁵Tsútsǎ nínganí, Pbàyáhúdì tó ádròdrǎ ale mà, pbàkùrù mà, Músà bhà Uyátá tó màlímò mànà náandu ì Yèrùsàlemà tó kigò ÿ. ⁶Abádhí náandu ì atdíkpá pbàkùhání tó ádròdrǎ ale dǎ kamà Anà mà, Kàyafà mà, Yùwanì mà, Àlisandurù mà, ndirò pbàkùhání tó ádròdrǎ ale dǎ kámá-idzá ÿ bhà mànà. ⁷Ní, kǎkò ì nàndu ale náavi Péterù mà Yùwanì nà kiwù nà nzínziya ò, 'àdù dhu òpè 'òngù tsùyá. Abádhí ati: «Nyí nyú, nyí nyígù wò òtsòtsù ale àdhi bhà ádrùngbànga tó òbi ní, ndirò àdhi-òvò rǎ?»

⁸Ní, Kàgàwà bhà Ìlílá-Alafí nírá Péterù, rǎdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyí ádròdrǎ ale mà, pbàkùrù mànà tírò, ⁹kòní indo nyí nyí dhu òngù tsùkà wò òtsòtsù ale rǎ mà mǎnzì ídzinga mǐgù ka dhu-okú dò rò. ¹⁰Nyí nyàkǎ nyùni, nyí kóró Pbàisràyéli tó pbìrì ÿ bhà mànà dhu ní, nyí nyábhù Yèsù Krístò, Nàzàretì tó pbanga ÿ ale, kutǎ mùsàlabhà dǎ dhu. Ní, Kàgàwà ádù wà kàbhù rìngbè ndi òve-bvù rò. Kǎvò-okú dò rò nga ní ndi wò ale ìdè ònzikú ìdzi rò rò ní. ¹¹Ndi Yèsù ní ndi Kàgàwà bhà Andítá nǎvò dhu okúna dò rò ndàti:

«Yà nyí nyabvù igi odu, nyí, idza òru arí ale tírò,
ní ndi òngò idza-pbidò nódò rǎdù odu tí°.»

¹²Ògù rǎdù ndàbà kòtù ÿ tí atdírò, ìmbǎ ngàtsi ale-òvò rǎi yà adzi ÿ atdí màtí, yà Kàgàwà íbhò ndíní ìndrù ugù tí otùna ÿ nídhuní.»

ⁿ 3.25 Opt 22.18; 26.4 ° 4.11 Zàb 118.22

13 Ní wò dhu bhëyi Péterù mà Yùwanì nà àdu dhu fíyò ìmbă òyá òdó nà dhu náadù Pbàyàhúdí-bv̄ ãdròdr̄ anya ìtdì arí ale àbhu idhò rùkò atdí. Ndirò, abádhí asù dhu Péterù mà Yùwanì nà rārì inzá inga núnì ndirò inzá dhu nózù ale. Ndirò abádhí asù dhu átò Yèsù mànà arúbhi ùbhi r̄ atdíkpá ale rārì i. 14 Pbétù, wò ògògò òtsòtsù ale nálá ì í nzínziya ò idè ró rò, abádhí r̄n̄ona dhu náadù àwí àwí tí. 15 Ní, abádhí adù Péterù mà Yùwanì nà návi rùvò dhèwani-dzà ò rò, 'adù 'òpè 'àgò ì nzínziya ò. 16 Abádhí ambénà àtina d̄ nzínziya ò: « Àlè kí kòrì ale ònzi ingbà dhu bhëyi? Obhó tí, Yèrùsàlemà tó kigò ò bhà kórò núnì wà wò abádhí ònzi wiwì mbëyi nyú. Ní, àlè kí nzí adù ndi dhu àgò. 17 Pbétù, dhu àkă nzá ndi dhu-òyí rùgà ndi kórò ale nzínzi ò. Àlè kàkă àlè risò abádhí ìnzí Yèsù-òvò nati tí tdítđ atdí ale-bì ò màtí. »

18 Ní wò dhu-dzid̄, k̄k̄ ãdròdr̄ ale adù Péterù mà návi r̄tsù tdítđ tiya ò. Abádhí adù dhu ìsò Péterù mà tò ìnzí Yèsù-òvò nati tí akèkpá màtí, ndirò ìnzí dhu nudhè tí tdítđ ìndrù tò Yèsù-òvò r̄. 19 Pbétù, Péterù mà Yùwanì nà náadù dhu àdu abádhí tò, 'àti: « Nyòtdì pé yà anya nyí nyú tírò. Ádhu Kàgàwà-nyìkpò òf̄: tí kirì tsùkú dhu, ndirò, tí kirì tsùnà dhu? 20 Mǎ'í na ní ndi, ìnzí mǎ mǎdù iwà mǎ màla dhu mà, ndirò iwà mǎ m̄rì dhu mà nòvò mǎ mí ìndrù tò dhu núbhà. »

21 Ní, abádhí d̄ ì òrù tdítđ dhu-dzid̄, k̄k̄ Pbàyàhúdí tó ãdròdr̄-anya ìtdì arí ale náadù abádhí ùkòlò ròwù. Í ãdròdr̄ ale ala nzá abádhí d̄ ì í anya òtdì okúna dò rò atdí dhu mà. Obhó tí, kórò ale adù òko 'àmbe Kàgàwà ìlè d̄ wò ndi nònzì dhu-okú dò rò. 22 Wò ndi Péterù mà Yùwanì nà náanzì wiwì r̄n̄á 'ìgù ale ní'ì iwà pbìndà atò ísè ndi r̄sè ìfò kumì atò d̄nǎ ale.

Yèsù ná'ù ale r̄ 'ìtsò Kàgàwà r̄ dhu

23 Ì ka kùkòlò dhu-dzid̄, Péterù mà Yùwanì nà náadù òwu òdhíya r̄'ì i, 'adù yà pbàkùhání tó ãdròdr̄ ale mà, pbàkùr̄ mànà nòvò fíyò dhu náwe abádhí tò. 24 Ní wò dhu ì ìrì rò, k̄k̄ Yèsù ná'ù ale náadù 'ìtsò Kàgàwà r̄, 'àti: « Ò ãdrùngbǎlé, nyi nyanzi ndi òrù-akpà mà, yà adzi mà, ãdròdr̄ r̄r̄-ábábá mànà òyá arí'ì kórò dhu mànà. 25 Pbùkù Ìlǎ-Alafí n̄ nyi nyabhè pbùkù ìnò-akpà, abhukà, ãdrùngbǎ kamà Dàwudì r̄vò dhu ìndrù tò. Kǎti:

« Ádhu wò dhu bhëyi inzá Kàgàwà núnì ale-tsi àva ndi ní? »

Ndirò, ádhu ìndrù òko 'àmbe ìmbă t̄ya nà dhu ùdhe d̄ ndínì ì onzi tí ní? »

26 Yà adzi ò ãdròdr̄ ale nòbhòlò wà ì ìla t'úgyeta tò. Ndirò, kámá nádù wà 'ìrì atdíkpá, ndínì ì ugye tí ì Ádrùngbǎle Kàgàwà nà, pbìndà *Màsiyà mànà^p. » 27 Obhó tí, ãdrùngbǎ kamà

Hèrɔdè mà, liwali Pòtiyò Pilatò mà, inzĩ ní Pbàyàhúdí mà, Ìsràyeli tó pbìrì ð bhà mànà núndu wà ì yàrí kíḡò ð. Abádhí ùndu ì, ndínì ì ugye tí Yèsù, pbùkù ìlìlǎ inc-akpá, yà nyi nyú nyi nyútri ale. ²⁸Ndi dhu bhěyi ní ndi abádhí ònzì pbùkù ádrùngbǎnga tó obi nĩ yà nyi nyú nyi nyudhè ndirò nyi nyazè rònzì ndì angyangyi dhu. ²⁹Nírò kòmbí Ádrùngbǎle Kàgàwǎ, ándà pé kǒkò ale rǎpàna 'ònzì ròkà dhu. Ábhǔ pbùkù inc ròwù pbùkù ɔte òvò rǒ ìndrǔ tò ìmbǎ òyá ɔdɔ na. ³⁰Ígba ɔtsúnú, ndínì ìndrǔ nigú tí, ràdù wiwì mà, yà inzà apèna 'ònzì angyi ìndrǔ-nzínzì ð dhu mànà nónzì pbùkù ìlìlǎ inc-akpà Yèsù-òvò rǒ. »

³¹Ní Yèsù ná'ù kǒkò ale níitdègu itsòta níto, ní yà abádhí ì'ì ì àndu ì ró nga náadù ndòpè ndivi, Kàgàwǎ ràdù abádhí ìra pbìndà ìlìlǎ-Alafí nĩ. Ní, abádhí adù 'òpè 'ùnò Kàgàwǎ bhà ɔte ìmbǎ òyá ɔdɔ na.

Yèsù ná'ù ale rǐ foyá dhu núlì atdíkpá ròngò dzùnàya ònzì dhu
(Luk 12.33; Kas 2.44-47; 2Kò 8.13-15; 1Yù 3.16-19)

³²Yèsù ná'ù ale ní'ì atdí ale bhěyi afíya mà, atdyúya mànà ò rò. Atdí ale mà abádhí nzínzì ð nóongónà nǔ fóná dhu àtì pbìndà dhu nyú tí. Pbétù, abádhí ongónà kóró foyá dhu núlì atdíkpá. ³³Abádhí ongónà àdù Ádrùngbǎle Yèsù ingbè ndì ɔve-bvù rò dhu tó màkǔrù nòvò ìndrǔ tó ádrùngbǎ obi nyú nà. Ndirò Kàgàwǎ ongónà àdù abádhí àso kóró atdí. ³⁴Dhu òtdì ndì róná ale ní'ìnà mbǎ abádhí nzínzì ð atdí màtí. Obhó tí, inga nà ale mà kóró, idza nà ale mànà kóró, nóongónà ì dhu-tsí núdzi, 'àdù iwu ì òngyè fùrangà nà, ³⁵'ùbho Yèsù bhà uvitatále-fó. Ì uvitatále ongónà àdù ndì fùrangà núndò kóró ale tò, ngàtsi ale ràbà ka dzùnàna ònzì ràdù dhu-bvùtí.

³⁶Ndi dhu bhěyi tí, Yòzefù tí kátina atdí Mùlawì ní'ì inga nà. Ka ní'ì Kìpurò tí kátina pbìrì ò ka kugù ale. Yèsù bhà uvitatále ongónà àdù kànzi átò Bàrnabà tí. Bàrnabà-tì ní ìndrǔ-afí òpè arí ale. ³⁷Ní kǎbhù pbìndà inga kodzì, ndàdù ìrà ndì fùrangà nà, ndìrà àbhù nà Yèsù bhà uvitatále-fó.

Ànàniyà mà pbìndà tsibhále Sàfirà nà rǒ ndì nanzì dhu
(Tǎr 23.21-23; 2Ká 5.20-27; Kas 4.35-37)

5 ¹Pbétù, Ànàniyà tí kátina ale mà ní'ì ì pbìndà tsibhále Sàfirà nà 'àbhù fíyó inga kodzì. ²Ní, Ànàniyà idyi ndi inga ka kodzì róná fùrangà-ròrò fìndà, iwà pbìndà tsibhále ùni átò rórò. Wò dhu-dzidò, kǎdù àrà ndì fùrangà-go àbhù Yèsù bhà uvitatále-fó. ³Ní Péterù ivú dhu Ànàniyà-tsù, ndàtì: « Ànàniyǎ, ádhu nyi nyàbhù pfòmvo *Sìtanì rìrà afínu nĩ? Nyi nyùtrǎ Kàgàwǎ bhà ìlìlǎ-Alafí, nyadù inga nyi nyàbhù kodzì rò

nyi nyàbà fùrangà-ròrò nídyi indù. ⁴Inzá nyi nyàpè ndi inga àbhǎ kodzi rò, ka nǐ t'òbhó pbùkù? Ndirò, iwà màtí nyi nyàbhù ka kodzi rò, nyi nyòngyè fùrangà nǐ t'òbhó pbùkù kèlè? Ní, ádhu nyú nyi nàbhù nyonzi dhu wò dhu bhèyi? Nyi nyùnò nzá títò indrù tò, pbétù nyi nyùnò ka Kàgàwà tò.»

⁵Ní wò Péterù ùnò dhu ndi ndìrì rórò tí, Ànàniyà nítsi obvò, ndàdè òvè dòtsí. Ní kóró ale, wò Ànàniyà rǒ ndi nònzi dhu nìrì ò ɔɔɔ isí atdíð. ⁶Wò dhu-dzidǒ, kpabhínzo adù iwu, 'àkpòrò Ànàniyà-abvò-ngbò mberù^q ò, 'adù òwu òtdùnà.

⁷Mbèmbè ìbhù adyifò-sisì tí Ànàniyà òvènà ró adyifò-sisì ùdà rórò ní ndi, kàbhà tsibhále, Sàfirà náatsù tdítdǒ Péterù mà-tí'ò. Kǎni nzá pbìndà ale rǒ ndi nònzi dhu. ⁸Ní, Péterù ivú dhu kà-tsù, ndàti: «Éno pé! Tí nyí nyàbhù inga kodzi ròná fùrangà-bvu yà?» Ní, Sàfirà adù dhu àdu ndàti: «È! Ka ní wò.»

⁹Ní Péterù adù àtìnà Sàfirà ní: «Nyí nyàdù nyíri ìngbà dhu bhèyi pbùkù ale nà, nyòwù Kàgàwà bhà Hìlǎ-Alafí nyú nátra? Ándà! Kònǐ pbùkù ale òtdù òwu kpabhínzo rítsù kòkò dǒ. Ní, abádhí rǐ avònu itdu átò, 'òwu òtdùnà.» ¹⁰Uró rò tí, Sàfirà nítsi gbùò obvò Péterù-ònzǐ, ndàdè òvè dòtsí. Ní, idza ì itsù rò, kpabhínzo adù Sàfirà òtù iwà òvè ró, 'adù kǎ-bvò itdù, 'òwu òtdùnà átò yà kàbhà ale ì òtdùnà ró.

¹¹Ní, ɔɔɔ níisí atdíðǒ *kànìsà ò, wò Ànàniyà mà Sàfirà nà rǒ ndi nònzi dhu ì irì rò.

Yèsù bhà uvitatále rǐ andi nà ibí ale nígǔ dhu

¹²Yèsù bhà uvitatále náanzì ábhǒ wíwì mà, yà inzà apèna 'ònzì angyi indrù-nzínzi ò ábhǒ dhu mànà indrù nzínzi ò. Ndirò, Yèsù ná'ù ale kóró nóongónà 'àndu bilínganà. Abádhí ongónà òko atdíkpá «Ádrùngbǎ kamà Sòlòmónì bhà mbàrazà» tí kátina mbàrazà-tsìnà.

¹³Ndirò, yà inzà Yèsù ná'ù ale nzínzi ò, atdí ale mà nóongónà nzǐ ndòmuvù ndàngbò ndi abádhí nzínzi ò. Pbétù, indrù ongónà adù àmbe Yèsù ná'ù ale ilè dǒ atdíðǒ. ¹⁴Ábhǒ kpabhále mà vèbhále mànà nóowúnà Ádrùngbǎle Yèsù à'ù rǒ, ndi dhu ràdù àrà ka ná'ù ale-bvu àbhù rǒ risè ndi atdíðǒ.

¹⁵Ní, indrù nóowúnà andi nà ale númbà rǒ 'iwù nà ngudhà ò. Abádhí owúnà ì ale núli rǒ ròyì fíyó ara mà fíyó ótdù mànà dǒ, ndíní Péterù rǔda ányirò òná kàsùmì ò, àbadhi-sisì nyú mà náara tí ndìbvù rǒ atdí ale dǒ màtí. ¹⁶Ábhǒ ale nyú nóowúnà iwu rǒ andi nà ale nà, nzére-alafí náaravu ròyá ale mànà yà kyèròkyèrò rǐfí Yèrùsàlemà tó kíçò-tí pbanga ònǎ rò. Ní ì ale owúnà ùgu rǒ kóró.

^q 5.6 Ndi mberù-tidò nǐ abvo-ngbò t'ákpòròta tò tí ka kapì.

Yēsù bhà uvitatále núsò ka kí, kadù dhu òngù tsùyá dhu

(Ìsa 65.13; Kas 4.5-12; 12.3-11; 18.20)

17Wò dhu-dzidš, pbàkùhání tó ádròdrš ale dš kamà, yà ì ìì mànà atdíkpá Pbàsàdùkáyó tó mùtù nzínzì š ale mànà, náambénà Yēsù bhà uvitatále rōnzina dhu-adhà ònzì dš atdídš. 18Ní abádhí adù Yēsù bhà uvitatále àbhù kusò, kudo kóró ale tó imbi-dzà ò. 19Pbétù kùbhingá nà, Ádrùngbàle Kàgàwà bhà atdí màlàyikà náadù ìrà imbi-dzà-tsù núpfo, ndàdù Yēsù bhà uvitatále àbhù rùvò iri. Ndirò, ndì màlàyikà adù àtìnà abádhí nì: 20« Nyòwu nyíko Kàgàwà bhà idzá, nyàdù ípìrōnga-owútá dš róte kóró màkūrù nówò ìndrù tò. » 21Ní, Yēsù bhà uvitatále adù 'ìvā bhòtsungá nyú, 'òwù Kàgàwà bhà idza ò, 'àdù 'òpè ùdhe dhu ìndrù tò.

Pbàkùhání tó ádròdrš ale dš kamà mà, yà ì ìì mànà atdíkpá ale mànà níwù ùvò rò, abádhí adù Pbàyàhúdì-bvù ádròdrš-anya itdì arí pbàkūrù-tsù àndu. Ndirò, abádhí adù sàndìrì àvi ròwù Yēsù bhà uvitatále ùgù, 'ìwù nà imbi ò rò. 22Ní imbi-dzà ò ì ìwù ùvò rò, kškò sàndìrì adù nzá ì uvitatále òtù abádhí ka kudo ònà kàluga ò. Ní abádhí adù 'àdu anya t'ítàtì t'ále-tì'ò, 'àdù dhu òvò fìyò, 'àtì: 23« Mǎ mòwù ùvò imbi-dzà-lì'ò, ní mǎ mòtù ndì imbi-dzà-tsù mběyi nyú ka kùpbì ró. Ndirò, sàndìrì n'ì ìnè fìyò ngari š tí ì ìkò ró. Pbétù, mǎ mìtdègu tsàtsù ùpfo, ní mǎ màdù nzá atdí ale mà nótù kàluga ò. »

24Ní wò Kàgàwà bhà idza-ngbò òdo arí sàndìrì tó ádrùngbàle mà, pbàkùhání tó ádròdrš ale mànà níitdègu wò dhu ìri, ní abádhí-dò ò nga adù ìkù tí ìku. Ní abádhí adù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzínziya š, 'àmbe àtìnà dš: « Ádhu nyú wò ndì nònzì kškò ale-rš? » 25Nírò ní ndì atdí ale itò ndì, ndìtsì àtìnà kškò ádròdrš ale nì: « Nyìri dhu! Kškò nyí nyábhù kusò, kudo imbi ò ale r'ì Kàgàwà bhà idzá ì ìkò, 'àmbe dhu ùdhe dš ìndrù tò ró. »

26Ní, sàndìrì tó ádrùngbàle mà, róná ngùkpà sàndìrì mànà náawù Kàgàwà bhà idza, ndínì ì ugu tí Yēsù bhà uvitatále 'ìwù nà anya t'ítàtì t'ále-ònzì. Pbétù, abádhí núulú nzá ì uvitatále òbi nì 'ìwù nà, ìndrù ràdù 'ùbvù odu nì dhu-òdò ònzì ì 'ì dhu-okú dò rò.

27Wò dhu-dzidš, sàndìrì abhù Yēsù bhà uvitatále rìwù ùvò ádròdrš anya itdì arí ale-ònzì. Ní, pbàkùhání tó ádròdrš ale dš kamà náadù ndòpè ndòngù dhu abádhí-tsù, ndàtì: 28« Mǎ mísš wà nyí ìnzì nyí nyowu tí dhu ùdhe rš wò ale-òvò rš. Ní, nyàndà pé nyí nyóonzì dhu: Yèrùsàlemà tó kigò š bhà núlè wà ùlè tí fìyò nyí nyúdhèna wò ale dš dhu nì. Ndirò nyí nyòzè nyífo wò ale-azù dšká átò! » 29Ní Péterù mà ngùkpà uvitatále mànà náadù dhu àdu kà tò, 'àtì: « Àkǎkǎ dhu tí kifù Kàgàwà ùnò dhu, ndirò tí kifù ìndrù ùnò dhu? » 30Nyí ní ndì nyí nyabhù Yēsù kutš mùsàlabhà dš ròvè, kadù òtdùnà. Pbétù, abhúka tó Kàgàwà nàbhù wà ka rìngbè ndì òve-bvù rò. 31Ndirò, Kàgàwà àbhù wà ka ròdzì òrù-akpà ò, ndàdù àbhùnà

ràdi findá fangà dònǎ rò. Kǎbhu ka ràdi Kamà tí ndirò Ògùba tí, ndíní otu nabhù tí Pbàisràyélí tò rùgèrè ì, 'ùbhà fiyó nzérenga, ràdù ubàta tó otu àbà. ³²Mǎ ní ì ì nónzì dhu tó ngàmbi. Ndirò, Kàgàwà ùnò dhu ifù arí ale nírǎ kǎrì nǎ pbìndà Ìlǎ-Àlafí ní ì dhu tó ngàmbi átò. »

³³Ní wòrì ɔte ì ìrì rò, ádròdrò anya ìtdì arí ale náakó atdíds, 'àdù dhu òzè ndíní ì abhù tí Yèsù bhà uvitatále kòkyè. ³⁴Pbétù, abádhí nzínzì ð Gàmàliyeli tí kátina atdí Mùfàrisayò ní'í inè. Ndi ale ní'í Músà bhà Úyátá tó màlimò, ndirò ka ní'í atdíds kóró ale arífùna ale. Ní, kǐvǎ ndì ndidè ɔrú ádròdrò anya ìtdì arí ale nzínzì ð, ndàdù Yèsù bhà uvitatále àvi kipfo iri ákè kàsùmì tí. ³⁵Ní kòkò uvitatále ùvò iri dhu-dzidò, kǎdù dhu òvò ádròdrò anya ìtdì arí ale tò, ndàti: «Nyí Pbàisràyélí tó pbìrì ð bhǎ, nyàndà nga mbèyi kòkò ale rǒ nyí nyápàna nyǒnzì dhu nà. ³⁶Kòní, tdèku tí Tèwudhà nívà ndì, ndàrà ndàtì rǒ ádrùngbǎle tí, mbèmbe ìfo miyà ale ràdù 'òdhò owùna ð. Ní ka kóhò ka, yà kà-tsù dhu ná'ù ale ràdù 'ífalà, wò abádhí ítsò dhu ràdù inè.

³⁷Tèwudhà-dzidò, Gàlilayá tó pbìrì ð atdí ale, Yudhà tí kátina nívà ndì ndì dhu bhèyi tí yà ìndrù òzù ka kí ònǎ kàsùmì ð, ihé-yà ràdù 'òdhò owùna ð. Pbétù, ka kòhò ka rò, yà kà-tsù dhu ná'ù ale nádù 'ífalà átò. ³⁸Ní kòmbí ma mátina nyí nǎ: «Nyùvò kòkò ale tó dhu ò rò. Nyùbhà abádhí ròwù. Wò abádhí ùdhe ì ɔnzi tí dhu mà, wò abádhí rǒnzina dhu mànà ní'ina gukyè ìndrù ò rò àhu dhu tí, ní ì dhu rìnè ìtírò. ³⁹Pbétù, ì dhu apé 'í Kàgàwà nyú ùdhè ndì ndɔnzi tí dhu tí, ní nyí nyí nǎ ì dhu àbhù rìnè. Nyàndà nga mbèyi! Akye nyí nyowuna nyòtù Kàgàwà nà nyí nyí nyúgye ró.» Ní kòkò ádròdrò anya ìtdì arí ale náadù wò Gàmàliyeli òvò fíyò dhu ìrì.

⁴⁰Abádhí adù uvitatále àvi rìtsù tiya ò. Ní idza abádhí ìtsù rò, ì ádròdrò ale adù abádhí àbhu kuvi, 'àdù dhu ìsɔ fíyò ìnzí Yèsù-òvò nati tí tdítò ìndrù nzínzì ð. Wò dhu-dzidò, ì ale adù abádhí ùkòlò, ròwù. ⁴¹Ní Yèsù bhà uvitatále uvò kòrì ale-ònzí rò dhèdhe nyú nà, ì ka kòzù iwà àkǎ 'àbà àpbè Yèsù-òvò-okú dò rò ale tí nídhuní. ⁴²Ndirò, Kàgàwà bhà idza ð màtí, idzàya ònǎ màtí, abádhí ùbhà nzá kóró idhò ð ì 'í dhu ùdhè ìndrù tò dhu. Ndirò abádhí ùbhà nzá Yèsù rǎrǎ Másiya dhu tó Ídzì Mǎkǎrù nòvò ì 'í ìndrù tò dhu.

Yèsù bhà uvitatále dzùnà ònzì róngo àrùbhù ale nòvò ka kí dhu

(Uvt 18.13-26; 1Tì 3.8-13)

6 ¹Kòkò ì idhò ð, Yèsù bhà ábhàlǐ-bvu náadì ndàrà ndise rǒ. Ní yà Pbàgìríkí t'ávàna òte arí Pbàyàhúdí' náadù 'òpè 'ònu yà ávaya nyú nòte arí Pbàyàhúdí' nǎ, fíyò abvo-ayí ròwu ùdzò tí ùdzo rǒ bilínganà ònyè

^r 6.1 ì ale ka kanzínà átò Èlènistè tí. ^s 6.1 ì-tsí nǎ'í Pbàèbràniya.

ùndo ka kí ìndrù tò òná kàsùmì ð dhu-okú dð rð. ²Ní, atdí kumì dòná ðyð nà Yèsù bhà uvitatále náandu Yèsù bhà ábhàlì-tsó kóró, 'àdù àtìnà ní: « Ìnzá dhu àkǎ àlě rùbhà Kàgàwà bhà Ɖte ùno àlě kí ìndrù tò dhu ònyù-okú dð rð. ³Nírò àbanǎnzó, dhu àkǎ nyòvò àrùbhù ale nzínziku ð, ndíní mǎ madù tí ndi kasu àbhù foyá. † ale àkǎ ìí ìdzi mùtsò nà ale tí, Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí írá ale tí, ndirò dhu-ònga t'òvòta nùni ale tí. ⁴Ndi dhu bhèyi ní ndi kàsùka nádù ìí ìndrù dð mǎ mí mìtsò dhu mà, Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù ùno mǎ mí ìndrù tò dhu mà nà dhu kèlě. »

⁵Ní, wò dhu adù Yèsù bhà ábhàlì-nyìkpó nófð kóró. Ní, abádhí avò Stìfanù ádrùngbǎ a'uta nà ale, ndirò Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí írá ale mà, Filipò mà, Pòròkòrò mà, Nìkànòrà mà, Tìmonì mà, Pàràminà mà, Nìkùla mà nà. Nìkùla níí Àtìyòkiyà tó kigò ð ale^t, yà Pbàyàhúdì tó sòmà ò ndi nùgèrè ale. ⁶Wò dhu-dzidð, abádhí adù kǎkò ì òvò ale nítè Yèsù bhà uvitatále tò. Nírò ní ndi Yèsù bhà uvitatále adù ìtsò ɔtsúya ì ùlì abádhí dð-tsírò rórò.

⁷Wò ndi kàsùmì ð, Kàgàwà bhà Ɖte adù ndànga atdíð ìndrù nzínzi ð. Ndirò, Yèsù bhà ábhàlì-bvu náadù àdi ndàrà ndise rð atdíð Yèrùsàlemà tó kigò ð, ibí pbàkùhání mà ràdù Yèsù ná'ù àtò.

Stìfanù òsò ka kí dhu

⁸Kàgàwà nírá Stìfanù pbìndà ìdzìnga mà, pbìndà ádrùngbǎnga tó ɔbi mà nà ní. Ní, kǎránà yà ìnzá apèna 'ònzì angyi ìndrù-nzínzi ð dhu mà, wíwì-abábá mà nà nónzì rð ìndrù nzínzi ð. ⁹Ní ngúfe ale, yà « Ìno-kàsù ð rð ka kúkòlo ale » tí kátina *unduta-dzà ð ale nzínzi ð, náadù 'òpè 'àgò ì kà nà. † ale níí Kùrenì tó kigò ð Pbàyàhúdì, Àlìsàndùriyà tó kigò ð Pbàyàhúdì, Kìlìkiyà tó kigò ð Pbàyàhúdì, ndirò Àziyà tó mùlengù ð Pbàyàhúdì. ¹⁰Pbétù, abádhí anzì nzá Stìfanù lèmà, kǎí dhu-ònga t'òvòta tó màgèzì nà, ndirò Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí ambénà kàndà dð kǎ rðte rð nídhunì. ¹¹Nírò ní ndi abádhí adù ìndrù nódzi fàrangà rð ndíní ì ale ɔvo tí dhu 'àti: « Mǎ mírì wò ale nzère nyú rí dhu ùno Músà ní ndirò Kàgàwà ní ró. » ¹²Abádhí adù dhu ìtsu ihé-yà mà, pbàkùrù mà, Músà bhà Úyátá tó màlímó mà nà-dò ò, ndíní dhu nivà tí Stìfanù rð. Nírò ní ndi abádhí alú ka 'òsò, 'àdù òwu nà, 'òwù ùvò nà ádròdrò anya ìtdì arí ale-ònzì. ¹³Abádhí adù òwu tìtò dð rí Stìfanù ðbhù ale nà àtò ànyì, ndíní ka nòbhù tí 'àti: « Ìnzì ndi ndí ndàngyě rórò, wò ale náarí dhu ùno nzère nyú àlě tó Kàgàwà bhà Ìlìlǎ idza ní, ndirò Músà bhà Úyátá ní. ¹⁴Mǎ mírì wà ka ìtí rátina: Yèsù, Nàzàretì tó kigò ð ale rǎrì Kàgàwà bhà idza nùgòlò, ndàdù yà Músà ùbhà àlě tò àlě tó màndu nùgere. »

¹⁵Ní, wò anya t'ítàta-idzà ð ìí ale kóró nùudí nyìkpóya Stìfanù rð, 'àdù kà-nyì àla Kàgàwà bhà màlàyìkà-nyì bhèyi rólo ró.

^t 6.5 Ka kanzínà ka àtò pròzèlìtè tí.

Stìfanù rĩ dhu òvò ìndrũ tò anya t'ítàta-idzá ò rò dhu

7 ¹Wò dhu-dzidõ, pbàkùhání tó ádròdrò ale dõ kamà níwú dhu Stìfanù-tssù, ndàti : « Wò dèné ka kùnò dhu tí obhó dhu ? » ²Ní Stìfanù adù òtè òpè, ndàti : « Abádù ndirò adódù, nyìri yà ma múncna fùkù dhu. Ádrùngbãnga tó awáwù nà arĩ Kàgàwà náavì ndì àlè t'ábhunà Àbràhamù tò Mèzòpòtamiyà tó pbìri ò kà rĩ rórò, tdù kàra àdi Hàranì tó pbìri ò rò. ³Ní, kàti Àbràhamù ní : « Ívà nyi fùkù pbìri ò rò, ndirò fù-dzá-bhà nzínzì ò rò, nyarà yà indù ma mítèna pbìri ò. »

⁴Ní Àbràhamù ivà ndì Kàlìdeyà tí kátina pbìri ò rò, ndàrà àdi Hàranì. Àbràhamù t'ábanà òvè dhu-dzidõ, Kàgàwà adù Àbràhamù àbhù rìvà ndì Hàranì rò, ràrà àdi yà kòmbí nyí nyí ònà pbìri ò. ⁵Ní ndi pbìri ò, kàbhù nzá atdí adzi mà, ndirò pfõna-owù kili róngà bvùtí ngarí-ngba mà kà tò. Pbétù, kàkò wà làkà Àbràhamù tò ndàti, àbhù ndì rabhùya ndi pbìri kà tò pbìndà pbàdzukuru màna. Kùncò wò dhu ìmbà Àbràhamù arĩ atdí ngbángba nà màtí rórò. ⁶Kàgàwà ati yà dhu bhèyi : « Pbùkù pbàdzukuru nóowuya òko ngùkpà ale tó pbìri ò. Anyì, ka kabhùya abádhí róngò incó tí, kadù àvu ròyá, ràrà àhu ifò miyà ató tí. » ⁷Kàgàwà ati átò : « Ma mitdiya ndi anya nyàbhù òyá ale rĩ nyòngò incó tí pbìri ò ale-dõ. Ndi dhu-dzidõ ní ndi, ma mabhùya abádhí rùvò ndi pbìri ò rò, rìwù òko, 'òngò ima núle yàrí ngari ò rò. » ⁸Wò dhu-dzidõ, Kàgàwà adù kpabhínzo-ònzínga òbhòlo ka kí dhu nídi ize tí ndíñ Àbràhamù màna ì ùngbò ì dhu nitè tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, Ísakà ka kùgù rò, Àbràhamù abhù kònzínga kòbhòlò àrù rí idhò isè idhò ò. Ísakà anzì dhu ndi dhu bhèyi tí idhùnà Yàkòbhò-rò, Yàkòbhò ràdù kònzì ndi dhu bhèyi tí atdí kumì dòná òyò nà idhúna, àlè t'ábhúna-nzínzì rò.

⁹Adòyà Yòzefù-adhà ònzì ì arí dhu-okú dò rò, ì àlè t'ábhúna-nzínzì náabhù ka Mísri tò pbìri ò bhà ròdzì. Pbétù, Kàgàwà ì ì inè atdíkpá kà nà. ¹⁰Ní, kàdù kabhù ràrà ùda rò ndì ndábàna kórò àpbè ònà. Ndirò, Kàgàwà abhù ka ràbà ìdzínga Mísri tò pbìri ò ádrùngbã kamà Fàrawù-ònzì, ndàdù dhu-ònga t'òvòta tó màgèzì àbhù kà tò. Ní, Fàrawù adù Yòzefù ìli Mísri tò pbìri ò *lìwali tí. Ndirò, kàdù kili ádrùngbãle tí pbìndà idzá kórò dhu-dõ.

¹¹Wò dhu-dzidõ, àgàyì níisí Mísri tò pbìri ò ndirò Kànanà tó pbìri ò màtí. Ndi dhu ní ì ádrùngbã àpbè nyú. Ndirò, àlè t'ábhúna rĩ ì ònyuna dhu mà àbà ró nga mà ní ì ìmbà. ¹²Ní, Yàkòbhò itdègu inè ònyù rĩ Mísri dhu ìri, náadù àlè t'ábhúna" nóvì, ròwù wemberè tó abhi ní anyì". ¹³Òyò rí abádhí tó abhi ní sè anyì abhi ò, Yòzefù adù ndìtè abádhí tò abádhí t'ádòna nyú tí. Nírò ní ndi ádrùngbã kamà Fàrawù adù Yòzefù mà-dzá-bhà núni átò. ¹⁴Wò dhu-dzidõ, Yòzefù adù àbanà Yàkòbhò mà, kórò fí-dzá-bhà màna návi rìwù

^u 7.12 f àlè t'ábhúna ní ì kàbhà inzo. ^v 7.12 Opt 42-45

òko Mísri tó pbìrì ò. I ale-bvù kóró nǐ òrùbhù kumì dóná imbò nà ale. ¹⁵Ní, Yàkòbhò adù òtse Mísri. Àbadhi mà, pbì inzo àlè t'ábhúna màna náawù uvè ányì. ¹⁶Ka kadúnà òwu abádhí-abvò númbà rǒ, kiwǔ òtdunà Sikemù tó pbìrì ò, yà àlè t'ábhunà Àbràhamù náadzì fùrangà rǒ Hèmòrà bhà inzo-fó ibhu ò.

¹⁷Ní, yà Àbràhamù tò Kàgàwà akò làkà rākā ònà kàsùmì níitdègu ndìndù, ní àlè tó ale-bvù níisè ndì ndòtrò atdíđ Mísri tó pbìrì ò. ¹⁸Nírò ní ndì yà inzà Yòzefù núni ádrùngbǎ kamà náanyù idzi Mísri tó pbìrì dǒ. ¹⁹Ní ndì ádrùngbǎ kamà núutrà àlè tó ale, ndàdù àvu àlè t'ábhúna rǒ. Kǎdù abádhí òtu átò rùbhǎ foyá nzónzo ndíní uvè tí. ²⁰Wò ndì kàsùmì ò ní ndì, ka kugù Músà. Músà nǐ atdíđ áya, ndàdù Kàgàwà-nyìkpó òfò ngbángba. Ní ka kadò ndì Músà tó ngbángba ibhu àbì tí àbanà bhà idzá. ²¹Íyàna itdègu Músà tó ngbángba òbha, ní ádrùngbǎ kamà Fàrawù t'ìvànà adù kìdyì, ndàrà ìvinà pbìndà ngbángba nyú bhèyi. ²²Ní ányì-dzá, ka kudhè Mísri ò bhà tò ka karúdhèna dhu-tsí-tidò kóró Músà tò, àbadhi ràdù òrù ádrùngbǎnga tó òbì nyú nà òtèna ò, ndirò kàsùna ò màtí.

²³Ní atdiku, ìfo kumì atò nà ndì ndí òrò, Músà núudhé dhu ndì rākā ndàrà adóna Pbàisràyélí nándà. ²⁴Ní, kǎtù abádhí nzínzi ò atdí ale róná Mísri ò atdí ale rávu ró. Ní, kǎzè ndìsò kà-rǒ dhu. Ní, adònà-rǒ dhu ndì ndutsè tí, kǎdù wò Mísri ò ale nóhò òho tí. ²⁵Kǎtì dhu ònǐ adóna Pbàisràyélí rǐ dhu ònǐ, Kàgàwà rívi ndì ndì, ndíní ndì nduwù tí ò ino-kàsù ò rò dhu tí. Pbétù abádhí adù nzà ndì dhu ònǐ.

²⁶Tsútsǎ nínganí, Músà atù óyò Pbàisràyélí 'òngbù rí ró. Ní kǎzè ndùkòlò abádhí-ònga ròkò màrùngà ò. Ní, kǎtì abádhí nǐ: « Àbanínzò, nyǐ ní atdí òdhi! Ní ádhu nyǐ nyávu rùkú nyǐ-tírò nǐ? » ²⁷Pbétù, yà òdhinà rǒ rúbhi àvu rǒ ale níidzi Músà, ndàdù àtìnà nǐ: « Ádhi ndì inyì níli dòkà kamà tí? Ndirò ádhi ndì nyì níli ndíní nyì nyongó tí ànyàka ònò? » ²⁸Nyì nyòzè tí nyohò ma yà inzì nyì nyòhóná Mísri tó pbìrì ò ale dhu bhèyi? » ²⁹Ní, wò dhu ndì ndírì rò, Músà akù dòtsí, ndàrà àdì Pbàmìdìyanì tó pbìrì ò. Ányì kǎdhi kpabhá nzónzo óyo.

³⁰Ífo kumì atò dzidò, Kàgàwà bhà màlàyikà náavì ndì kà tò Sinayi tí kátina pbìrì-akpà tí arǐ òrùngù ò, kàzù rǒrù róná inzì rógbe rórò kìdzùmbà ò. ³¹Ní idho núuko Músà atdíđ wò dhu ndì ndàla rò. Pbétù, yà ndì ndòndri ndíní ndì ndandá tí dhu mbèyi rò, Músà iri Ádrùngbǎle Kàgàwà-tù wò kàzù ò rò róte ró. ³²Kǎtì: « Ìma ní abhúnù tó Kàgàwà. Ìma ní Àbràhamù mà, Ìsakà mà, Yàkòbhò màna tó Kàgàwà. » Ní, òdò nǐ ndì ndívi dhu-okú dò rò, Músà adù nzà ndòmvù ndàndà ndì kàzù-dònga mà tdítđ. ³³Wò dhu-dzidò, Ádrùngbǎle Kàgàwà adù àtìnà kànì: « Úwa pfònu rǒ kàyitò, wò nyì nyidè ró nga ní ìlìlǎ ngari nídhunǐ. » ³⁴Obhó tí, ma màla wà pbàkà ale rábàna Mísri tó pbìrì ò bhà fò àpbè! Ndirò, ma mìrì wà abádhí rǐ 'ùhù tí dhu. Ní, ma mìfò wà òrù-akpà ò rò, ndíní ma mipfo tí abádhí ndì àpbè ò rò. Ní, ìrà! Kòmbì ma mí nyovì Mísri. » »

³⁵Stifanù adù dhu òvò tdiídǎ, ndàti: «Wò ndi Músà Pbàisràyélí adhò angyinǎ rò. Abádhí ati kànǎ: «Ádhi ndi inyí nǎli dǎká kamà tí? Ndirò ádhi ndi nyí nǎli ndínǎ nyí nyongó tí ànyáka ùnò?» Ndi Músà kèlé ní ndi Kàgàwà adù òvìnà ràrà kamà tí, ndirò Pbàisràyélí ùkòlǎ rí inò-kàsù ò rò ale tí. Kítè ndi kà tò pbìndà màlàyikà-otù ò, yà ìnzǎ rógbe rórò kàzu rǎrù róná kìdzàmbà ò. ³⁶Ndi Músà ní ndi, Pbàisràyélí nipfo Mísri rò, yà ìnzá apèna 'ònzí angyi ìndrù-nzínzì ò dhu mà, ize mànà nónzì ndi ndí dhu-otù ò. Kǎnzì ì dhu Mísri tó pbìrì ò «*Òlòlù ádrùngbǎ rèrù» tí kátina ádrùngbǎ rèrù ò, ndirò rùngù ò ìfo kumì atò ò. ³⁷Ndi Músà kèlé ní ndi dhu navò Pbàisràyélí tò ndàti: «Kàgàwà níipfoya ima bhèyi atdí pbìndà *nabí fùkù nzínziku ò rò.» ³⁸Pbàisràyélí àndu tsùya rùngù ò rò, kóngónà ndi ide àlè t'ábhúna mà nzínzì ò yà Sinayi tó pbìrì dò rò rí dhu òvò fíndà Kàgàwà bhà màlàyikà mànà. Kǎkò ndi ípìrǒnga tó òte, ndàdù ùdàna àlè tò. ³⁹Pbétù, àlè t'ábhúna náazè nzá 'ífù Músà rúnona dhu. Abádhí ongónà kà-tsù dhu àsà àsa tí, atdyúya ràdù ìfí ndínǎ ì adù tí ì Mísri tó pbìrì ò.

⁴⁰Ní atdíku, abádhí ati Àrǒnǎ^w ní: «Mǎ màni nzá yà Mísri rò mǎ nábhu mǔvò Músà rǒ ndi nìpè yà kǎrà ì dhu. Ní, òbhòlò mǔngù-nzo-wòyǎ^x fákà, ndínǎ ka kongó tí ànòna kambe òwu dǎ nà angyi fákà.» ⁴¹Ní abádhí abhòlò ìkyí-ngba-wòyǎ, 'àdù ìzǎ tó perè ùbì ndi *sànamù-ngba-ònzǎ. Ndirò abádhí anzì m̀hèndù dhèdhe nyú nà ndi ìtírò ì òbhòlò dhu-okú dò rò. ⁴²Ní, Kàgàwà ugèrè dzinà-dò abádhí tò, ndùbhà ròngò àmbe òrù-akpà-nyè rǒ dhu núle dǎ, Kàgàwà bhà pbànábí tó bhùkù ò ka kandí dhu bhèyi. Ndi andítá áti:

«Ìsràyeli ò bhǎ,

yà rùngù ò nyí nyónzì ìfo kumì atò ò, nyí nyúbì tí ùbì ìzǎ tó perè onzìdù?

Ndirò, nyí nyúbho tí ùbhò ngùkpà dhu-tsí tó perè idù?

⁴³Ìnzá akekpá màtí! Pbétù nyí nyúbhì Mòlokì^y bhà hemè nánò rǎ, nyádù òwu fùkù mǔngù-ngba Rèfanì^z bhà alali-wòyǎ nánò rǎ.

Ì dhu-wòyǎ nyí nyabhòlò ndínǎ nyí nyongó tí ùlenà.

Ní, ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma mí nyǎbhù kumbà nyí, karù nyí nà àrù tí Bàbeli tó pbìrì ònǎ^a.»

⁴⁴Rùngù ò ì ìfí nínaganí, àlè t'ábhúna nífí ìnè Kàgàwà rǎfí nzínziya ò dhu ìtè rí hemè-dzà nà. Ndi idza ka kupe àdhàdhì yà Kàgàwà nyú níitè ka Músà tò ònǎ òfò ò. ⁴⁵Olùnǎ rò, abáya adù ndi hemè-dzà ùdà àlè t'ábhúna-fò. Ndirò, Yèsuwà arí 'ùnda ònǎ kàsùmì ò, àlè t'ábhúna náadù kidyì 'iwù nà yà òyá ale Kàgàwà ábhu 'òdì pbìrì ò. Ndi hemè-dzà náadì abádhí

^w 7.40 Àrǒnǎ nífí Músà t'ádòna drùngbǎ. ^x 7.40 Uvt 32.1-6 ^y 7.43 Mòlokì ní Kànanà ò bhà tó mǔngù-ngba. ^z 7.43 Rèfanì ní Mísri ò bhà ongónà ùlenà alali-òvò. ^a 7.43 Àmò 5.25-27

nzínzi ǝ, ràrà àhù ádrùngbǎ kamà Dàwudì bhà kàsùmì ò. ⁴⁶Dàwudì tò Kàgàwà itè pbìndà ídzinga atdíǝ. Ní Dàwudì adù rusà ònzì ndíní ndì ndòbhwò tí adita tó ngari àlè t'ábhunà Yàkòbhò bhà Kàgàwà tǝ^b. ⁴⁷Pbétù, idza òsì adù Kàgàwà tò ale ní Sòlòmònì^c. ⁴⁸Pbétùngatí, yà kóró dhu dǝ arí Kàgàwà náarí nzí àdi ìndrù-òtsú asì idza ǝ. Wòrí ní ndi Kàgàwà bhà nabì núuno dhu, ndàti :

⁴⁹ Òrù-akpà ní pbàkà tombi,
ndirò yà adzi ní pfǝdu ùlì ma marí dòná dhu.
Ní íngbà tí ìli ndì idza ndi idù nyí nyòsina ?
Ndirò íngbà tí ìli ndì ngari ndi ma máǝm maso òná ?

⁵⁰ Tí obhó òtsúdu ndi i dhu nabhòlò kóró^d ? »

⁵¹ Stìfanù adù àtìnà tdítǝ : « Nyí atdíǝ dǝya ídzo alé, ndirò affya mà bǝya mànà nútì Kàgàwà rǝ alé, bilínganà nyí nyarí nzí Kàgàwà bhà ìlìlǎ-Alafí rǝwona fùkù dhu ìri. Nyí nyí dhu ònzì abhúkù bhèyi ! ⁵² Ádhi pbá ale ndi Kàgàwà bhà pbànábi nzínzi ǝ inzà abhúkù ávu róná ? Abádhí akyè yà angyangyi dhu navò Obhónángatále rǝrà dhu dǝ ale. Nyí ní ndi nyí nyípfò ndi Obhónángatále nyàbhù òmvù-fó. Ní kòmbí, nyí nyòngò wà ka nahò ale tí. ⁵³ Ndirò, nyí nyábà Kàgàwà bhà Úyátá kàbhà màlàyíkà-otù ǝ, pbétù, nyí nyádù nzá ndi Úyátá nífu. »

Stìfanù ùbvù ka kí odu nǝ ròvè dhu

⁵⁴ Anya t'ítǝita-idzà ǝ ìfì ale nítdègu wò Stìfanù ùnò dhu ìri, ní abádhí akó atdíǝ, 'àdù kǝya àtri Stìfanù-okú dò rò, nàwí rǝ 'òri nídhunì. ⁵⁵ Pbétù, Kàgàwà bhà ìlìlǎ-Alafí ìrǝ ndì dhu-okú dò rò, Stìfanù adù òrù-akpà ò nga àndà. Ní anyì, kǝla Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù, ndàdù Yèsù àla Kàgàwà bhà fangà dòná rò idè ró. ⁵⁶ Ní, Stìfanù adù àtìnà : « Ma mí òrù-akpà-li'ò àlǎ ndì nàngbe ró. Ndirò, ma mí Ìndrù t'ídhunà nálá Kàgàwà bhà fangà dòná rò idè ró. »

⁵⁷ Ní, wò dhu nìrì ale níǝdù ìkù nà kóró, 'àdù òtsúya-kpò núfò bǝyabhù ò akyè ì irina kà rǝwona dhu tdítǝ nǝ. Abádhí náalà ì atdíkpá kàdò, 'òdì ì kà-dǝ, ⁵⁸ 'àdhà ka 'ìpfò iri kigò ò rò, 'àdù kòpè 'ùbvù odu nǝ ndíní óvè tí. Wò dhu tó ngàmbi tí ìfì ale, núuwa ròyá mùdzarù 'ùli Sávùlò tí kátina kpatsìbhíngba-pfò tí. ⁵⁹ Yà odu nǝ ka kí ndùbvù òná kàsùmì ǝ, Stìfanù ambénà ndítsò dǝ, ndàti yà dhu bhèyi : « Ádrùngbǎle Yèsù, ákǝ afídu ! » ⁶⁰ Wò dhu-dzidǝ, kǝdù ndòkò òtdyùna dǝ, ndàdù òkù órú tǝna nyú nà ndàti : « Ádrùngbǎlé, àpé nyozú wòrí nzérenga abádhí dǝ. »

Wò dhu ndì ndòrì rórò ní ndi, kà-afí náadù ìtdè atdíǝ.

^b 7.46 Atdíǝhená andítá rǝ kàti Yàkòbhò bhà pbàdzukuru tò ka kí idza òsì dhu tí.

^c 7.47 Ndi Sòlòmònì nífì ádrùngbǎ kamà Dàwudì t'ídhunà. ^d 7.50 Ìsa 66.1-2

8 ¹Sáwúlò adù dhu òlè òlè tí kǎkǎ Stìfanù nòhò ale tò.

Sáwúlò rávu *Kànisà rǎ dhu

(Yùw 6.70; Kas 11.21; Fil 1.12)

Wò Stìfanù ka kòhò ònà idhò ǎ tí, ka kapè kavu atdíđđ kànisà rǎ Yèrùsàlemà tó kigò ǎ. Ní, Yèsù ná'ù ale uvò Yèrùsàlemà rò, 'ìfàlà ì Yùdeyà tó pbìrì mà Sàmàriyà mànà ònà. Pbétù, Yèsù bhà uvitatále kèlè náadù 'ùbhà víya dǎ rò Yèrùsàlemà tó kigò ǎ. ²Kàgàwà bhà Úyátá ìfù arí ngùkpà ale náadù Stìfanù-abvò ìdyì 'òwù òtdùnà, 'àdù kòdzì atdíđđ.

³Pbétù, wò ndi kàsùmi ǎ tí, Sáwúlò náazè ndùgolo kànisà. Ní ndi dhu-okú dò rò, kǎlú idza tsùnà rǎ ndàrà ùtsù rǎ òyà, ndàdù ányì-dzá ndi ndòtù Yèsù ná'ù kpabhále mà vèbhále mànà nípfò òbì nǎ, ndàrà àwànà imbi-dzá ò.

⁴Kigò ǎ rò ì nífàlà ale núubhì dhèdhèrò ngari ònà, 'àmbe Kàgàwà bhà Ídzi Màkürù núnò dǎ ìndrù tò.

Filipò rǎ Kàgàwà bhà Ídzi Màkürù núnò Sàmàriyà tó pbìrì ǎ dhu

⁵Ndi dhu bhèyi ní ndi, Filipò^e náawú Sàmàriyà tó pbìrì ǎ atdí kigò ò, ndàrà dhu òvò ìndrù tò Masiyà dǎ. ⁶Ní, ihé-yà náapbá afíya atdíkpá Filipò rǎnǎna dhu rǎ, kà rǎrà ònzìnà rǎ wíwì-òyì ì ìrì, 'àdù ì dhu nála nyìkpóya nyú nǎ dhu-okú dò rò. ⁷Obhó tí, nzére-alafí nóowúnà ùvò rǎ ádrùngbǎ ìkù nà yà ì arávu ròyà ábhǎ ale nyú ò rò. Ndirò, ábhǎ ale kǎkà ngbóya éve, ndirò òtsòtsù, nóowúnà ègù rǎ. ⁸Ní, ndi dhu abhù ìndrù-idhè rìka ndi atdíđđ ndi kigò ǎ.

⁹Wò ndi kigò ǎ, Simonì tí kátina atdí ale ní'ì inè. Ndi ale ní'ì màzítále. Kǒngónà Sàmàriyà ǎ bhà àbhù idhò rùkò atdíđđ. Ndirò, kǒngónà àdù ndàtì ndìtírò ádrùngbǎle tí. ¹⁰Ní kórò ale, nzónzo mà, ádròdrò ale mànà nóongónà afíya àpba atdíđđ kà rǎnǎna dhu rǎ. Abádhí adúnà òwu àtìnà rǎ: « Yàrí ale ní Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó òbì, yà <Ádrùngbǎ Òbì> tí ka karátina. » ¹¹Abádhí apbá afíya kà rǎ dhu ní, angyíta tí kǒpè ndi, ndàrà ìndrù àbhù rǎ idhò rùkò atdíđđ pbìndà màzì ǎ ndi ndónzina dhu-okú dò rò dhu. ¹²Pbétù, ìndrù níitdègu Filipò rǎnǎna fíyò òrù-akpà ǎ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi tó Ídzi Màkürù mà, Yèsù Krístò dǎ Ídzi Màkürù mànà ná'u, ní abádhí àdù bàtizò àlù Filipò-fó. Í ale ní'ì kpabhále mà vèbhále mànà. ¹³Ní, Simonì náa'u dhu átò, ndàdù bàtizò àlù. Wò dhu-dzidǎ, kǎdù ndàpba atdíđđ Filipò rǎ. Ndirò, wíwì mà, inzà apèna 'ònzì angyì dhu mànà dhu ndi ndàla rò, idhò adúnà àrà kùkò rǎ atdíđđ nyú.

¹⁴Ní, Yèrùsàlemà tó kigò ǎ ì nòtù Yèsù bhà uvitatále níitdègu iwà Sàmàriyà ǎ bhà ní'ì Kàgàwà bhà Òte 'àdù à'ùnà dhu ènǎ, ní

^e 8.5 Filipò ní yà Yèsù bhà uvitatále dzànà ònzì ongó tí ka kavò àrùbhù ale nzìnzi ǎ atdí ale (Kas 6.5).

abádhí adù Péterù mà Yùwanì nà nóvi ròwù ányì. ¹⁵Ní, kǎkǎ ǒyǒ uvitatále nówù ùvò Sàmàriyà tó pbìrì ò rò, abádhí itsò ì ndì pbìrì ǒ Yèsù ná'ù ale dǒ ndíní Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí nabá tí. ¹⁶Obhó tí, abádhí ìì bàtizò kèlě ì álǔ Ádrùngbǎle Yèsù-òvò rǒ, 'adù ìì inzà Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí àpè ìfo nzínziyà ǒ atdí ale dǒ màtí ró. ¹⁷Ní, Péterù mà Yùwanì nà núuli ǒtsúya abádhí dǒ, ràdù Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí àbà.

¹⁸Ní, Sìmonì itdègu ìndrù àbà Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí kǎkǎ ǒyǒ uvitatále ùlì ǒtsúya dǒyá rò dhu nǎlá, ní kǎdù fùrangà àbhù Péterù mà Yùwanì mànà tó. ¹⁹Kǎdù àtìnà abádhí ní: «Nyìbho wò nyí nyí'ì nà ádrùngbǎnga tó ǒbi-tidò átò idù, ndíní ǒtsúdu ma mìlì dǒnà ale nóongó tí Ìlìlǎ-Alafí nabà átò.» ²⁰Pbétù, Péterù adù dhu àdu kà tó, ndàtì: «Nyí nyàkǎ tsèkù ròtdì ì kóró wò pbùkù fùrangà mànà, nyi nyàtì dhu fùrangà rǒ ka kǎdù yà tírǒrò Kàgàwà arábhùna dhu òdzi dhu tí nídhuní. ²¹Nyi nyí'ì ìmbǎ nyi nyábàna ndirò nyi nyóonzina yà mà mǒnzina dhu ò dhu nà, ìmbǎ afínù rí'ì tumbà tí Kàgàwà-ònzí nídhuní. ²²Nírò, úgèrè nyi nyubhà wò pbùkù nzére irèta. Ndirò, itsò nyi Ádrùngbǎle Kàgàwà rǒ, ndíní kǔbà tí wò afínù ò rí'ì nzére irèta indù, àkǎkǎ ní. ²³Obhó tí, ma màla wà afínù ògyè tí dhu, ndirò ma màla wà nzérenga ùtsì afínù tí dhu.» ²⁴Ní, Sìmonì adù àtìnà Péterù mà Yùwanì mànà ní: «Nyìtsò nyí nyí-tírò dùdú Ádrùngbǎle Kàgàwà rǒ, ìnzí wò nyí nyúnona dhu nóonzi tí ndì rùdú.»

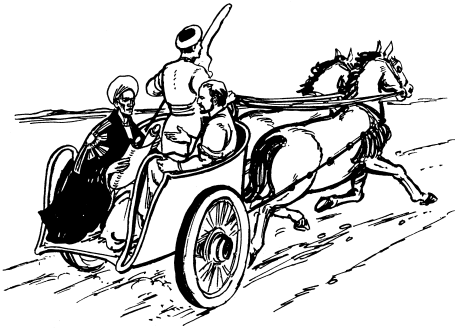
²⁵Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ote tó obhóna ì itè, 'adù òvònà ìndrù tó dhu-dzidǒ, Péterù mà Yùwanì mànà náadù òwu Yèrùsàlemà tó kigò ò. Abádhí adúnà òwu Kàgàwà bhà Ídzì Mǎkùrù núnò rǒ ìndrù tó yà ì úda òna nǎ Sàmàriyà tó pbìrì ǒ ibì pbanga ònǎ.

Filipò mà rí 'òtù Ètìyòpiyà tó pbìrì ǒ atdí ádrùngbǎle nà dhu

²⁶Wò dhu-dzidǒ, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà màlàyikà náavò dhu Filipò tó, ndàtì: «Ívǎ nyi iró rò, nyarà mùsùngú dǒ, yà Yèrùsàlemà tó kigò ò rò ráwù ndàrà Gǎzà tí kátina kigò ò otu ò. Ndi otu ǒ ìndrù arí nzí ùbhi gbòkà.»

²⁷Ní ányìrò rò tí, Filipò ivà ndì ndàrà ányì. Ní otu ǒ, kǎtù Ètìyòpiyà tó pbìrì ǒ atdí ale. Ndi ale ní'ì *àmǎf, ndirò ka ní'ì Ètìyòpiyà tó pbìrì ǒ tsìbhá ádrùngbǎ kamà, Kàndakè^s tí kátina bhà kóró malì dǒ ádrùngbǎle. Ní, kǔbhínà ndàdu rǒ Yèrùsàlemà tó kigò ò ndì ndàrà Kàgàwà ùle inǎ

^f 8.27 Angyè Ungbòta ò, Àmǎ-tì ní pbànowí dǒ ádrùngbǎle. Oyo rí kisé ní, àmǎ-tì ní onzinánaga ǒvè ale, ndirò ngǎtsì ní ǒbi ní ka kóhò onzinánaga ale (1Ká 22.9; 2Ká 9.32; Èst 1.12; Yèr 38.7; Mát 19.12). ^g 8.27 Kàndakè ní Ètìyòpiyà ǒ ádròdrò vèbhá kámá-òvò, àdhàdhì Fàrawè ní'ì Mísri ǒ kámá-òvò dhu bhèyi.

Mùhàgù arádhana gèrègèrè-tidò (8.28)

nyózùna dhu àlǔ tí àlǔ dùnu ? » ³¹Ní, wò ale adù dhu àdu Fìlipò tò, ndàti : « Ìmbǎ ndi dhu-tì àwě rí idù ale ìí rò, kà rǎdù dùdu àlǔ ìngbà dhu bhèyi ? » Wò dhu-dzidǒ, kǎdù Fìlipò àvi rùpò ràdi tiná gèrègèrè ò. ³²Wò ndi kǎmbénà òzùná dǒ Andítá ò ngari ní yà dhu bhèyi rátina : « Kǐli ndi yà òzèná ka kowu tí ka kówu nà tàrà bhèyi.

Àdhàdhì ikána àze ka kǐ tàrà-ngba náarinè ìnzǐ ndàpfò tsùna mà dhu bhèyi,

kǐnè ìnzǐ ndàpfò tsùna mà.

³³Ka kazù nzá ka dhu tí, ndirò ka katdì nzá kà-ànyǎ ndi anya nyú àkànà kotdì dhu bhèyi.

Ádhi pbá ale ndi, kàbhà pbàdzukuru dǒ dhu naweya, iwà ka kadù kàbhà ípìrǒnga níwi yà adzi ò rò nídhuní^h ? »

³⁴Ní wò Ètiyòpiyà ò ale adù dhu ìvu Fìlipò-tsù, ndàti : « Ma mìtdè nyi ìtdè tí ! Ádhi nyú ndi wò Kàgàwà bhà nabi rí dhu àwě dóná ? Kà t'óte dóná nditirò, ndirò kà t'óte vurò ale dǒ ? » ³⁵Ní Fìlipò adù òte òpè, ndòvò Yèsù dǒ Ídzì Mákùrù kà tò wò ndi Andítá tò ngari ò rò tí. ³⁶Ní otu ò ì ówu rórò, abádhí awù òvò idha ríí òná ngari ò. Ní, wò Ètiyòpiyà ò ale adù dhu ìvu Fìlipò-tsù ndàti : « Kànǐ idha ríí ìnè iró ! Ní ádhu ndi ndùvo rádù rùdú ìnzǐ ma malú tí bàtizò funú ? » ³⁷[Ní Fìlipò adù dhu àdu kà tò, ndàti : « Nyi nyapé Yèsù à'u atdí afínu nyú nà, ní nyi nyádù bàtizò àlǔ àlǔ. » Ní wò ale adù àtinà Fìlipò nǐ : « Ma mà'ù wà dhu Yèsù Krístò rari Kàgàwà t'Ídhùnà. »] ³⁸Wò dhu-dzidǒ, kǎdù gèrègèrè àvi kòdì rí ale rǎlǔ ridè. Ní, abádhí adù òfo idha ò òyò rò Fìlipò màná, Fìlipò rádù bàtizò àbhù kà tò. ³⁹Ní, idha ò rò ì òvò rò, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí adù Fìlipò òdyì ndàrà nà, ìnzǐ Ètiyòpiyà ò ale rádù àlanà tdítǒ. Pbetù, wò ndi Ètiyòpiyà ò ale náadù fíndá otu ùngù, ndàmbe àrà dǒ ádrùngbǎ dhèdhe nyú nà.

^h 8.33 Ìsa 53.7-8

⁴⁰Wò dhu-dzidš, Filipò adù àrà ndòtù Àzòtò tí kátina kigò ò. Kǎdù àdi ndàrà Kàgàwà bhà Ídzì Mǎkūrù núnò rǒ ìndrù tò yà ndì ndúda ònanǎ kigò š, ndàrà àhu nà Kàyisàriyà tó kigò ò.

Yēsù rǐ Sǎwúlò ànzì owùna nungu tí dhu

(Kas 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Wò ndi kàsùmì š, Sǎwúlò tí kátina ale azè dhu ní ndàvu Ádrùngbǎle Yēsù bhà ábhǎlǐ rǒ, ndínǐ ùvè tí. Ní kǐvǎ ndì, ndàrà pbàkùhánǐ tó ádròdrǒ ale dš kamà bhà. ²Kǎrà bhàrwà àko kà-fó, ndínǐ ndì ndarana tí ìtènà rǒ Dàmàsìkì tó kigò š unduta-dzà š ádròdrǒ ale tò. † bhàrwà ní rúsà nǐfà rǐ kà tò rùsò ndì kigò š kà rǒtùna Ádrùngbǎle Yēsù bhà otu núngǔ arǐ ró kpabhále mà vèbhále mànà, ndùmbà, ndàrà nà àdrà-mbǐ dš ka kùsò rǒrǒ Yèrùsàlemà tó kigò ò. ³Ní, otu š kà rǎrà rǒrǒ, ìkyèrǒ kòdì Dàmàsìkì ndì ndotsú tí rǒrǒ ní ndì, awáwù nífì òrù-akpà ò rǒ, ndàtdyi ka atdírd. ⁴Ní, Sǎwúlò ìtsi obvò, ndàdù atdí ale-tù ìrì, ràti: « Sǎwúlò, Sǎwúlò, ádhu nyi nyávu rùdú nǐ ? » ⁵Ní, Sǎwúlò adù dhu ìvu kà-tsù, ndàti: « Ádrùngbǎlé, ìnyi nyú ní àdhi ? » Ní wò ale-tù adù dhu àdu kà tò, ndàti: « Ìma ní Yēsù, wò nyi nyávu rùdú rò. ⁶Ní, ìvǎ nyi nyotsù kigò ò. Ányì nga ní ndi ka kǐ nyi nyàkǎ nyonzi dhu nóvò ìndù nǐ. » ⁷Kǒkò Sǎwúlò mà rǔbhi òwu rǒ mànà atdíkpá kà t'òdhǐna níikò, idho rùko ì, ìnzǐ 'àdù tsùya mà nǎpfò. Abádhǐ ambénà ale-tù kèlě níri dš, pbétù ìnzǐ 'àdù ndì ale mà nála. ⁸Ní, Sǎwúlò ìvǎ ndì obvò rò, ndidè. Kǎngbe nyìkpóna, ìnzǐ ndàdù inga àla akekpá màtí. Ní, kà t'òdhǐna adù kàlu òtsùna rǒ 'òwùnà, 'òwù òtsùnà Dàmàsìkì tó kigò ò. ⁹Ányì, kǎnzi ìbhu idho ìnzǐ ndì ndí inga àlǎ rǒrǒ. Ndirò kǎnyè nzá dhu mà, ìnzǐ ndàdù dhu mà nómvè.

¹⁰Wò ndi Dàmàsìkì tó kigò š, Yēsù bhà atdí ábhǎlǐ, Ànàniyà tí kátina ale nífì ìnè. Ní, Ádrùngbǎle Yēsù avì ndì kà tò onyù rǒdzì kàdò dhu bhèyi dhu tó ófò š, ndànzi ka ndàti: « Ànàniyà ! » Ní Ànàniyà adù dhu àdu ndàti: « Ádrùngbǎlé, kǎnǐ ìma iró. » ¹¹Ní, Ádrùngbǎle Yēsù adù àtìnà kǎnǐ: « Ìvǎ nyi nyarà yà †Túrútúrú ìdè ngudhà » tí kátina ngudhà ò, nyadù òtsù Yudhà tí kátina atdí ale bhà idza. Ndirò nyádù nyívú Sǎwúlò, Tǎrsò tó kigò š ale ányì-dzǎ-bhà-tsù. Obhó tí, ndi ale rǐfì ìnè ndìtsò ndì ndí ró. ¹²Ndirò, kà tò ma mòvò wà dhu onyù bhèyi rǒdzì kàdò ófò š, matì: Ànàniyà tí kátina ale rǎròtsù ányì idza, ndàdù òtsùna ùlì kà-dš, ndínǐ kǎdù tí ndòpè ndàla nga tǎfǐdš. » ¹³Ànàniyà adù dhu àdu kà tò, ndàti: « Ádrùngbǎlé, mà mírì wà ábhǒ ale nyú wò ale bhà dhu àwé rǐ ró. Ndirò mà mírì wà Yèrùsàlemà tó kigò š kǒnzi ìnyi ná'ù ale rǒ kǒró nzère dhu. ¹⁴Ndirò, iró kǐrà nà ádrùngbǎnga tó obi ní pbàkùhánǐ tó ádròdrǒ ale àbhu kà tò, ndínǐ kùsò tí onvò rǒ rǐ 'ìtsò ale. »

¹⁵Pbétù, Ádrùngbǎle Yēsù adù àtìnà Ànàniyà nǐ: « Àrà yà mà mòvì nyi ì. Mà mòvò wà wòrǐ ale kàsùdu nǒnzi tí: kà rǐ onvòdu àbhǔ rǒtò ndì

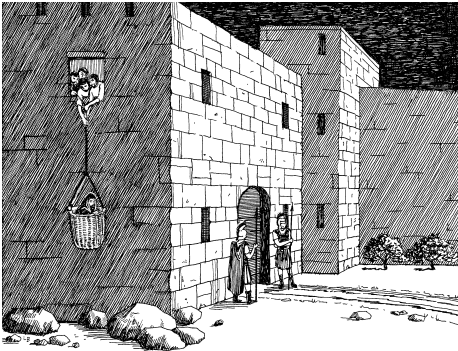
kóró ìnzì ní Pbhàhúdí mà, kóró ádròdrò kámá mà, kóró Pbhàsràyélí màná nzinzi ð. ¹⁶Ndirò ima nyú, ma mí okúdu dò rò kà rābàna àpè nítè kóró kà tò. » ¹⁷Ní, Ànàniyà adù ndìvā, ndàrà Yudhà bhà idza. Ní ànyì, kùlì ɔtsúna Sávùlò dḡ, ndàdù àtinà ní: « Àbanngba Sávùlò, Ádrungbāle Yēsù àvi ndì indù otu ð àzú nyi nyírā rórò. Ní kivi ma tinu ð ndíní nyi nyala tí inga tdítḡ, Kàgàwà bhà Ìlìlā-Alafí ràdù nyira. »

¹⁸Ní urò rò tí, ìbhè-kélé bhèyi ì nùli dhu náadù 'ùpba Sávùlò-nyìkpò ð rò, Sávùlò ràdù ndòpè ndàla nga tdítḡ. Wò dhu-dzidḡ, kàdù àrà bàtizò àḡ. ^{19a}Nírò ní ndi kányù dhu, ndàdù obi àbà tdítḡ.

Sávùlò rí Kàgàwà bhà Ídzi Màkūrù núnò ìndrù tò Dàmàsikì tó kigò ð dhu

^{19b}Sávùlò mà náadù òko ngúfe idho tí atdíkpá ábhàlì màná Dàmàsikì tó kigò ð. ²⁰Ní ànyìrò rò tí, kàdù ndòpè ndàrà dhu òvò rò ìndrù tò undutadzà ð rò, ndàrà àtinà rò, Yēsù rārì Kàgàwà t'Ídhùnà. ²¹Ní, wò dhu nìrì ale kóró núkò rò idho aránà atdíḡ. Abádhí adúnà òwu àtinà rò: « Hòkò! Tí obhó yārì ale nyú yà Yēsù-òvò rò ì nìtsò ale rò arúbhi àvu rò Yèrùsàlemà tó kigò ð? Ndirò kìrà àzú okúna dò rò dhu tí obhó ndíní ndì ndusò tí ì ale, ndàrà nà p̀bàkùhání tó ádròdrò ale-fò ð? »

²²Pbétù, Sávùlò adúnà àrà dhu òvò rò abádhí tò obi nyú nà. Ní, Dàmàsikì tó kigò ð ì nòtù Pbhàhúdí ràdùna kà tò dhu adúnà àrà àwí rò àwí tí yà Sávùlò rí dhu itè kpanya Yēsù rārì Masiyà rò.

*Pólò ð ka kipfo Pòlò ràwù sèngè
ð kàlì-kutì rò dhu (9.25)*

²³Ní, ábhò idho nyú dzidḡ, Pbhàhúdí adù 'ìrì ndíní ì oho tí Sávùlò. ²⁴Pbétù, Sávùlò adù abádhí ìrì ì dòná dhu ùni angyangyi. I Pbhàhúdí ambénà kigò tó tsàtsù òdò dḡ adyíbhengá nà ndirò kùbhingánà màtì, ndíní Sávùlò ràhu rò, 'adù tí kòhò. ²⁵Ní, wò dhu ì ìrì rò, Sávùlò bhà ábhàlì adù àbadhi ìdyì kùbhingá, 'ìpfo iri pólò ð, imbi rò ka kòsò sèngè-yà-ba ð rò, ràwù kigò-ngbò ka kákpòrò ní kàlì-kutì rò.

Sávùlò rí ndàdù Yèrùsàlemà tó kigò ð dhu

²⁶Sávùlò itdègu àrà àhu Yèrùsàlemà tó kigò ð, ní kām̀vù ndì ndòtsù Yēsù bhà ábhàlì nzinzi ð. Pbétù, ì ábhàlì adù kòdò ònzì ònzì tí, inzà ì à'ù dhu, iwà kà rùgèrè ndì, ndòngò Yēsù bhà ábhàlì nyú tí dhu-okú dò rò. ²⁷Ní,

Bàrnabà tí kátina atdí ábhàlì náadù Sáwúlò idyi, 'òwùnà atdíkpá Yèsù bhà uvitatále-tí'ò. Ní, kǎdù ìngbà dhu bhèyi màtí Sáwúlò ála Ádrùngbǎle Yèsù, Dàmàsìkì rǎrà otu ǔ dhu mà, ndirò òdhu mà ndi Ádrùngbǎle Yèsù òvò kà tò dhu màná dhu àwe abádhí tò. Ndirò, Bàrnabà adù ìngbà dhu bhèyi màtí Sáwúlò ùnò Yèsù-òvò rǔ, ìmbǎ òná ǔdó na Dàmàsìkì tó kigò ǔ bhà tò dhu àwe átò kóró abádhí tò. ²⁸Ányìrò rò tí ní ndi, Sáwúlò mà náadù òko atdíkpá Yèsù bhà uvitatále màná, 'adù òwu ùbhi rǔ kóró ngari òná Yèrùsàlemà tó kigò ǔ. Kǎdúnà àrà dhu òvò rǔ Ádrùngbǎle Yèsù-òvò rǔ ìmbǎ òná ǔdó na. ²⁹Sáwúlò mà adúnà òwu 'òtù rǔ átò yà Pbagìríkì t'ávàna òte arí Pbayàhúdì màná, 'adù àmbe 'àgò dǔ abádhí màná. Pbéù, kǔkò ì Pbayàhúdì adúnà òwu dhu ònzì rǔ, ndínì ì oho tí ka. ³⁰Ní, wò dhu ì ìrì rò, Yèsù ná'ù ale adù kùndà, rǎrà Kàyisàriyà tó kigò ò. Ányìrò rò, abádhí adù kàbhù rǎrà Tǎrsò tí kátina kigò ò. ³¹Wò ndi kàsùmì ǔ, *Kànìsà ongónà òko màrùngà ǔ Yùdeyà tó pbirì mà, Gàllìlayà tó pbirì mà, Sàmàriyà tó pbirì màná ǔ. Abádhí adù òko, 'àmbe ǔbì àbà dǔ afíyà òná rò, 'adù àmbe Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Uyátá nífu dǔ mbèyi nyú. Ndirò abádhí-bvù ongónà adù àmbe ndise dǔ, Kàgàwà bhà Hìlǎ-Alafí rǎrà dzùnáyà ònzì rǔ dhu-okú dǔ rò.

Péterù rí Àyineyà tí kátina ale nígù dhu

³²Wò ndi kàsùmì ǔ, Péterù adì ndàrà ùbhi rǔ kóró pbanga òná. Ní atdíku, kǎrà ùbhi átò Ludà tí kátina pbanga ǔ arí Yèsù ná'ù ale-bvù. ³³Ní ányì, kǎtù Àyineyà tí kátina atdí ale iwà ara dǔ ndì ndaráyi ró atò àrà àhù àrù atò nyú tí ró. ³⁴Ní kǎtì wò ale ní: « Àyineyǎ, Yèsù Krístò ìgù wà nyi. Ní, ívà nyi ara dǔ rò, nyadù ndi ara núhu nyi-tírò. » Ní ányìrò rò tí, wòrì ale ívà ndì ndidè ǔrú. ³⁵Ní Ludà ǔ bhà mà Sàronì tó kyèngyèrù ǔ arí pbanga ǔ bhà màná náala wò dhu, 'adù 'ùgèrè kóró, 'à'ù Ádrùngbǎle Yèsù.

Péterù rí Tàbìtá ìkyè dhu

³⁶Yèsù ná'ù atdí tsìbhále ní'í inè Yòpà tí kátina kigò ǔ. Ndi tsìbhále-òvò ní'í Tàbìtáⁱ. Ndirò, ndi ǔvò-tì ní « Ísà ». Kǔngónà ídzi dhu ònzì abhò nyú ìndrú tò, ndàdù àrà nǎkùtále dzùná ònzì rǔ. ³⁷Ní atdíku, andì alú ka, ràdù òvè dòtsí. Ní ka kadù kǎ-bvò ù'ò, kufò, kadù itdùnà kupò nà, kowù ìlinà ràyi ǔrùná rò rí kàluga ò. ³⁸Ludà tó pbanga ní'í ìkyèrò Yòpà tó kigò-tí rò. Ní Yòpà rí'í Yèsù bhà ábhàlì níitdègu dhu ìrì Péterù rǎr'í ndi pbanga ǔ, ní abádhí adù ǔyò ale nóvì ròwù Péterù ànzì, 'àtì: « Mǎ mìtdè nyi itdè tí nyú. Írà kòwu atdíkpá tsàkàtsàkà fàràbvù. »

³⁹Ní ányìrò rò tí, Péterù mà adù òwu atdíkpá abádhí màná. Ní, Yòpà Péterù àrà àhù rò, ka kunda ka rùpò ndàrà àhù yà Tàbìtá-abvò ka kili òná kàluga ò. Kóró abvo-ayí náadù 'àndu Péterù-tí, 'àmbe òdzi dǔ. Abádhí

ⁱ 9.36 Pbagìríkì t'ávàna ǔ, kǔvò ní Dòríkà.

adúnà òwu yà àdì ndì ndàdì nyìkpóna nà rórò Tàbítà òbhòlò mberù mà ɔrú mùdzarù mà nà nítè rǒ Péterù tò. ⁴⁰Nírò ní ndì Péterù aví kóró ale rùvò kàluga ò rò. Kǎdù ndòkò ɔtdyùna dǒ, ndàmbe ndìtsò dǒ Kàgàwà rǒ. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndàgere abvo dǒ, ndàdù àtìnà: «Tàbítà, ívà nyi.» Ní, íyàdhíyà náadù nyìkpóna àngbe. Ní Péterù ndì ndàla rò, kǎdù ndàngbe, ndàdì sùnátù dǒ. ⁴¹Péterù adù ɔtsùna nágbà, ndàlǔ Tàbítà ní, ndìvà ɔrù. Tdítǒ, kǎdù Yèsù ná'ù ale mà abvo-ayí mà núnzì rìwù, ndàdù Tàbítà nítè fíyò iwà ìkyè rórò. ⁴²Ní Yɔpà tó kigò ǒ, kóró ale níri wò dhu-òyí, ábhǒ ale nyú ràdù Ádrùngbǎle Yèsù ná'ù. ⁴³Wò dhu-dzidǒ, Péterù adù ábhǒ idhò nyú nónzì Yɔpà tó kigò ǒ, yà ɔròhò nɔnyínà Sìmonì tí kátina ale bhà idzá.

Kòrnòliyò dò dhu rǒdzì ɔnyu tó ɔfò ǒ dhu

10 ¹Kàyisàriyà tó kigò ǒ, Kòrnòliyò tí kátina atdí ale ní'í inè. Ka ní'í «Itàliyà tó pbìrì ǒ pbànowí tó pìkò» tí kátina pbànowí' dǒ ádrùngbǎle. ²Ábadhi mà pbì idzá-bhà mà nà kóró nóongónà Kàgàwà ùle, 'àdù Kǒdò ònzì. Kòngónà ábhǒ mùdzùnà nyú nónzì Pbàyàhúdì nízìnzì ǒ nǎkùtále tò, ndàdù àrà ndìtsò rǒ Kàgàwà rǒ kóró kàsùmì ǒ.

³Ní atdíku, àrùgyètdí adyifò-sisì adyídǒ nga tó ǒ, dhu adzì kà dò ɔnyu tó ɔfò ǒ. Ní, kǎla Kàgàwà bhà màlàyikà pbì idza rítsù ró, ràdù kànzì, ndàtì: «Kòrnòliyò!» ⁴Ní, Kòrnòliyò adù nyìkpóna òdì wò màlàyikà rǒ ɔdò ònzì ndì ndí rórò, ndàdù dhu ìvu tsùnà, ndàtì: «Ádrùngbǎlé, ádhu nyi nyí ima ànzì ní?» Ní, màlàyikà adù dhu àdu kà tò, ndàtì: «Kàgàwà ìrì wà pbùkù itsòta. Ndirò, nyi nyarùbhòna nǎkùtále tò perè návi wà ndì kpanya Kàgàwà-ònzì. Ní, ndì dhu-okú dò rò, Kàgàwà àdzo nzà rùnù rò. ⁵Ní kòmbí, óvì ìndrù ròwù Yɔpà, ròwù Sìmonì tí kátina ale ànzì. Ngàtsi ndì Sìmonì-ɔvò ní Péterù. ⁶Ndì ale rí'í yà ɔròhò ɔnyi arí Sìmonì bhà idzá, ndì idza ràdù ì'í ádrùngbǎ rèrù-bidǒ.»

⁷Ní, wò Kòrnòliyò mà rùbhi òte rǒ nà màlàyikà nítdègu àwí kà-nyìkpò ǒ rò, ní kǎdù pbìndà kasu tó ɔyǒ ale mà, atdí pbìndà mùnowì mà núnzì. Ndì mùnowì ní'í Kàgàwà bhà Hyátà ní'í arí ale, ndàdù Kòrnòliyò-tsù dhu ìrì atdíǒ. ⁸Ní, Kòrnòliyò awe wò ndì nònzì dhu kóró abádhí tò, ndàdù abádhí òvì ròwù Yɔpà.

Péterù dò dhu rǒdzì ɔnyu tó ɔfò ǒ dhu

⁹Tsútsǎ nínganí, kǒkò Kòrnòliyò óvínà ale ní'í abhi nà tí. Ní, azà adyifò-sisì adyíbhengá nga tó ǒ, abádhí ì'í ìkyèrò ndínì ì ɔtsú tí Yɔpà tó kigò ò. Nírò ní ndì Péterù upò ndàrà ndìtsò idza-dòtsirò ò ka kòbhòlò asota tò ngari ò rò^k. ¹⁰Ní àwù alú ka atdíǒ, ràdù ndòzè ndònyù dhu. Ní ɔnyù

^j 10.1 Ndì pìkò ní'í atdátí miyà pbànowí tó azà mùtù. ^k 10.9 Mrk 13.15

òyè ka kí kà tò òná kàsùmì ð ní ndi, dhu adzi kà-dò ònyu bhëyi. ¹¹ Ní kála òrù-akpà-li'ò ndì nàngbe ró, ádrùngbã mberù bhëyi ndì nili atdí dhu ràdù àmbe ifo dš òrù-akpà ò rò ifo pbinàdò rš ka kùlù ndì rórò, rìrà àhu yà adzi dš. ¹² Wò ndi ádrùngbã mberù ò ì'ì dhu ní : ifo pföya dš arúbhi ìzã-tidò mà kóró, òya dš arí 'àdha yà adzi dš ìzã-tidò mà, orú arángili àrè-tidò màna kóró.

© 1996 David C. Cook

*Péterù tò Kàgàwà itè
onyu-bvù dhu (10.12)*

¹³ Ní, Péterù iri atdí ale-tù dhu òvo rí fíndà ró, ndàti : « Péterù, ívà nyi nyazè kòrì ìzã, nyadù à'ànà. »

¹⁴ Ní, Péterù adù dhu àdu, ndàti : « Ìnzì ní wò dhu bhëyi Ádrùngbãlé ! Ìnzà ma mapèna yà Kàgàwà isò ìnzì

ka kongó tí à'ànà ìzã-tidò ná'a. Ndirò, ma màpè nzá Kàgàwà-nyìkpò ð òtì ìzã-tidò ná'a. » ¹⁵ Oyo rí kùsè nì, Péterù iri wò ale-tù ràti : « Péterù, iwà Kàgàwà ú'o rilã nyìkpóna ð dhu náka nzá nyati òtòtì dhu tí. » ¹⁶ Wò dhu adù ndì ndònzì ndì ìbhu-gùna. Ìbhu ka nìsè dhu-dzidš, ka kadù wòrì ádrùngbã mberù ìdha ányirò rò tí ròdzi òrù-akpà ò.

¹⁷ Péterù adì ndàmbe inga ìrè dš wò ndì ndàla dhu dš. Nírò ní ndi kòkò Kòrnòliyò íviná ale níiwú, ìtsì ìko Péterù rí'ì òná idza-ngbò ka kákpòrò nì kàlì-lí, iwà ì òngù dhu kóró ngari òná, óròhò ònyi arí Simoni bhà idza ràrì'ì ngbòrò rórò. ¹⁸ Ní, abádhí anzi dhu, 'àdù dhu ìvu ányì-dzá-bhà-tsù, 'àti : « Simoni Péterù tí kátina ale nátì àdi àzú-dzá ? »

¹⁹ Wò ndi kàsùmì ð, Péterù ní'ì inè wò ndì ndàlanà dhu dš tí ndì ndì inga ìrè tdítò ró. Nírò ní ndi Kàgàwà bhà Ìlilã-Alafí adù dhu òvò kà tò, ndàti : « Péterù, kòní ìbhu ale rí nyòmè. ²⁰ Ní ívà nyi nyawù tsàkàtsàkà, nyàdù òwu abádhí màna atdíkpá ìnzì afínu rùguru rórò, ima nyú ma mìvì ndì abádhí nídhunì. » ²¹ Ní Péterù ìfò, ndìrà àhu kòrì ale-tì'ò rò, kàti : « Ìma ní ndi yà nyì nyòmèna ale. Ní, ádhu nyì nyìwù ìrò okúna dò rò ? » ²² Ní, abádhí adù dhu àdu, 'àti : « Mã nivì ní Kòrnòliyò, pbànowí dš ádrùngbãlé. Ndi ale ní obhónángatále, ndirò ka ní Kàgàwà-òdò ònzì arí ale. Ndirò, kóró Pbàyàhúdì arí ìdzì dhu kèlè àwè kà-dš. Ní Kàgàwà bhà màlàyikà návi ndì kà tò, ndàdù kàvi rànzi ìnyi pbindà, ndínì ndiri tí nyi nyáwèna fíndà dhu. » ²³ Nírò ní ndi Péterù adù kòrì ale náko ròtsù idza, ndàdù abádhí àbhu ròyì mbëyi nyú.

Péterù rí'ì Kòrnòliyò bhà idzá dhu

Tsútsã nínganí, Péterù mà kòkò Kòrnòliyò ívi ale mà, Yòpà tó kigò ð Yèsù ná'ù ale nzínzi ð ngúfe ale màna níivà ì Yòpà rò, 'òwù Kòrnòliyò bhà

Kàyisàriyà tó kigò ò. ²⁴Ní tsútsānínnganí tdítđ, Péterù arà àhù Kàyisàriyà tó kigò ò. Ní ányì, Kòrnòliyò ìfì abádhí òdò ndì ndí ró, atdíkpá yà ndì ndùnzinà kóró fí-dzá bhà mà, atdíđ ndì ndóze òdhína màna. ²⁵Ní, idza Péterù ròtsù òná kàsùmì ð, Kòrnòliyò ahù kàkò. Ní kàkò ndì òtdyùna đ, ndìbvù ndì kǒnzì-tsù ð, ndùlě ka. ²⁶Pbétù, Péterù adù kàlù ndìvà òrù, ndàdù àtìna kà nì: « Ívà nyi òrù. Ima mà átò ní inyi bhěyi ale kèlě. » ²⁷Ní, idza ì òtsù àzèmbè ì òte Kòrnòliyò nà rórò rò, Péterù atù ábhš ale nyú idzá ì nàndu ró. ²⁸Ní, kǎdù dhu òvò kpangba abádhí tò, ndàti: « Nyí, nyí nyùni wà dhu mběyi nyú Uyátá rísò dhu atdíđ, Mùyàhudì rākā nzá ndìfì inzì ní Mùyàhudì t'òdhìnà tí, ndirò kà rākānà nzá ndòtsù inzì ní Mùyàhudì bhà idza. Pbétù, Kàgàwà nyú ndítírò nówò dhu idù, ndàti: Inzá ma rākā mǒzù atdí ale mà inzá ílǎ nyìkpóna ð ale tí, ndirò inzà àkǎ kokò màna atdíkpá ale tí. ²⁹Nírò, kǎnì ndi dhu-okú đò rò nga ní ndi, yà nyí nyòvì ìndrù ròwù manzi rò, ma mivà ma mirà àzú inzì pfòdu rùguru rórò. Ní kòmbí, ma mòze muni àdhu-okú đò rò màtí nyí nyànzi ma mirà àzú dhu. » ³⁰Ní Kòrnòliyò adù dhu àdu Péterù tò, ndàti: « Indo idhò àhù wà ìfò, yà mbèmbè yàrí kàsùmì ð tí ma mádi mambe mìtsò đ òná pbà idzá rò àrùgyètdí adyifò-sisì adyíđ nga tó ð. Ní ányìrò rò tí, ma mála atdí ale iwà idè ònzìdú, ùmbilì rùmbilì mùdzarù ndì ndùfò róná rórò. ³¹Ní ndi ale áti ima nì: « Kòrnòliyò, Kàgàwà ìrì wà pbùkù itsòta. Ndirò, kàla wà nākùtále tò nyi nyarùbhòna perè. ³²Nírò, óvì ìndrù ròwù Yòpà, ròwù Sìmonì tí kátina ale ànzì. Ngàtsì ndi Sìmonì-òvò ní Péterù. Ndi ale rífì yà òròhò ònyi arí Sìmonì bhà idzá, ndi idza ràdù ìfì ádrùngbǎ rèrù-bidò. » ³³Ní ányìrò rò tí, ma mòvì ìndrù pbùkù ròwù nyanzi. Ní, nyi nyàdù dhu ònzì mběyi màtí nyirà. Nírò, kǎnì àlě kǎfì kóró kòmbí Kàgàwà-ònzì, ndínì mǎ miri tí Ádrùngbǎle Kàgàwà òvò indù ndínì nyi nyawe tí fàkà dhu kóró. »

Péterù ròte Kòrnòliyò bhà idzá rò dhu

³⁴Ní, Péterù apè òte, ndàti: « Kòmbí ma màni wà dhu obhó tí, inzì Kàgàwà rarí ìndrù-ònga òvò. ³⁵Ndirò kóró pbìrì ð, Kàgàwà ará'una ale ní yà òdòna ònzi arí ndàdù obhónánga ònzì ale. ³⁶Kàgàwà íbhò pbìndà òte Pbàisràyéí tò. Ndi òte ní, màrùngà tó Ídzì Màkùrù Yèsù Krístò-òtù ð. Ndirò, ndi Yèsù Krístò ní ndi kóró ale tó Ádrùngbǎle. ³⁷Nyí, nyí nyùni wà kóró Yùdeyà tó pbìrì ð ndì nónzi dhu, ròpè ndì Gàlìlayà tó mùlengù ò rò, yà Yùwanì òvò ìndrù tò bàtizò dzidò. ³⁸Ndirò, nyí nyùni wà ìngbà dhu bhěyi màtí Kàgàwà írǎ Yèsù, Nàzàretì tó kigò ð ale pbìndà Hìlǎ-Aláfì bhà ádrùngbǎnga tó òbì nì dhu. Ndi Yèsù úbhi kóró ngari òná, ndàrà ídzi dhu ònzì rò ìndrù tò, ndàdù àrà Pfòmvo arávu ròyá kóró ale nígu rò, Kàgàwà ìfì ndì màna nídhunì. ³⁹Mǎ'ì ní yà Yèsù ònzì Pbàyàhúdì tó pbìrì mà, Yèrùsàlemà tó kigò màna ð kóró dhu tó ngàmì. Ka kóhò ndi Yèsù, kutš mùsàlabhà đ, kadù òtdùnà. ⁴⁰Pbétù ìbhù rí kisè idhò ð, Kàgàwà

ádù kàbhù rìngbè ndì ibhu ò rò, ndàdù kàbhù rìtè ndì kpangba. ⁴¹Kítè nzá ndì kóró ale tò. Pbétù, kítè ndì fákà yà Kàgàwà avò mǎ mǎ p̄bìndà ngàm̄bì tí ale tírò. Kàbhà ingbèta dzidǎ, mǎ m̄onyù dhu, mǎdù dhu òmvù atdíkpá kà mànà. ⁴²Ndirò, kǎdù dhu ùya fákà, ndíní mǎ m̄ovɔ tí dhu ìndrù tò, mǎdù dhu ìtè kpangba, ndì rǎrǐ ndì Kàgàwà avò ndì ndíní ndì nditd̄iya tí ùvùvè ale mà, ípìròrò rǐrǐ ale mànà-ànyǎ. ⁴³Ndirò, Kàgàwà bhà pbànábí náavò dhu kókú dò rò, 'àti: <Yèsù-ovò rǎ, Kàgàwà arí Yèsù nà'ù ìngbàtí fli ndì ale mà ní bhà nzéren̄ga núbà kóró ndì ale tò.>»

Kàgàwà bhà ìlilǎ-Alafí rǐfo ìnzǐ ní Pbàyàhúdí dǎ dhu

⁴⁴Wò Péterù rǎte ònǎ kàsùmì ò, Kàgàwà bhà ìlilǎ-Alafí níifo kǒkò Péterù rǎn̄ona f̄iyò dhu ìrì rǎ rúbhi kóró ale dǎ. ⁴⁵Ní, kǒkò Péterù mà níwù mànà atdíkpá Yèsù ná'ù Pbàyàhúdí idhò nùuko atdídǎ, ìnzǐ ní Pbàyàhúdí tò Kàgàwà àbhù p̄bìndà ìlilǎ-Alafí tò perè átò dhu-okú dò rò. ⁴⁶Obhó tí, ì Pbàyàhúdí n̄firi kǒkò ì ale inzǎ ì apèna ìrina angyi alávà-tidò òte rí, 'àdù àmbe Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga ìlè dǎ ró. Ní, Péterù adù dhu ìvu Pbàyàhúdí-tsù, ndàti: ⁴⁷«Kòmbí, kǎkà ale nábà wà Kàgàwà bhà ìlilǎ-Alafí átò àlè bhèyi. Ní ádhu ndì ndùvo rádù abádhí rǎ ìnzǐ bàtizò nalú tí?» ⁴⁸Nírò ní ndì Péterù adù bàtizò àvi kubho kǒkò ìnzǐ ní Pbàyàhúdí tò Yèsù Krístò-ovò rǎ. Wò dhu-dzidǎ, kǒkò bàtizò nàlǎ ale náadù Péterù àgo, 'òkò mànà atdíkpá ngúfe idhò tí.

Yerùsàlemà tò kigò ò Péterù rǐ ndì nónzì dhu àwè dhu

11 ¹Yùdeyà tò p̄bìrì ò ì nòtù uvitatále mà, Yèsù ná'ù ngǔkpà ale mànà n̄firi dhu yà ìnzǐ ní Pbàyàhúdí mà ní rirì wà Kàgàwà bhà òte átò. ²Ní, Péterù itdègu ndàdù Yerùsàlemà tò kigò ò, ní Yèsù ná'ù ndì kigò ò Pbàyàhúdí náadù 'òpè 'àmbe òrù dǎ kà-dǎ, 'àti: ³«Nyi nyàrà òtsù ìngbà dhu bhèyi ìnzǐ ní Pbàyàhúdí' n̄zínzì ò, nyǎdù dhu ònyù atdíkpá abádhí mànà?»

⁴Nírò ní ndì Péterù adù ndì nónzì dhu òpè ndàwe tsùnàrò abádhí tò. Kǎti: ⁵«Ma mǎf̄i Yòpà, ní ma mádi mambe mitsò dǎ adyídǎ, dhu ràdù òdzì dùdù ònyu bhèyi. Ní, ma mála ádrùngbǎ mberù bhèyi ndì n̄lì atdí dhu òrù-akpà ò rò rífo, ndàmbe àwù dǎ dùdù ìfo p̄bìnàdò rǎ ka kùlǎ ndì rórò. ⁶Ní, yà ma mùdì nyìkpódu mambe wò dhu àndà dǎ rò, ma mála yà adzi dǎ arúbhi ìfo p̄f̄oya dǎ ìzǎ mà, ìrì ò ìzǎ mà, òya dǎ arí 'àdha ìzǎ mà, òrú arángilì àrè mànà. ⁷Wò dhu-dzidǎ, ma mǎrì atdí ale-tù dhu òvo rí idù ró, ndàti: <Péterù, ìvǎ nyi nyazè kòrì ìzǎ, nyadù à'ànà.> ⁸Ní, ma mǎdù dhu àdu, matì: <Ìnzǐ ní wò dhu bhèyi Ádrùngbǎlé! Ìnzǎ ma mapèna yà Kàgàwà isò ìnzǐ ka kongò tí à'ànà ìzǎ-tidò à'a. Ndirò ma màpè nzá

¹ 11.3 Ìnzǐ ní Pbàyàhúdí tí ka kátina ale nátì ka kí átò inzǎ ka kóbhòlò ònz̄iyànga ale tí.

Kàgàwà-nyìkpó ð òtì ìzà-tidò ná'a. > 9Dyc rí kisè nǐ, ma mírì wò ale-tù òrù-akpà ò rò róte ró, ndàti: < Péterù, iwà Kàgàwà ú'o rìlǎ nyìkpóna ð dhu náká nzá nyati òtòtì dhu tí. > 10Wò dhu nádù ndì ndònzì ndì ìbhù-gùna. Ìbhù ka nisè dhu-dzidò, ka kádù wòrí ádrùngbà mberù ìdha ányìrò rò tí ròdzì òrù-akpà ò.

11Wò ndi kàsùmì ð tí ní ndi, rùdú ka kivi Kàyìsàriyà tó kigò ò rò ìbhù ale nádù 'ùtò yà ma mǐí ònà idza-lí. 12Ní, Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí ádù dhu òvò idù ndàti, mà ròwu atdíkpá abádhí mànà ìnzì afídu rǔguru rórò. Kàkà nyí nyálǎna írò azà òdhídu nádù munda ányì Kàyìsàriyà, màdù ìtsi òtsù yà ima nànzì Kòrnòliyò bhà idza. 13Nírò ní ndi Kòrnòliyò ádù ìngbà dhu bhèyi màtí Kàgàwà bhà màlàyikà àvi ndì fíndà pbìndà idzá dhu náwe fákà. Màlàyikà áti kà nǐ: < Óvì ìndrù ròwù Yòpà, ròwù Sìmonì tí kátina ale nánzì. Ngàtsi ndi Sìmonì-òvò ní Péterù. 14Ndi ale rǐ ndi inyì mà, kórò pbùkù idzá-bhà mànà rǔgu nǐ òte nàwě indù. > 15Ní, òte ma mòpè mawe ndi Kòrnòliyò bhà idzá-bhà tò dhu-dzidò, Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí nádù ìfo abádhí dǒ, àdhàdhì yà wemberè tí ndì ndifò àlè dǒ dhu bhèyi. 16Ní, ndi dhu ádù mabhù mirè yà Ádrùngbàle Yèsù ɛno àlè tò dhu. Kàti: < Bàtizò nubhónà Yùwanì núubhò bàtizò ìndrù tò idha nǐ. Pbétù nyí, nyí nyí Ìlǎ-Alafí tó bàtizò àlè. > 17Kàgàwà úbho yà Ádrùngbàle Yèsù Krístò àlè ka'u nínaganì ndì ndubhò àlè tò perè átò abádhí tò. Ní, ima nǐ'nyana àdhi ndínì ma muvó tí ma Kàgàwà rǒ ìnzì rònzì pbìndà kasu ? »

18Wò òte ì ìrì rò, kǒkò Péterù mà rúbhi 'àgò rǒ mànà ale náadù afíya òtù, 'àdù 'òpè 'ìlè Kàgàwà, 'àmbe àtinà dǒ: « Hákà ! Kàgàwà pbánì àbhù rádù ìnzì ní Pbàyàhúdì mà nábhu rùgèrè fíyò mùtsò, ràdù obhónà ìpìrònga nábà átò ! »

*Kànisa rǐ ndòpè Àtiyòkiyà tó kigò ð dhu

19Stìfanù ka kòhò dhu-dzidò, ndì ndòpè Yèsù ná'ù ale rǒ avuta náabhù ì ale rífalà ì dhèdhèrò kigò ònà. Atdídhénà ale náatsè Fòyinikè, ngùkpà ale náatsè Kìpurò, ndirò ngùkpà-tsí náadù òtse Àtiyòkiyà. Abádhí owúnà Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núnò rǒ Pbàyàhúdì tò tí. 20Pbétù, yà abádhí nzínzì ð ì nòtù Kùrenì ð ngúfe ale mà, Kìpurò ð ngúfe ale mànà náawù ùvò Àtiyòkiyà, 'àdù 'òpè 'ùnò Ádrùngbàle Yèsù dǒ róte Ídzi Màkùrù ìnzì ní Pbàyàhúdì tò. 21Ádrùngbàle Kàgàwà náabhù òbi atdíð abádhí tò, ndì dhu ràdù àrà yà abádhí rǐ dhu òvò fíyò àbhò ale nyú nábhu rǒ rùgèrè ì, 'àdù Ádrùngbàle Yèsù ná'ù.

22Wò abádhí rònzina dhu-òyí níitdègu àrà òtsi Yèrùsàlemà tó kigò ð kànisa ð bhà-bì ò, ní ì ale adù Bàrnabà nóvì ràrà Àtiyòkiyà. 23Bàrnabà níitdègu àrà àhu ányì, ndàdù Kàgàwà àso Yèsù ná'ù ale dhu nótù, ní kǐdhè adù ndìka atdíð. Kádù ì ale-afí àbhù ròtsi òbi ndínì ì napbá tí atdíð Ádrùngbàle Yèsù rǒ tí. 24Ndi Bàrnabà nǐ'í ìdzi ale, atdíð Ìlǎ-Alafí

ířà ale, ndirò ádrùngbã a'uta nà ale. Ndi dhu bhëyi ní ndi, ábhõ ihé-yà nyú náadù Ádrùngbãle Yèsù ná'ù.

25 Wò dhu-dzidõ, Bàrnabà adù àrà Sáwúlò nómè Társò tí kátina kigò ò. 26 Ní ka ndi ndàla rò, kädù kidyi iwù màrà atdíkpá, iwù ùvò nà Àtiyòkiyà. Ndi Àtiyòkiyà tó kigò ò kànisa ò, abádhí anzì atdí atò nyú. Ndirò ndi kànisa ò, abádhí udhè dhu ábhõ ale nyú tò. Wò ndi Àtiyòkiyà tó kigò ò nga ní ndi wemberè tí ka kapè kunzì Yèsù bhà ábhàlì *pbàkrístò tí nì.

27 Ndi kàsùmì ò, Kàgàwà bhà pbànábí núuvò Yèrùsàlemà tó kigò ò rò, 'òwù Àtiyòkiyà. 28 Abádhí nzínzì ò atdí ale-ovò ní'ì Àgabù. Ní, Kàgàwà bhà ìlìlã-Alafí unda ka ròvò dhu ndàti, ádrùngbã àgàyì rārì isì yà adzi dõ kóró pbìrì ò. Obhó tí, ndi àgàyì adù isì yà Klòdiyò ní'ì kámá dõ ádrùngbã kamà tí òná kàsùmì ò^m. 29 Wò ndi kàsùmì ò tí ní ndi, Yèsù bhà ábhàlì adù 'rì, 'ìtsà foyá dhu, ngàtsi ale ràrà kìbhò rõ fóná ndi nàbà dhu-bvu rõ, ndínì ì onzi tí odhíya dzèna nì Yùdeyà tó pbìrì ò. 30 Perè ì 'ìtsà dhu-dzidõ, abádhí adù kàbhù Bàrnabà mà, Sáwúlò màrà ròwù àbhùnà Yèrùsàlemà tó kigò ò kànisa ò *pbàkùrùⁿ-fò Yèrùsàlemà tó kigò ò.

Yàkòbhò òho ka kí, kadù Péterù òsò dhu

12 1 Wò ndi kàsùmì ò, ádrùngbã kamà Hèròdè apè ndàvu *Kànisa ò bhà nzínzì ò atdí dhená ale rõ. 2 Ní, kàbhù Yàkòbhò, Yùwanì t'áddòna kòkèrè dóna ìla tó obhi-akpà nì, ròvè. 3 Kítdegù wò ndi ndàbhù kònzì dhu àlã Pbàyàhúdì-nyìkpó nòfò ró, ní kädù Péterù àvi kosò. Wò ndi dhu anzì ndi yà *imbà òná afi nà mùgati tó mùhendù tó kàsùmì ò. 4 Ní, Péterù ka kòsò dhu-dzidõ, Hèròdè adù kàbhù kidò imbi-dzà ò. Kädù ififó pbànowí tó ifò mùtù nùlì, ròdò kà-ngbò ànyì-dzá. Kùdhè dhu ní, *Pásika tó mùhendù-idhò rùda rò ndi ndi kàbhù kotdì ànyàna ibí ale nzínzì ò rò dhu. 5 Ní, ka kambèna Péterù-ngbò òdò dõ imbi-dzà ò, pbètù Kànisa ò bhà adù òko, 'àmbe 'ìtsò dõ Kàgàwà rõ kòkú dò rò ìnzì ì í òná nga òtdì rórò.

Kàgàwà bhà màlàyikà rì Péterù ìkòlò imbi ò rò dhu

6 Yà tsùtsá nínnganí Hèròdè rì dhu ònzì ndi ndàbhù tí Péterù kotdì ànyàna òná idhò tó iku ò, Péterù 'ì òyò pbànowí nzínzì ò ndi ndàyi ró, òtsúna ràdù 'ì òyò àdrà-mbì nì ka kùtsi ró. Ndirò, sàndìrì adù 'ì tsàtsù-ngbò òdò ì í ró. 7 Ní kòmbómbí tí, inzà kòkò ale ùni kàsùmì ò, Ádrùngbãle Kàgàwà bhà màlàyikà níftò ndi, awáwù ràdù Péterù mà r'ì òná kàlugá-ngba ò nga àtdyi, ràwù hwé. Ní, wò màlàyikà náaya Péterù-ngbò ongòna rõ rò, ndinga idhò ò rò, ndàdù àtìna nì: « Ívà nyì tsàkàtsàkà. » Ní, Péterù-òtsú rõ 'ì àdrà-mbì náadù 'ìtdì 'ìtìrò, 'àwà ì obvò. 8 Wò màlàyikà adù àtìna

^m 11.28 K'ì kámá dõ ádrùngbã kamà tí Pbàrómá tó pbìrì ò. ⁿ 11.30 Pbàkùrù ní kànisa ò ádròdrò ale.

tdítđđ kà nĩ: « Ísò mvunụ ò, nyadù pfõnụ rǒ kàyitò-mbĩ iso mběyi. » Ní, Péterù adù wò málàyikà àvi fíndà dhu ònzì. Wò dhu-dzidǒ, málàyikà adù atinà tdítđđ kà nĩ: « Áfǒ rùnù ɔrú mùdzarù, nyadù irà owùdu ǒ. » ⁹Ní, Péterù adù àhụ, ndàrà kǒwù ǒ. Kǔni nzá dhu, wò málàyikà rǒnzina dhu rǎrĩ obhó dhu. Pbéttù, kǎmbénà dhu àtì dǒ ɔnyụ rĩ ndǒnyụ dhu tí. ¹⁰Ní, abádhí udà wemberè tǒ sàndĩrì tǒ mùtù tí. Tdítđđ abádhí udà ɔyɔ rí kisè sàndĩrì tǒ mùtù tí. Wò dhu-dzidǒ ní ndì, abádhí awù ùvò yà dòtsí ka kúvò nĩ kigò ò tsumà tǒ tsàtsù-tí. Ní ndì tsàtsù adù ndàpfò ndítírò abádhí tò, abádhí ràdù ùvò iri, 'adù òko àmbe òwu dǒ ngudhà ǒ. Ní kòmbómbí tí, wò málàyikà adù àwí Péterù-tí rò.

¹¹Nírò ní ndì wò róná ndì nònzì dhu arà Péterù-dò àlụ. Ní kǎtì: « Kòmbí, ma m̀ni wà dhu Ádrùngbǎle Kàgàwà nyú ní yà pb̀indà málàyikà nìbhò rìrà mikòlò Hèròdè-fó rò, ràdù mabhụ mǒgù yà Pb̀yàhúdì rùbhi àpàna rǒ rùdú ì ɔnzi tí kóró dhu ǒ rò. » ¹²Wò dhu àlù d̀na rò ní ndì, kǎdù àrà M̀riyà, Ỳwanì-tsánà bhà. Ngǎtsi ndì Ỳwanì-ɔvò ní'ì M̀rkò. Ní ndì M̀riyà bhà idzá, ibí ale nyú ní'ì ì àndu ì, 'àmbe 'ìtsò dǒ ró. ¹³Ní, Péterù itisi tsàtsù itdo irinǎ rò, Ròdhà, kasu tǒ atdí tsìbhíngba ràdù òndri íkyèrǒ tsàtsù tí. ¹⁴Ní, Péterù ndì nd̀eni túna rǒ rò, kǎdhè ìka ndì atdíđđ. Ní, inzà ndì ndàpfò tsàtsù mà kà tò rórò, kǎdù ndàngbo, ndòkù Péterù rǐ'ì tsàtsùnǎ dhu òvò idza rǐ'ì ale tò. ¹⁵Ní ì ale adù dhu àdu Ròdhà tò, 'àtì: « Tí àrì d̀nù rǐ'ì dhé ? » Pbéttù, Ròdhà adù àdi ndàmbe inè Péterù rǐ'ì obhó tí tsàtsùnǎ dhu kèlè nòvò dǒ abádhí tò. Ní abádhí adù àtìna wò tsìbhíngba nĩ: « Péterù-mùlì ní wò. » ¹⁶Pbéttù, Péterù adù àdi, ndàmbe tsàtsù kèlè nòtdò dǒ. Nírò ní ndì ka kawù tsàtsù àpfò, kà ràdù òtsù idza. Ní, ka ì àla rò, idhò adù idza ì'ì ale ùkò atdíđđ. ¹⁷Ní, Péterù adù abádhí nágo ɔtsùna nĩ ìnzì ɔte tí. Kǎdù ndòpè ndàwe ìngbà dhu bhěyi màtí Ádrùngbǎle Kàgàwà àbhụ ndì ndàhụ imbi ò rò dhu abádhí tò. Tdítđđ, kǎdù àtìna abádhí nĩ: « Nyòwu nyàwe wò rùdú ndì nònzì dhu Ỳakòbhò mà tò, ngùkpà àlè t'òdhina màna. » Wò dhu-dzidǒ, kǎdù àhụ idza rò, ndàdù àrà ngǎtsi ngari ò.

¹⁸Ní inga ùbho rò, pb̀anówí-tsi ava ndì atdíđđ, 'àmbe dhu òngù dǒ tsùyà nzínziya ǒ, 'àtì: « Péterù nyú àrà àdhà ? » ¹⁹Ádrùngbǎ kamà Hèròdè adù kàvi kòmè kóró ngari ònǎ, pbétù ka kǎdù nzá kàbà. Nírò ní ndì kǎdù dhu àvi kòngù Péterù-ngbò òdò rǒ rùbhi sàndĩrì-tsù, ndàdù àbhunà kòkyè kóró. Wò dhu-dzidǒ, Hèròdè adù ndìvà Ỳudeyà tǒ pb̀irì ò rò, ndàrà Kàyisàriyà tǒ kigò ò, ndàrà àdi ànyì ákè kàsùmì tí.

Ádrùngbǎ kamà Hèròdè rǒvè dhu

²⁰Ádrùngbǎ kamà Hèròdè náakó atdíđđ Tirò mà Sidónà màna tǒ kigò ǒ bhà rǒ. Ní, atdíku, abádhí iri ì ndínì ì oví tí ìndrù ɔvòya rǒ Kàyisàriyà tǒ kigò ò, ròwù ɔte Hèròdè nà. Ní, ndínì ndì dhu aká tí fiyò, abádhí adù 'ìrì

Blästò tí kátina ale nà. Ndi ale niñ ádrùngbã kamà bhà idho tó kàluga ð dhu dǝ ádrùngbãle. Ní abádhí awù 'ònzì ndíní ì oko tí màràngà ð Hèròdè mànà, abádhí tó pbìrì ð bhà òngù rí ðnyè ongónà ìrà ádrùngbã kamà Hèròdè bhà pbìrì ò rò nídhuní. ²¹Ní, yà abádhí ìrì ì ndíní ì òte tí ádrùngbã kamà mànà ònà idho ð, ndi kamà núúfó ndì pbìndà ádrùngbãnga tó màdzarè ní, ndàdè àdi pbìndà ádrùngbã kamà tó tombi dǝ. Wò dhu-dzidǝ, kǎdè òte ðpè, ndàmbe dhu òvò dǝ ihé-yà tò. ²²Ní wò kà rǝte ònà kàsùmì ð, ihé-yà adù idù 'àti: « Ìgyò ! Ìnzì ní ìndrù nyú yà rǝte dhemà ! Mùngù-ngba nyú ní yà rǝte ! » ²³Ní ànyìrǝ rò tí, Ádrùngbãle Kàgàwà bhà màlàyikà náapbì Hèròdè, inzà kàbhè ifuta Kàgàwà tò dhu-okú dò rò, asa ràdè àkanà, rǝvè dòtsí.

²⁴Pbétù wò ndi kàsùmì ð, Kàgàwà bhà Òte adù àdi ndàmbe ndànga dǝ, ndàdè àmbe ndùndò dǝ kóró ngari ònà. ²⁵Bàrnabà mà Sàwúlò mànà níitdègu fíyò ka kavi 'òwù ònzànà Yèrùsàlemà tó kigò ð kasu níto, ní abádhí adù 'àvà, 'àdu ì Àtiyòkiyà. Ányì abádhí adù òwu atdíkpá Yùwanì tí kátina atdí ale mànà. Ngàtsi ndi Yùwanì-òvò niñ Mǎrkò.

**Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí rí Bàrnabà mà Sàwúlò mànà
nóvò Kàgàwà bhà kasu tò dhu
(Gàl 2.7-9; 2Tì 3.8-9)**

13 ¹Àtiyòkiyà tó kigò ð *kànìsà ð ale nzínzì ð, Kàgàwà bhà pbànábí mà, ìndrù tó arí dhu ùdhè ale mànà níñí inè. Í ale niñ Bàrnabà, Nìgerì tí kátina Simiyonì, Lùkiyò, Kùrenì tó kigò ð ale, Mànàyenì, yà atdíkpá avì ádrùngbã kamà Hèròdè mànà ale, ndirò Sàwúlò.

²Ní atdíku, yà abádhí rí Ádrùngbãle Kàgàwà ùlè, 'àdè ðnyè t'ónyuta-tsù nùtsì ònà kàsùmì ð, Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí ati abádhí ní: « Nyòpì Bàrnabà mà Sàwúlò nà idù, nyèli igi, ndíní yà ma munzi ì fíyò kasu nǝnzì tí. »

³Ní, ðnyè t'ónyuta-tsù ì ùtsì, 'àdè àmbe 'ìtsò dǝ átò dhu-dzidǝ, abádhí adù òtsúya núli Bàrnabà mà dǝ Sàwúlò nà, 'àdè ùbhànà ròwù.

**Bàrnabà mà Sàwúlò nà ròwu Kàgàwà bhà Ídzi Mǎkùrù
ùnd Kìpurò tó *sòngà ð bhà tò dhu**

⁴Wò Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí nóvì ì ì ì ówu rò, Bàrnabà mà Sàwúlò nà náawù ùvò Sèlèkiyà tó kigò ð. Ní ànyìrǝ rò, abádhí adù òtsù ádrùngbã ibhú ð, 'òwù Kìpurò tí kátina sòngà dǝ. ⁵Ní, Sàlaminò tí kátina kigò ð ì òwù ùvò rò, abádhí apè 'ùnd Kàgàwà bhà Òte ìndrù tó Pbàyàhúdì tó unduta-dzà ð rò. Yùwanì níñí inè átò atdíkpá abádhí mànà, ndàdè arà abádhí dzènà ònzì rǝ. ⁶Ní iwà ì ùdà Kìpurò tó sòngà ònà kóró rǝrǝ, abádhí awù ùvò ndi sòngà ð kigò, Pafò tí kátina ð. Ní, ndi kigò ð, abádhí atù Bàrà-Yèsù tí kátina màzítále. Àbadhi niñ átò Pbàyàhúdì nzínzì ð tìtò

tó nabì. 7 Abádhí ongonà òko atdíkpá Kipurò tó sòngà ð lìwalì, Sèrgiyò Pòlò tí kátina ale, yà atdíð ìnga núni mànà. Ní, ndi lìwalì avì Bàrnabà mà Sáwúlò nà kunzì, riwũ tina ð, Kàgàwà bhà Ɔte ndì ndòzè atdíð ñdìrì nídhuní. 8 Pbéttù wò màzítále, Èlemà, wòrí ní ndi kòvò-tì Pbagìríkí t'ávàna ð, náadù àdi, ndàmbe ndàgò dš abádhí mànà. Kǎdù dhu ònzì ndíní ndugéré tí lìwalì-afí, ìnzì dhu na'u tí. 9 Nírò ní ndi Kàgàwà bhà Ìlìl-Àlafí ìrà ndi rò, Sáwúlò, yà Pòlò tí kátina átò núudí nyìkpóna wò màzítále Èlemà rš, 10 ndàdù àtina ní: « Nyi nyarí ñ nzére màgèzì nà abhò. Ndirò nyi nyarí ìndrù ùtrǎ abhò. Ìnyi ní Pfoṃvo t'ídhùnà nyú, ndirò ìnyi ní obhónánga rš òmvú. Nyi nyubhàya tí obhó Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà tǎrúttǎrú idè otu t'útdyata? 11 Ní Kòmbí, Ádrùngbǎle Kàgàwà-òtsù ìsì wà dènú. Nyi nyóngo ndùmùndúmú tí, ìnzì nyala adyifò-nyìkpò atdí kàsùmì ð màtí. » Ní urò rò tí, Èlemà-nyínga núutì mbìlì, ìnš-yà ribvú ndi dóná. Ní, kǎdù ndòpè ndòrì ndi, ndàmbe ndùnda rí ale ònè dš. 12 Ní, lìwalì itdègu wò ndi ònzì dhu àlǎ, náadù Yèsù à'ù, Ádrùngbǎle Yèsù bhà Ídzi Màkùrù ùdhè ka kí dhu òsù ndi atdíð nídhuní.

Pòlò mà Bàrnabà nà ròwu ùvò Àtìyòkiyà tí kátina atdí pbanga ð dhu

(Kas 7.1-50; 10.36-43)

13 Wò dhu-dzidš, Pòlò mà òdhína mànà núupò ibhú ð Pafò rò, 'òwù, 'òwù ùvò Pergà tí kátina Páfùliyà tó pbìrì ð atdí pbanga ð. Ányìrò ní ndi, Yùwanì^o náadù abádhí núbhà, ndàdù ndàdu, ndàrà Yèrùsàlemà tó kigò ð. 14 Ní, abádhí adù abhi òpè Pergà rò, 'òwù, 'òwù ùvò Pìsìdiyà tó pbìrì ð atdí pbanga, Àtìyòkiyà tí kátina ð. Ní sàbatù-ìdhò ð, Pòlò mà òdhína mànà náatsù unduta-dzà ð, 'àdù òko obvò.

15 Nírò ní ndi ka kazù Músà bhà Úyátá tó bhùkù ð ka kandí dhu mà, Kàgàwà bhà pbànábí náandí dhu mànà. Wò dhu-dzidš, unduta-dzà ð ádròdrò ale náadù ìndrù òvì, ròwù dhu ùnò abádhí tò, 'àtì: « Àbanzò, nyí nyapè ì ìndrù tò nyí nyòvona abádhí-afí nyí nyopé tí ñ Ɔte nà, ní nyòvo ka kòmbí. » 16 Ní, Pòlò ivà ndi ndidè, ndàdù ìndrù àpe Ɔtsúna ní, rìnè. Nírò ní ndi kǎpè Ɔte ndàtì: « Ìsràyèlì tó pbìrì ð bhǎ, ndirò nyí yà Kàgàwà-òdò ònzì nyí nyarí rò, nyèrì yà ma múvona dhu. 17 Àlè, Pbàìsràyélí tírò, àlè tó Kàgàwà náavò ndi àlè t'ábhúna. Ní, Mírì tó pbìrì ð abádhí aróko òná kàsùmì ð, kǎdù abádhí àbhù ròtrò, ròngò ábhš alé-yà nyú tí. Wò dhu-dzidš, kǎdù abádhí ipfo, rùvò ányì rò pbìndà Ɔbì nyú ní. 18 Kǎdù abádhí-ngbò nóddò rùngù ð, ràrà àhù mbèmbè ìfo kumì atò tí. 19 Ndirò, kǎdù àrùbhù dhèdhèrò ale-tidò-tsù tó rùgànda-tse nótdì Kànanà tó pbìrì ð rò, ndàdù ndi pbìrì àbhù àlè t'ábhúna tò. 20 Kórò kǎkò dhu anzì ì, ràrà àhù mbèmbè ìfo miyà dóná imbò kumì nà atò tí. Wò

^o 13.13 Ngàtsi ndi Yùwanì-òvò ní'ì Màrkò.

dhu-dzidŏ, Kàgàwà adù àlě t'ábhúna-ànyă nítdì róngo ale núli abádhí nzínzi ŏ, ràrà àhũ p̀b̀indà nabi Sàmɔlè nídì ndì ndaraya abádhí nzínzi ŏ òná kàsùmì ò. ²¹Ndirò, r̀p̀è ndì uró r̀, àlě t'ábhúna náadù kamà ònzi Kàgàwà-f̀s. Nírò ní ndi Kàgàwà adù Sàwulò nídì abádhí dŏ kamà tí, r̀nỳỳ idzi abádhí dŏ, r̀ràrà àhũ if̀o kumì atɔ́ tí. Ndi Sàwulò ní'í Kisi t'ídhùnà. Ndirò Kisi ní'í Bènyàminì-dhú-bv̀ỳ ale. ²²Kàgàwà níitdègu Sàwulò níf̀ò ádr̀ungb̀a kamà t̀o tombi dŏ r̀, ní kàd̀ù Dàwudì nídì tdítđ abádhí dŏ ádr̀ungb̀a kamà tí. Kàd̀ù dhu òv̀ò át̀ò Dàwudì-okú d̀ò r̀, ndàti : <Ma màbà wà Dàwudì, Yēsè t'ídhùnà, atdídŏ afídu ózè ale. Ka ní ndi ma mòzè dhu ònzi róngo kóró ale. > ²³Dàwudì bhà p̀b̀ádzukuru nzínzi ŏ r̀ ní ndi, Kàgàwà ipfo Yēsù, ndìdì P̀b̀àisràyélí t̀o ̀̀g̀ỳba tí, àdhàdhì yà angyangyi ndì ndakò f̀indá làkà dhu bh̀ỳi. ²⁴Tđ Yēsù ira r̀, bàtizò nubhónà Ỳuwanì náav̀ò dhu ̀̀sr̀ayeli t̀o p̀b̀iri ŏ bhà t̀ò kóró, ndíní ì ǹg̀g̀èr̀é tí, 'ùbhà f̀iỳo nzérenga, 'àd̀ù bàtizò àlũ. ²⁵Ní, p̀b̀indà kasu-tsù àmbènà àrà ndòdì òná kàsùmì ŏ ní ndi, Ỳuwanì ivú dhu P̀b̀àisràyélí-tsù, ndàti : <Nyí nyáí inga ìr̀è ima r̀àr̀í àdhi ? Ima ní nzí ẁò nyí nyaróɔna ndíní ira tí ale. P̀b̀ét̀ù, kàní dzidu dŏ r̀írà ale ní inzà ma màkà m̀unga p̀f̀ona r̀ò kàyitò-mbì mà ale. > ²⁶Nírò nyí adóđđ, yà Àbràhamù bhà p̀b̀ádzukuru tí nyí nyí'í r̀, ndirò nyí, yà Kàgàwà-ɔ̀d̀ò ònzi nyí nyáí r̀, àlě t̀ò nga ní ndi Kàgàwà íbhò yàrí òg̀ù t̀o ɔ̀te ní. ²⁷Obhó tí, Ỳer̀usàlemà t̀o kigò ŏ bhà mà f̀iỳò ádr̀òdr̀ò ale mànà núuni nzá dhu Yēsù r̀àr̀í àdhi. Ndirò, yà bilí ka karózuna sàbatù-idhò ŏ, yà Kàgàwà bhà p̀b̀anábí unɔ́ dhu mà náadù nzá abádhí-d̀ò nálũ. P̀b̀ét̀ù, abádhí adù ì dhu àbhũ r̀akã, yà Yēsù-dŏ ì abh̀ù kotdì anya ndíní ka koho tí dhu-otù ŏ. ²⁸Ní, inzà ì àbà atdì dhu mà, yà Yēsù-ànyă òtdì ka kàd̀ù okúna d̀ò r̀ò r̀òr̀ò, abádhí anzi ka Pilatò-f̀s, ndíní ka nabh̀ù tí kohò. ²⁹Ní kòkú d̀ò r̀ò ka kandí kóró dhu ì àbhũ r̀onzi ì dhu-dzidŏ, abádhí náabh̀ù kã-bv̀ò kifo mùsàlabhà dŏ r̀, 'àd̀ù òtd̀ùnà. ³⁰P̀b̀ét̀ù, Kàgàwà adù àbadhi àbhũ r̀ingb̀è ndì ɔ̀ve-bv̀ù r̀. ³¹Ẁò dhu-dzidŏ, kàd̀ù ndàvi ibí idhò nyú ŏ yà Gàlilayà r̀ò ì iwú mànà atdíkpa, 'iwũ òv̀ò Ỳer̀usàlemà t̀o kigò ò ale t̀ò. Kòmbì ì ale ní ì kàbhà ngàm̀bì P̀b̀àisràyélí-ònzí. ³²Mã nyú mà, mã m̀ɔ̀v̀ɔna dhu ní ndi ̀̀dzì M̀ak̀r̀r̀ù, yà àlě t'ábhúna t̀ò Kàgàwà náakò f̀indá làkà. ³³Ní, Kàgàwà náabh̀ù wà ndi làkà r̀akã àlě t̀ò, abádhí t̀o p̀b̀ádzukuru tír̀ò. Kàbh̀ù Yēsù r̀ingb̀è ndì ɔ̀ve-bv̀ù r̀, àdhàdhì yà Zàburì t̀o bh̀ùkù' ò ka kandí ɔ̀v̀ò r̀í kisè kà t̀o ngari ŏ dhu bh̀ỳi. Ndi andítá r̀atina :

<Inyi, inyi ní Idhùdu.

Ndirò indo ndì ǹp̀è r̀, ima ní Àbanũ. > ³⁴Ndirò, Yēsù nábh̀ù ndì ndí r̀ingb̀è ndì ɔ̀ve-bv̀ù r̀ò ìnzí abv̀ona r̀òmò dhu kàv̀ò angyangyi. Kàti :

«Ma mí nyasö nĩ asota ní ìlǐlǎ, ndirò kóró ale rá'una, yà angyangyi ma makò fíndá làkà Dàwudí tò asota^q.» ³⁵Ndi dhu-okú dò rò ní ndi kà rǎtina átò Zàburì' tó ngǎtsi ngari ÿ :

«Nyi nyabhùya nzi pòkù Ìlǐlǎ-Ale-abvò ròmò ibhu ò.» ³⁶Obhó tí, pòndà idzi ÿ, ádrùngbǎ kamà Dàwudí náanzì Kàgàwà ózè dhu. Ní, kǎvè, kadù ndòtdù abhúna ka kutdú ró, abvòna ràdù òmò. ³⁷Pbétù, yà Kàgàwà àbhù rìngbè ndi ibhu ò rò Yèsù-abvò nómò nzá.

³⁸Nírò adódú, nyèni dhu kòtù ÿ nga rǎrǐ ndi ìndrù tó nzérénga rǐ ndùba dhu rǐ ndòvò fǔkù nĩ. Ndirò, Músà bhà Hyátá mà náabhù nzá nyí kòzù nyí obhónángatále tí. ³⁹Yèsù-otù ÿ nga ní ndi ìngbàtí fli ndi ale mà yà ka nà'ù, nòzù ka kádù obhónángatále tí nĩ. ⁴⁰Nírò, nyàndà nga mbèyi adódú, akye yà Kàgàwà bhà pònábí unò dhu nòzònzina ndi rùkú nĩ. Abádhí ati :

⁴¹«Nyàndà dhu, nyí, ìndrù-tsi ònzi nyí nyarí rò.

Nyàbhù nyí idhò rùkò nyí, ndirò nyàbhù nyí tséku ròtdi ndi.

Obhó tí, ma mí atdí dhu ònzi, yà inè nyí nyí nyìkpòku nà òná kàsùmi ÿ. Ndi dhu ní ìnzí nyí nyádù à'unà ngǎtsi ale náwe fǔkù rò dhu^r.»

⁴²Wò dhu-dzidò, Pòlò mà Bàrnabà mànà níitdègu ùvò unduta-dzà ò rò, ní iyé-yà náadù abádhí ònzi ndíni iwúya tí tdítò rǐ sàbatù-idhò ÿ, 'iwù wò òte kèlè nádu 'àwe tdítò fíyò. ⁴³Wò unduta-dzidò, ábhò Pbàyàhúdì mà ábhò ngǔkpà ale yà Pbàyàhúdì tó *dìni ò ì nùgèrè 'òngò Kàgàwà ùle mànà, náadù ùvò, 'òwù Pòlò mà Bàrnabà mànà-owù ÿ. Nírò ní ndi kòkò ÿyò ale adù dhu òvò abádhí tò 'òpè abádhí-afí nĩ, ndíni ì napbá tí 'òngò òkò pòtsò Kàgàwà bhà ídzìnga tó otu ÿ tí.

Pbàyàhúdì rǐ Pòlò mà Bàrnabà mànà rǒvona fíyò òte nódhò dhu

⁴⁴Tdítò rǐ sàbatù-idhò ÿ, mbèmbè Àtiyòkiya tó pbanga ÿ kóró ale núundu ì ndíni ì iri tí Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà òte. ⁴⁵Ní Pbàyàhúdì níitdègu wò ihé-yà àlǎ, ní adha tó ale-afí mà agòta mànà náadù abádhí ìra, ràdù 'òpè 'àgò Pòlò rǎvona fíyò dhu, ndirò 'àmbe dhu ùnò dò nzère kà nĩ. ⁴⁶Ní Pòlò mà Bàrnabà mànà náadù dhu òvò abádhí tò ìmbà òyá òdò na, 'àti: «Fǔkù nga ní ndi Kàgàwà bhà yàrì òte náká kùnò wemberè tí nĩ. Pbétù, nyí nyòdhò ka, nyádù nyòzù nyí-tíró ìnzá àkà 'àbà dhòdhòdhonga tó ípìrìnga ale tí dhu-okú dò rò, mà mí mǔgèrè kòmbí mòwù kùnò rò ìnzí ní Pbàyàhúdì tò. ⁴⁷Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà uyá wà ka ndi dhu bhèyi tí fǎkà. Kǎti:

«Ma míli nyí kóró pòrì ÿ ale tó awáwù tí,

ndíni nyí nyí tí ògù tó Ídzi Màkùrù òvò rí kóró ale tò ale tí, ràrà àhu yà adzi-tsù náadì ndi i.»

^q 13.34 Ìsa 55.3 ^r 13.35 Zàb 16.10 ^s 13.41 Hàb 1.5

48 Ní, ìnzí ní Pbayàhúdí níitdègu wò ɔte ìrì, ní abádhí-idhè náadè ndìka atdíḍ, 'adù 'òpè 'ilè Ádrùngbàle Kàgàwà bhà ɔte. Ndirò kórò ale, yà Kàgàwà apì dhòdhòdhóngà tó ípirònga nabáya tí, náadè Kàgàwà à'ù.

49 Ádrùngbàle Kàgàwà bhà ɔte adù ndùndò kórò ndi Pisidiyà tó pḃìrì ǝ. 50 Pbéṭù, Pbayàhúdí adù dhu ìtsu Kàgàwà ùlè arí ì návi vèbhále mà, kigò ǝ ádròdrò ale mànà dɔ ò, ndíní dhu nìvà tí Pòlò mà Bàrnabà mànà rǝ. Ní, abádhí adù 'òpè 'àvu Pòlò mà Bàrnabà mànà rǝ, 'adù ipfonà 'òdi fìyò pḃìrì ǝ rò. 51 Pbéṭù, kǝkò ǝyǝ ábhàlì náadè pǝyà-tsítsírò àhù nǝ'ò abádhí-okú dǝ rò. Wò dhu-dzidǝ, abádhí adù 'ìvà, 'òwù Ìkòniyò tó kigò ǝ. 52 Ndirò Yèsù-owù núngu ale-idhè náadè ndìka atdíḍ, Kàgàwà bhà Hìlǝ-Alafí ràdè 'ira.

**Pòlò mà Bàrnabà nà rǝ Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù
núno Ìkòniyò tó kigò ǝ dhu**

14 1 Ìkòniyò tó kigò ǝ ì òwù ùvò rò, Pòlò mà Bàrnabà nà náatsù átò Pbayàhúdí tó unduta-dzà ò. Ní ányìdzá, abádhí ɛno Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù, ndi dhu ràdè Pbayàhúdí mà Pbagìrìkí mànà tó ábhǝ ihé-yà nyú nábhu rà'ù Yèsù. 2 Pbéṭù, yà ì nùvò ìnzí 'à'ù Yèsù Pbayàhúdí náadè dhu ìtsu ìnzí ní Pbayàhúdí-dɔ ò, 'àbhù affiya rìnza ì ndíní dhu nìvà tí kǝkò Yèsù ná'ù adóya rǝ. 3 Ní, àzèmbè wò dhu rǝ ndònzì rǝrò tí, Pòlò mà Bàrnabà nà náadè òko ábhǝ idho nyú tí Ìkòniyò tó kigò ǝ. Abádhí adúnà òwu Ádrùngbàle Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núno rǝ kpangba, ìmbà ǝyá ɔdǝ na, kà-rǝ ì ipḃì ì nídhunì. Ndirò, Ádrùngbàle Kàgàwà adúnà àrà yà abádhí rúnɔna pḃìndà ìdzìnga dǝ dhu tó obhóngà nábhu rǝ ràvi ndi kpangba, yà abádhí rǝnzina wiwì mà yà ìnzá apèna 'ònzì angyi ìndrù-nzìnzì ǝ dhu mànà dhu-otù ǝ. 4 Ní wòrì kigò ǝ ale-ònga núundò ndi ɔyɔ, atdídhena ale ròlè ì Pbayàhúdí-tì'òná rò, ngùkpà ale ràdè 'òlè Yèsù bhà uvitatále-tì'òná rò. 5 Wò dhu-dzidǝ, Pbayàhúdí mà ìnzí ní Pbayàhúdí mànà, ǝyá ádròdrò ale mànà náadè 'ìrì ndíní ì ɔpè tí 'àvu Pòlò mà Bàrnabà mànà rǝ, 'adù abádhí àbhù kubvù odu nǝ rǝve. 6 Ní, Pòlò mà Bàrnabà mànà níitdègu wò dhu òsù, ní abádhí uvò Ìkòniyò ǝ rò, 'òtsè Likàòniyà tó pḃìrì ǝ pbanga, Lístrà mà Dèrbè mànà, tìyá arí'í kyèròkyèrò pḃìrì mànà ò. 7 Anyì abádhí adù òko 'òwù Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núno rǝ ìndrù tó.

Pòlò mà Bàrnabà nà rǝ'í Lístrà tó kigò ǝ dhu

8 Lístrà tó kigò ǝ, ìnzí aríde pǝɔna dǝ atdí ale ní'í ìnè. Ndi ale ní'í òdhi tí ka kadhì òtsòtsù rǝrò ale. Ndirò ka ní'í ìnzá apèna ùbhi yà ka kadhìna ndi rò ale. 9 Ní, atdíku kǝdì ndàmbe Pòlò rúnɔna dhu ìrì dǝ. Ní Pòlò udí nyìkpóna kà-rǝ, kà'ù dhu ògù ndi ràmbènà ògù dhu ndi ndàla rò. 10 Ní, Pòlò adù dhu òvò kà tó ɔrú túna nyú nà, ndàti: « f'và nyi, nyidè túrútúru pǝɔnu dǝ. » Ní wò ale níibe ndi ndidè, ndàdè ndòpè ndùbhi. 11 Ní wò Pòlò ònzì dhu ì àla rò, ihé-yà náapè 'òtè ɔrú túya nyú nà Likàòniyà ǝ bhà t'avàna ǝ, 'àmbe àtìnà dǝ: « Mǝngǝ-nzo ùgèrè wà ì 'òngò ìndrù tí, 'ìtsù

àlě nzínzi ò. » ¹² Abádhí adù Bàrnabà nàtì Zěwù tí, 'àdù Pòlò nàtì Hérmè tí. Obhó tí, Pòlò ní ndi aránà ɔte ùdà rǒ ìndrǔ tò. Ndirò, yà Lístrà tó kigò ò ka kótsù ró ní'í ndi Zěwù tí kátina Pbagìríkí tó mǔngǔ-ngba bhà sòmá-dzà. ¹³ Ní wò ndi kàsùmì ǒ, Zěwù bhà atdí kùhanì náadù ìrà ìkyì-akpá nà, iwà ndi ndùkpòrò itsu-opfò tó mùkàkú ndùfǒ dǒya rǒ rórò, ndìrà àhu nà kigò ò ka kótsù òyá tsàtsù tí. Abádhí ní'í iwà ì nìrì ihé-yà mànà ndínì ì ubhò tí ì ìkyì-akpá perè tí kǒkò ǒyǒ uvitátale tò. ¹⁴ Ní, Pòlò mà Bàrnabà nà níitdègu kǒkò ale rǎpàna ndínì ì ɔnzi tí dhu ìrì, núufa rǒyá ɔrú mùdzarù-ǒnga, 'àdù ɔtse ihé-yà nzínzi ò, 'àmbe ùkú dǒ, 'àtì: ¹⁵ «Hòkò! Ádhu wò nyí nyápàna nyǒnzi dhemǎ? Mǎ'í nyú, mǎ ní ìndrǔ àdhàdhì nyí ní ìndrǔ dhu bhèyi. Ndirò, yà fùkù mǎ mòvò dhu ní Kàgàwà bhà Ídzì Mákùrù, ndínì nyí nyùbhà tí nyí nyarǒnzina ìmbǎ tǐya nà dhu, nyàdù nyùgèrè nyǒngò yà ìnzì arǒvè Kàgàwà bhà ale tí. Ndi Kàgàwà ní ndi yà adzi mà òrù-akpà mà ndirò rèrù-abábá mà, òyá arǐ kóró dhu mànà nanzì ale. ¹⁶ Angyíta nyú Kàgàwà ùbhà pé kóró p̀bìrì ǒ ale rǒngò ùbhi afíya ozè otu ǒ. ¹⁷ P̀bétù, kùbhà nzá ndi ndí ndìtè abádhí tó yà ndi ndǒnzina ídzìngatò ǒ dhu. Obhó tí, kǎrí igye àbhù rìkǒ òrù-akpà ò rò fùkù, ndàdù inga ǒ dhu àbhù rǒ'ò fíyó kàsùmì ǒ. Ndirò indo màtí, kǎradù nyǒngù, ndàdù afíku níra p̀bìndà ídzìngà tó dhèdhe ní.» ¹⁸ Pòlò mà Bàrnabà nà náatè mbà wò dhu bhèyi màtí, ní abádhí rǐ ihé-yà nísǒ ìnzì ìzà tó perè nubhò tí fíyò dhu ní'í ɔbi tí.

¹⁹ Wò dhu-dzidǒ, P̀bàyàhúdì níwú Àtìyòkiyà^t tí kátina kigò ò rò, ndirò Ìkòniyò tí kátina kigò ò rò màtí, 'iwù ùvò Lístrà. Ní abádhí nítsu dhu ihé-yà-dò ò, rǒpè 'ùbvù Pòlò mà odu ní, ndínì ɔvè tí. Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù Pòlò àdhà 'ípfo iri kigò ò rò, iwà òvè dhu tí ì í kàtì nídhuní. ²⁰ P̀bétù Yèsù ná'ù ale níitdègu 'àndù 'àkpòrò Pòlò-ngbò, ní àbadhi adù ndìvà, ndidè, ndàdù ndàdu ndi kigò ò. Ní tsútsǎ nínganí, abádhí adù òwu Bàrnabà nà Dèrbè tí kátina kigò ò.

Pòlò mà Bàrnabà nà rǐ 'àdù Àtìyòkiyà tó kigò ò dhu

²¹ Dèrbè tó kigò ò ì òwù ùvò rò, Pòlò mà Bàrnabà nà náapè 'ùnò Kàgàwà bhà Ídzì Mákùrù ìndrǔ tò. Ní, àbhǒ ale nyú núugèrè ì, 'à'ù Yèsù. Wò dhu-dzidǒ, abádhí náadù 'àdu Dèrbè rò, 'òwù Lístrà. Lístrà rò, abádhí adù 'ìvà, 'òwù Ìkòniyò ndirò Àtìyòkiyà, P̀sìdiyà tó p̀bìrì ò. ²² Kóró kǒkò kigò ònǎ, abádhí owúnà Yèsù ná'ù ale-afí nópè rǒ, 'àdù òwu ì ale àvi rǒ rìkò pòtsó fíyó a'uta ǒ. Abádhí adúnà òwu dhu òvò rǒ ì ale tò, 'àtì: «Dhu àkǎ àlě rùdà ádrùngbǎ àp̀bè nyú òna nǎ, ndínì àlě kòtsù tí òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ò.» ²³ Kóró *kànísá òna nǎ, Pòlò mà Bàrnabà nà náadúnà òwu ìndrǔ òvò rǒ, 'ùlì ndi kànísá ǒ p̀bàkùrù tí. ǒnyù t'ònyuta-

^t 14.19 Ndi Àtìyòkiyà ní'í P̀sìdiyà tí kátina atdí p̀bìrì ǒ kigò.

tsù ì ùtsì, 'àdù àmbe 'ìtsò dǔ dhu-dzidǔ, abádhí adúnà òwu yà ì óvò ale ùlì rǔ yà ì á'ù Ádrùngbǎle Yèsù-fó.

24 Wò dhu-dzidǔ, abádhí nùudà Pisìdiyà tó pbìrì ònǎ, 'àdù òwu ùvò Páfùliyà tó pbìrì ò. 25 Ní, Pergà tí kátina ndi pbìrì ǔ kigò ǔ bhà tò ì ùnò Kàgàwà bhà Ɔte dhu-dzidǔ, abádhí adù 'àsòlò, 'òwù Àtaliyà tí kátina kigò ò. 26 Ndi kigò ǔ rò, abádhí adù 'ìvǎ 'òwù ibhú ǔ, 'òwù ùvò Àtiyòkiyà, Sìriyà tó pbìrì ò, yà abhi ì apè ònǎ rò kigò ò. Wò ndi kigò ǔ rò nga ní ndi, ka kabhu abádhí Kàgàwà ràso wò abádhí òwù ùtsànà pbìndà kasu-okú dò rò.

27 Ní, Àtiyòkiyà ì òwù ùvò rò, abádhí andu Yèsù ná'ù ale-tsù, 'àdù Kàgàwà àbhù ì 'ònzì kóró dhu náwe fiyò. Ndirò, abádhí adù ìngbà dhu bhèyi màtí ì àpfò a'uta tó tsàtsù ìnzì ní Pbàyàhúdì tó dhu náwe átò abádhí tò. 28 Wò dhu-dzidǔ, Pòlò mà Bàrnabà nà náadù òko ábhǔ idho nyú tí Yèsù ná'ù ale mànà Àtiyòkiyà tó kigò ǔ.

Yèsù ná'ù ale tó unduta Yèrùsàlemà tó kigò ò

(Ɔpt 2.1-9)

15 ¹Yùdeyà tó pbìrì ò rò iwù Àtiyòkiyà tó kigò ò ngúfe ale, náapè 'ùdhe dhu Yèsù ná'ù ale tò, 'òwù àtìnà rǔ ìtí: « Ìnzì nyí nyapè nyàbhù kòbhòlò ɔnzìkúnga yà Músà bhà Ɔyatá nónzì ka dhu bhèyi, ní Kàgàwà rǔ nzí nyígù fùkú nzérenga ǔ rò. » ²Ní Pòlò mà Bàrnabà nà náadù ndi dhu òdhò atdíǔ, ádrùngbǎ agòta nyú ràdù ìtsì nzínziyà ǔ ì ale mànà wò dhu-okú dò rò. Nírò ní ndi abádhí adù dhu ùtsì atdíkpá, ndíñí Pòlò mà Bàrnabà nà ndirò Àtiyòkiyà ǔ ngúfe ngùkpà ale mànà nóowu tí Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'òwù òte ndi dhu dǔ Yèsù bhà uvitatále mà, pbàkùrù mànà-ònzì rò. ³Ní, Àtiyòkiyà ǔ *kànisa náadù abádhí dzùnà nónzì àkǎkǎ dhu bhèyi ndi abhi tò. Ní Fòyinikè mà Sàmàriyà mànà tó pbìrì ònǎ ì úda ì nanǎ, abádhí owúnà ìngbà dhu bhèyi màtí ìnzì ní Pbàyàhúdì nùgèrè ì Kàgàwà tò dhu nówò rǔ ìndrù tò, ndi dhu ràdù àrà Yèsù ná'ù ale àbhù rǔ idhèya rika ndi atdíǔ. ⁴Ní, kǔkǔ ale níitdègu owu ùvò Yèrùsàlemà tó kigò ò, ní ndi kigò ǔ kànisa mà Yèsù bhà uvitatále mà ndi kànisa ǔ pbàkùrù mànà, náakò abádhí mbèyi nyú. Abádhí náadù Kàgàwà àbhù 'ònzì dhu náwe kóró kǔkǔ ì nàkò ale tò. ⁵Pbétù, atdídhená ale, Yèsù ná'ù Pbàfàrisáyó tó mùtù nzínzì ǔ, náadù 'ìvǎ 'àtì: « Dhu àkǎ kòbhòlò Yèsù ná'ù ìnzì ní Pbàyàhúdì-ònzìnga, kadù dhu ùya fiyò ròngò Músà bhà Ɔyatá nífu. » ⁶Nírò ní ndi Yèsù bhà uvitatále mà, Kànisa ǔ pbàkùrù mànà, náandu ì ndíñí ì andá tí kǔkǔ ale ùnò dhu-ònga. ⁷Ní, atdíǔ ì àgò ì dhu-dzidǔ, Péterù ivà ndi ndidè, ndàdù àtìnà: « Àbanǎnzó, nyí nyùnì wà dhu Kàgàwà rówò wà mà angyíta tí nzínziku ǔ rò, ndíñí ma mongó tí pbìndà Ídzì Màkùrù núnò ìnzì ní Pbàyàhúdì tò, ndíñí abádhí níri tí 'àdù dhu à'ù. ⁸Ndirò Kàgàwà, yà ìndrù-afí ò dhu mà núní arí ale, nítè wà dhu iwà ndi rákò abádhí, yà abádhí ndi ndírǎ pbìndà Ìlǎ-Alafí nǎ, àdhàdhì yà ndi ndírǎ àlè dhu bhèyi

dhu-otù ǝ. ⁹Kǝndò nzá àlě-ǝnga abádhí mànà akekpá màtí, kǝ'ò abádhí-afí rìlǎ nyìkpóna ǝ, a'uta-otù ǝ nídhuní. ¹⁰Nírò, ádhu kòmbí nyí nyí Kàgàwà-afí númvù wò dhu bhěyi, nyámbe ndì nà'e ànò núgba dǝ Yèsù bhà ábhàlǝ dǝ nǝ? Nyí nyí ndi ànò núgbǝ abádhí dǝ àzèmbè inzà àlě t'ábhúna nyú mà, ndirò àlě nyú mà àlě kanzi kànò àlě kí dhu-lèmà rórò! ¹¹Ndirò, àlě kà'ù wà dhu àlě rùgu wà àlě tó nzérenge ǝ rò, Ádrùngbǎle Yèsù bhà ídzinga-okú dò rò, àdhàdhì abádhí núgu dhu bhěyi. » ¹²Ní, Pòlò mà Bàrnabà nà rǝ Kàgàwà àbhù 'ònzì inzǝ ní Pbàyàhúdí nzínzì ǝ wiwì mà, yà inzà apèna 'ònzì angyi ìndrù-nzínzì ǝ dhu mànà dhu nàwě rò, kǝkǝ ì nàndunà ale náadù ìnè bhìì, 'ámbe abádhí rǎwěna dhu nírǝ dǝ. ¹³Ní Pòlò mà Bàrnabà nà níitdègu ìnè, ní Yàkòbhò apè ǝte ndàtì: « Àbanǝnzó, nyírì yà ma múncna fǝkù dhu. ¹⁴Sìmiyonì nàwè wà ìngbà dhu bhěyi màtí, mùhàngú ò rò, Kàgàwà arí pbìndà ale nòpì ìnzǝ ní Pbàyàhúdí nzínzì ǝ rò tí dhu àlě tò. ¹⁵Wò ndi dhu náko wà ndì Kàgàwà bhà pbànábí náandí dhu nà. Ndi andítá rǎtina:

¹⁶ « Ádrùngbǎle Kàgàwà rǎtina: wò dhu-dzidǝ, ma mí madù mirà wò ndì nadrù ádrùngbǎ kamà Dàwudì bhà idza nòsì tdítdǝ. Ní ma mí ndi idza-dúdù nángbě, madù idìna rìdè pfǝna dǝ.

¹⁷ Ndi dhu bhěyi ní ndi, yà ì nùbhà ale-go rǝ 'òpè 'òmè Ádrùngbǎle, i ale ní kǝkà ǝvòdu ka kánzì dǝyá ale.

Obhó nyú, kóró ìnzǝ ní Pbàyàhúdí, yà pbàkà ale nyú tí oko tí ma múnzì ale rǝ 'òpè 'òmè ma.

Wòrì ní ndi yà ndi dhu ònzì rǝ Ádrùngbǎle núnno dhu".

¹⁸ Ndi Ádrùngbǎle ní ndi i dhu nábhù ìndrù rùni yà mùhàngú ò rò ndì napèna rò ale. »

¹⁹Tdítǝ, Yàkòbhò adù àtìna: « Ìma, ma màla dhu ní, dhu rǎkǝ nzá kòbhìlì kǝkǝ ì núgèrè Kàgàwà tò ìnzǝ ní Pbàyàhúdì-tsù. ²⁰Pbétù, abádhí tò dhu rǎkǝ kandí dhu, kati: « Nyí nyàkǝ nzá nyòngò sànamù tò ka kùbho perè tí izǝ ná'a". Ndirò, nyí nyàkǝ nyòngò nyòdò mùnyòni rǝ rò, ìnzǝ nyàdù dàna-tsi ka kípò ǝbi nǝ ròvè izǝ mà, ànzùbhà mànà ná'a. » ²¹Obhó tí, angyí ndì napèna rò, ìndrù náarǝ ìnè Músà bhà Úyátá nòvo ì arí ìndrù tò kóró kigò ònǝ ró. Kóró sàbatù-idhò ǝ, abádhí náarǝ i Úyátá nòzù ìndrù tò unduta-dzà ǝ rò. »

Yèrùsàlemà ì nùndu ale rǝ bhàruwà àbhù Àtiyòkiyà ǝ *Kànisa tò dhu

²²Wò dhu-dzidǝ, Yèsù bhà uvitatále mà, Kànisa ǝ pbàkùrù mà, Yèrùsàlemà ǝ kóró Kànisa mànà náatè nzínziya ǝ. Abádhí níri ì ndíni ì ovó tí nzínziya ǝ ale, 'àdù òvinà ròwù atdíkpá Pòlò mà Bàrnabà mànà nà Àtiyòkiyà, Sìriyà tó pbìrì ò. Ní, abádhí avò Yudhà mà Sílà nà. Ngàtsi ndi

^u 15.17 Àmo 9.11-12 ^v 15.20 Ndi izǝ nótì wà Kàgàwà-nyìkpò ǝ.

Yudhà-ɔvò niŋ Bàrisabà. Ɖdhiya pbàkrístò nzínzi ʒ, abádhí ʒyʒ kóró niŋ atdíđ ka kífú ale. ²³Ní, abádhí adù kòrí ale nóvi ròwù bhàruwà nà. Ndi bhàruwà ka kandí yà dhu bhèyi: « Mǎ'i ɔdhíku, Yèsù bhà uvitatále mà, Kànisa ʒ pbàkùrù màna, mà mòvi nyí atdíđ ɔdhíká, ìnzí ní Pbhàyahúdí tírò nyí nyíŋ Àtiyòkiyà mà, Sìriyà mà, Kilikiyà màna tó pbìrì ò rò. ²⁴Mǎ mírì dhu, nzínzika ʒ rò, atdídhená ale rówù inzà mà mùfà rusà fíyò rórò, 'òwù dàku ìnza àwú ɔtèya ní, ndi dhu ràdù izu nábhu afíku ò. ²⁵Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, mà mìrì mà mòvò ìndrù, màdù òvinà ròwù tíku ò. Abádhí ròwu atdíkpá yà atdíđ mà mòzè ɔdhíka, Pòlò mà Bàrnabà màna nà. ²⁶Ndi Pòlò mà nádzi wà fíyó ípìrɔnga ɔve tò àlè tó Ádrùngbàle Yèsù Krístò bhà kasu-okú dò rò. ²⁷Nírò, kòní mà mòvi Yudhà mà Síla nà, ndíni yà bhàruwà ʒ mà màndí ɔte nɔvo tí tsèya ʒ fùkù. ²⁸Obhó tí, Kàgàwà bhà ìlìlǎ-Alafí mà, mà nyú màna, mà màla dhu ní, dhu rākǎ nzà mǔgbǎ ndi nà'e vurò ànò tdíđ dükú, ròsè yàri uyátá dònǎ. ²⁹Ndi uyátá ràtina: « Nyí nyākǎ nzà nyǔngò sànamù tò ka kùbho perè tí ìzǎ mà, ànzùbhà mà, dǎna-tsi ka kípò ɔbi ní ròvè ìzǎ màna ná'a. Ndirò nyí nyākǎ nyǔngò nyòđdò mùnyòni rǎ rò. Kǔkò dhu nyí nyífu dhu ní ndi àdù ìi iwà nyí nyònzì ídzì dhu dhu. Mbèyi nyòko. » ³⁰Nírò ní ndi kǔkò òvi ka kòvi ale níivà ì 'òwù wò bhàruwà nà Àtiyòkiyà. Ní ànyì ì 'òwù ùvò rò, abádhí andu Yèsù ná'ù ale-tsù, 'adù ndi bhàruwà àbhu abádhí ròzè. ³¹Ní wò bhàruwà ì 'òzè rò, kòrí ale-ìdhè níika ndi atdíđ ndi bhàruwà ʒ ka kòpè afíya tí dhu-okú dò rò. ³²Kàgàwà bhà pbànábi tí ì adù 'òtù dhu-okú dò rò, Yudhà mà Síla nà náadù ɔte ádzíta nyú kǔkò Yèsù ná'ù ale màna, ì ròpè abádhí-afí, 'adù abádhí àbhu ròtsì ɔbi fíyó a'uta ʒ. ³³Ngúfe idho ì ònzì Àtiyòkiyà dhu-dzidǎ, kǔkò abádhí t'òdhíya náadù abádhí ùbhà ràdu ì, 'òwù yà ì nívi ale-ti'ò. ³⁴[Pbétù Síla adù ndòzè ndàdi Àtiyòkiyà. Ní Yudà adù àrà atdírò Yèrùsàlemà.] ³⁵Pòlò mà Bàrnabà nà adù òko Àtiyòkiyà. Ibí ngǔkpà ale màna, abádhí owúnà dhu ùdhe rǎ, 'adù Kàgàwà bhà Ɖte tó Ídzì Mākùrù núnò átò ìndrù tò.

Pòlò mà Bàrnabà nà ʒnga rǎ ndùndò dhu

(Màt 13.23; 18.20; Yùw 6.44-45)

³⁶Ngúfe idho-dzidǎ, Pòlò ati Bàrnabà ní: « Ɖdhí, kàdu pé àlè, àlè ròwù àlè t'òdhína nándà yà angyi àlè kúnò Ádrùngbàle Kàgàwà bhà Ɖte ʒyá kigò òna nǎ kóró, ndíni àlè kala tí ìngbà dhu bhèyi màti abádhí aróko dhu. » ³⁷Ní, Bàrnabà azè ndidyì Yùwanì Mǎrkò, ndíni ì owu tí màna atdíkpá. ³⁸Pbétù, Pòlò adù nzà ndi dhu òzè, Pàfùliyà tó pbìrì ò rò Yùwanì Mǎrkò adù ndi owùya ʒ rò, ìnzì ndònzì kasu atdíkpá ì mà nà dhu-okú dò rò. ³⁹Ní wò dhu-okú dò rò, Pòlò mà Bàrnabà nà náagò ì atdíđ, ndi dhu ràdù 'àbhu 'ùndò ì. Nírò ní ndi Bàrnabà adù Mǎrkò nídyì, 'òwù nà atdíkpá ibhú ʒ Kìpurò tó pbìrì ò. ⁴⁰Ndirò, Pòlò adù Síla òvò. Ní, Yèsù ná'ù

ale itsò ì ddyá, ndíńí Ádrùngbàle Kàgàwà aso tí ì dhu-dzidò, abádhí adù ìvà, 'òwù ányìrò rò. ⁴¹Ní, kùdà Sìriyà tó p̀bìrì mà, Kilikiyà tó p̀bìrì màna òna nà, ndàrà kànísá-afí òpè rò, ndíńí òbì notsi tí fíyó a'uta ð.

Timòtewù rí ndàp̀bá Pòlò mà Bàrnabà màna owù ð dhu

(Ròm 16.21 ; Gàl 4.13-15 ; Fil 2.19-22)

16 ¹Wò dhu-dzidò, Pòlò arà àhu Dèrbè. Ányì rò, kádù ùda Lístrà tí kátina kígò ò. Ní ányì, kátù Timòtewù tí kátina atdí ale. Ndi ale ní ì iwà Yèsù ná'ù ale. Kà-tsánà ní ì iwà Yèsù ná'ù Mùyàhudi-àyi, ndirò kà t'ábanà ní Mùgìrikì. ²Ní, Lístrà mà Ìkòniyò màna tó kígò ð, Yèsù ná'ù ale owúnà ídzi dhu nyú náwe rò Timòtewù dó. ³Ní, Pòlò-afí adù ndòtdì, ndíńí ì ongó tí ùbhi atdíkpá kà màna. Ní, Pòlò adù kònzínga àbhu kòbhòlò, wò ndi mùlengù ð arí ì P̀b̀yàhúdí-okú dò rò, ì ale ní kóró iwà dhu náni Timòtewù t'ábanà rí Mùgìrikì nídhuní. ⁴Kóró kígò, yà ì ùbhi òná ð, Pòlò mà Síla nà nóowúnà Yèsù bhà uvitatále mà, *Kànísà ð p̀b̀akùrù màna nútisi Yèrùsàlemà tó kígò ð ì undu ì rò uyátá òvò rò Yèsù ná'ù ale tò, 'àdù òwu abádhí àvi rò rífù ndi dhu. ⁵Nírò ní ndi kànísà apè 'àmbe ídzo dó fíyó a'uta ð, bvèya ràdù àmbe ndise dó bílìnganà.

Onyù rí Pòlò ònyù M̀k̀èd̀òniyà rò ka kí ndànzi dhu-rò dhu

⁶Wò dhu-dzidò, Kàgàwà bhà Ìl̀l̀á-Alafí náagó Pòlò mà Síla nà, ìnzí owu tí Kàgàwà bhà Òte ùnò Áziyà tó p̀b̀rì ò. Ní, abádhí ùda Fùrùgiyà mà Gàl̀àtiyà màna tó p̀b̀rì ònà. ⁷Ní, M̀siyà tó p̀b̀rì ð ì ótsù ní ifo ð ì òwù ùvò rò, abádhí azè 'òwù Bitiniyà tó p̀b̀rì ò. P̀b̀étù, Yèsù bhà Ìl̀l̀á-Alafí adù abádhí àgo ìnzí owu tí ányì. ⁸Ní, abádhí ùda M̀siyà tó p̀b̀rì ònà, 'àdù 'àsòlò, 'òwù ùvò Tròwà tó kígò ò. ⁹Ní atdíku kùbhingá, dhu adzi Pòlò dò onyù bhèyi. Ndi onyù-bvè, M̀k̀èd̀òniyà tó p̀b̀rì ð atdí ale níidè kònzí, ndàmbe nditsò dó kà-rò, ndàti : « Áda M̀k̀èd̀òniyà tó p̀b̀rì ð nyarà dzùnàka ònzì. » ¹⁰Ní, wò dhu Pòlò àla dhu-dzidò, mà madù m̀p̀pè m̀b̀bhòlò mà ányìrò rò tí, ndíńí mà mowu tí M̀k̀èd̀òniyà. Obhó tí, mà muni dhu Kàgàwà rànzi wà mà ndíńí mà mowu tí p̀b̀indà Ídzi M̀k̀ùrù núnò ndi p̀b̀rì ð bhà tò.

Lùdiyà rí Ádrùngbàle Yèsù à'u Filipì tó kígò ð dhu

(M̀t 13.23 ; 18.20 ; Yùw 6.44-45)

¹¹Ní mà muvò Tròwà rò, mùpò ibhú ð, m̀owù túrùtùrù Sàmòtiraki tí kátina sòngà dò. Òbhó nínganí, mà madù ùvò ányìrò rò, m̀owù ùvò Nèyàpòlì tó kifukù ð. ¹²Ányìrò rò, mà madù òwu Filipì. Ndi Filipì ní M̀k̀èd̀òniyà tó p̀b̀rì ð kígò nzínzi ð ádrùngbà kígò nyú, ndirò ka ní P̀b̀arómá ónyù idzi dòná kígò. Ní, mà manzi ngúfe idhò ányì. ¹³Sàbatù-idhò ð, mà muvò kígò ð rò, m̀owù atdí idha-akpà-bidò. Mà mirè nga ányìrò nga r̀arí ndi itsòta tó ngari. Ní ányì mà m̀owù ùvò rò, mà makò obvò, màdù àmbe òte dó ányìrò ì nàndu vèbhále màna.

14 Abádhí nzínzi ǒ, Lùdiyà tí kátina tsibhále níí inè. Ka níí Tùwàterà tó kigò ǒ tsibhíngba. Ní, kǒngónà ùbhi òlòlù mùdzarè nà ndàmbe ùdzinà dǒ, ndirò kǒngónà Kàgàwà ǒdò ònzì. Ní, kǎdì ndàmbe mà múncna dhu ìrì dǒ, Ádrùngbále Kàgàwà ràdù afína àngbe, ndíní kǎdù tí ndàpba Pòlò mà rǔncna dhu rǒ. 15 Wò dhu-dzidǒ, íyàdhíyà mà, p̀b̀indà idzá-bhà mà nà níitdègu bàtizò àlě, ní kǎdù mànzì, ndàdù àtìnà: « Nyi nyapé dhu ùnǐ iwà mà rà'ù Ádrùngbále Yèsù, ní nyìwù nyǒngò òko p̀b̀akà idzá. » Obhó tí, kǎdù màtu mǒwù p̀b̀indà.

Pòlò mà Sílà nà núsò ka kí dhu

(Kas 19.23-24; Fil 1.12; 1Tè 2.2; 1Pé 4.12-13)

16 Atdíku, mà makò màmbe òwu dǒ itsòta-bhùdò. Ní kasu tó atdí tsibhíngba níira, màdù màsò ndì mànà otu ǒ. Ndi tsibhíngba ò íí nzére-alafí níí ndònzì araya dhu itè arí angyangyi indrù tò alafí. Ní, kà rǒnzina dhu-otù ǒ, kàbhà kasu tó ádròdrǒ ale ongónà dhu òngyè abhò nyú. 17 Ní, kǎdì ndàmbe irà dǒ owùka ǒ Pòlò nà, ndàdù àmbe ùkù dǒ, ndàrà àtìnà rǒ: « Kǎkà ale ní yà kóró dhu dǒ aríí ǒrú Kàgàwà bhà inc-akpá. Ndirò, abádhí rǐ nyí nyúgu òná otu òvò fùkù. » 18 Kǎnzì wò dhu ibí idhò nyú tí. Nírò ní ndi atdíku, wò dhu àrà ndìngye rò, Pòlò agéré ndì, ndàtì wò tsibhíngba ò rǐí nzére-alafí ní: « Ma mí dhu ùyà indù Yèsù Krístò-òvò rǒ, áhù wò tsibhíngba ò rò. » 19 Ní kàbhà kasu tó ádròdrǒ ale níitdègu fíyò ongyéngá-otù rǐ ndòtdì dhu òsù, ní abádhí adù Pòlò mà Sílà nà nùlu, 'adù òwu nà pbanga-tsidǒ rùwugà dǒ, P̀b̀arómá tó p̀b̀irì ǒ anya t'ítidita tó ádròdrǒ ale-ònzì. Ní kǒkò anya t'ítidita tó kǒngò-ònzì ò òwù ùvò rò, 20 abádhí itè Pòlò mà Bàrnabà nà i ale tò, 'adù àtìnà: « Kàrí ale níí wògò àlě tó pbanga ǒ. Abádhí ní P̀b̀ayàhúdì, 21 ní abádhí arí yà àlě tó ka kísò ònzì àlě ka'u tí, ndirò ònzì àlě kongó tí ònzìnà màndu núdhè àlě tó P̀b̀arómá tírò. » 22 Ní, ányìrò íí ihé-yà náadù dhu ivà átò Pòlò mà rǒ Sílà nà. Ní kǒkò anya t'ítidita t'ále adù Pòlò mà Sílà nà rǒ mberù àbhù kùwà, 'adù àvinà kùvi bhélèbhélé asé ní. 23 Abádhí ò àbhù kùvi atdídǒ asé ní dhu-dzidǒ, kǒkò anya t'ítidita t'ále náadù abádhí àbhù kusò imbi ò. Ányì abádhí adù dhu ùya Sàndìrì tò, ndíní Pòlò mà Sílà nà-ngbò nòdò tí mběyi nyú. 24 Ní wò úyátá ndì ndìrì rò, Sàndìrì níitsu Pòlò mà Sílà nà átsì rǐí kàluga nyú ò, ndàdù p̀f̀ɔya nùbe kòmò ò. 25 Ní mbèmbè iku-alikpa ǒ, Pòlò mà Sílà nà náakò 'àmbe 'itsò dǒ, 'adù àmbe adyi nùyè dǒ, 'ifu Kàgàwà òná. Wò ndi kàsùmì ǒ, ùsò ka kùsò ngùkpà ale adù òko 'àmbe abádhí rǒnzina dhu kèlè níí dǒ. 26 Nírò ní ndi ádrùngbà mùtiti níísì, imbi-dzà-pfò rǒpè ndivi. Wò ndi kàsùmì ǒ tí tsàtsù nùupfò ò kóró, ùsò ka kùsò ale-pfò rǒ ádrà-mbì ràdù 'ítidì kóró. 27 Nírò ní ndi wò Sàndìrì atdà idhò ò rò, ndàdù imbi-dzà-tsù nótù iwà ò nùpfò rǒ. Ní kǐdhá p̀b̀indà òlò tó obhi-akpà, ndàdù dhu ònzì ndíní ndì ndodú tí ndì ndìtìrò ní, ndòvè, iwà òtsè dhu tí ndì ndí ùsò ka kùsò ale náti rò. 28 P̀b̀étù, Pòlò adù òkù ǒrú tùna nyú nà, ndàtì: « P̀r̀à, nǒnzì nzére dhu

*Pòlò mà Sílà nà-pfò ka kubé
òná kòmò (16.24)*

tí kúbhingánà, Sàndírì adù Pòlò mà Sílà nà ùgù, ndù'ò ròyá otù. Kòkò ale-rò otù ndì ndù'ò rórò tí, àbadhi mà kórò pòndà idzá-bhà mànà náadù bàtizò àlù. ³⁴Nírò ní ndi kádù Pòlò mà Sílà nà ùgù ndàrà nà pòndà idza, ndàdù ònyè àbhù fíyò. Ní wò ale mà, kórò pòndà idzá-bhà mànà-idhè náadù ndìka atdíð Kàgàwà ì à'ù dhu-okú dò rò.

³⁵Inga níitdègu ùbho, ní anya t'ítàtì t'ále avi ìndrù ròwù dhu òvò Sàndírì tò, 'àti: «Ékòlò kòkò ale ròwù.» ³⁶Ní Sàndírì adù wò màkùrù òvò Pòlò tò, ndàti: «Ádròdrò ale àvi wà ima, ndíñí ma mùkòlò tí nyí. Nírò, kòmbí dhu àkà nyùvò, nyàdù òwu màrùngà ò.» ³⁷Pbétù Pòlò adù dhu àdu kòkò ka kivi ale tò, ndàti: «Kòkò anya t'ítàtì t'ále àbhù kùvi mà asé ní ibí ale nzínzi ò rò, inzà ì ùnò ànyàka mà rórò, 'àdù mùso imbi ò àzèmbè mà mongó ì Pbàrómá tó pòrì ò ale nyú. Ní kòmbí abádhí òzè tí 'ùkòlò mà inzà kórò ale ùni rórò? Ìnzí rákà akekpa màtí! Abádhí àkà 'ìwù mùkòlò ì nyú tírò.» ³⁸Ní kòkò ìvì ka kivìnà ale náadù 'àdu 'òwù wò Pòlò ùnò dhu náwe anya t'ítàtì t'ále tò. Ní ndi dhu ì ìrì rò, òdò níisí abádhí ò atdíð, Pòlò mà Sílà nà ní Pbàrómá tó pòrì ò ale nyú dhu ì ìrì dhu-okú dò rò. ³⁹Ní kòkò ádròdrò ale adù ìwu, 'àdù ùbàta ònzì Pòlò mà Sílà nà-fò. Wò dhu-dzidò, kòkò ádròdrò ale náadù abádhí 'ùkòlò imbi ò rò, 'àdù àvinà rùvò 'òwù kigò ò rò. ⁴⁰Ní Pòlò mà Sílà nà níitdègu ùvò imbi ò rò, ní abádhí adù òwu Lùdiyà bhà. Ányì abádhí ala ì Yèsù ná'ù ale mànà. Í ale-afí ì òpè dhu-dzidò, abádhí adù 'ìvà, 'òwù ányìrò rò.

Pòlò mà Sílà nà ròwu ùvò Tèsàlònìkà tó kigò ò dhu

(Yùw 15.19-21,25; 16.2-3; Fìl 4.16; 1TÈ 1.4-7; 2.11-16; 5.21)

17

¹Wò dhu-dzidò, Pòlò mà Sílà nà núudà Àmùfipoli mà Àpòlòniyà nà tó kigò òna nà, 'òwù ùvò Tèsàlònìkà tó kigò ò. Ndi kigò ò, Pbayàhúdì tó

atdí unduta-dzà níî inè. ²Ní yà bilí ndi ndaróznina dhu bhëyi, Pólò atsù ndi unduta-dzà ò. Ní, ìbh-gùna mbàlimbàli sàbatù-idhò ð, abádhí owúnà 'àgò rǒ Kàgàwà bhà Andítá dǒ unduta-dzà ð rò anyì-idzá rǐ ale mànà. ³Ndi agòta ð, kǎránà dhu àwe rǒ indrǔ tò, ndàdè àrà dhu itè rǒ Krístò raká wà ndàbà àpè, ndirò kà raká wà ndìngbè ndi òve-bvè rò. Ndirò, kǎránà àtìnà rǒ: « Yà fùkè ma mí dhu òvo okúna dò rò Yèsù ní ndi Krístò. » ⁴Ní abádhí nzínzi ð ngúfe ale náa'u Pólò mà Sílà nà rúnona dhu, 'àdè 'àpba abádhí-rò. Ndirò, Kàgàwà òdò ònzi arí ábhǒ Pbagíríkí mà, atdíð tǔya arí 'iri vèbhále mànà náadè dhu ònzi átò ndi dhu bhëyi tí. ⁵Pbétù, Pbayàhúdí náadè ndi dhu-adhà nónzi ònzi tí. Ní abádhí andu ngudhà ð arí ùbhi ìmbà dǔya nà àkyàkyè ale-tsù, 'àdè àbhunà rìvà dhu ihé-yà nzínzi ð, ndi dhu ràdè wògò nífi kigò ð. Wò dhu-dzidǒ, abádhí awù Pólò mà Sílà nà òmè Yàsonà bhà, ndíní ì ulú tí 'iwù nà ihé-yà-ònzí. ⁶Pbétù ànyì ì òwù ùvò rò, abádhí atù nzá kǒkò ale. Ní abádhí adè Yàsonà mà kèlè nùlu Yèsù ná'ù ngúfe ale mànà, 'iwù nà kigò ð anya t'ítàta t'ále-ònzí. Abádhí adè 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìnà dǒ: « Yàrí adzi dǒ kórò pbirì-tsì náva ale níwù wà 'unya átò irò kòmbí. ⁷Ní Yàsonà ákò abádhí pbi idzá. Ndirò ì ale kórò nífu nzá kámá dǒ ádrùngbà kamà bhà òyátá, pbétù abádhí arádè àtìnà inè Yèsù tí kátina ngàtsi ádrùngbà kamà rǎrǐ. » ⁸Ní kǒkò ale ùnò dhu ì irì rò, ihé-yà mà anya t'ítàta t'ále mànà-dò núnza ndi atdíð. ⁹Nirò ní ndi anya t'ítàta t'ále adè fùrangà itdi Yàsonà mà òdhina mànà dǒ abádhí rùbho, 'àdè abádhí ùkòlò ròwù.

Pólò mà Sílà nà ròwu Bèroyà tó kigò ò dhu

¹⁰inga níitdègu àti, ní Yèsù ná'ù ale náavi Pólò mà Sílà nà ròwù Bèroyà. Ní ànyì ì òwù ùvò rò, abádhí atsù Pbayàhúdí tó unduta-dzà ò. ¹¹Ndi kigò ð bhà níî ídzi afíya nà ale ròsè Tèsàlònìkà ð bhà dònà. Abádhí a'u Kàgàwà bhà Òte kòmbómbí nyú. Ndirò abádhí ongónà Kàgàwà bhà Andítá òzè bilínganà, ndíní ì ala tí yà Pólò mà náarúnona fíyò dhu ràtí obhó dhu. ¹²Ní abádhí nzínzi ð ábhǒ ale nyú náa'u Kàgàwà bhà Òte. Ndirò Pbagíríkí nzínzi ð, atdíð ka kárfí ìfùna vèbhále mà ábhǒ kpabhále mànà náa'u Kàgàwà átò. ¹³Pbétù, Tèsàlònìkà ð Pbayàhúdí níitdègu Pólò rǐ Kàgàwà bhà Òte nǒvo átò Bèroyà ð bhà tò dhu iri, ní abádhí adè 'ivà 'òwù ànyì. Ní ànyì ì òwù ùvò rò, abádhí itsu dhu ihé-yà-dò ò, ràdè dhu ìvà Pólò mà rǒ. ¹⁴Ní ànyirò rò tí, Yèsù ná'ù ale adè Pólò àvi rǎrà ádrùngbà rèrù-bidò. Pbétù, Sílà mà Tìmòtewù nà náadè òko Bèroyà. ¹⁵Kǒkò Pólò nùndà ale náawù kà nà, 'òwù ùvò nà Àtenè tó kigò ò. Wò dhu-dzidǒ, abádhí adè 'adu Bèroyà ìwà Pólò òyà dhu fíyò ndíní Sílà mà Tìmòtewù nà navì tí rìwù ndòtù tsàkàtsàkà nyú rǒrò.

Pólò rǐ dhu ùdhè Àtenè tó kigò ð dhu (Zàb 69.10; Kas 14.14-17; 26.17-20; 1Kò 1.18-25)

¹⁶Àtenè tó kigò ð rò ndi ndí Sílà mà Tìmòtewù mànà òdò òná kàsùmì ð, idho nùukò Pólò atdíð àlè tí ndi kigò-ònga nàlè *sànamù-nzo ní dhu-okù

dò rò. ¹⁷Ní kàránà dhu òvò rǝ unduta-dzà ǝ rò Pbàyàhúdí mà, Kàgàwà ùlě arí ìnzí ní Pbàyàhúdí mànà tò. Ndirò bilínganà, àbadhi mà náadúnà òwu 'àgò rǝ pbanga-tsidǝ rùwugà dǝ rò tiná rǝwu 'ùtò rǝ ale mànà. ¹⁸Ndirò, yà abho inga nùni ale-akpá, Èpikurò mà Sitòyikò mànà tó irèta rǝ ì nípbi ale nzínzi ǝ ngúfe ale mà, nóowúnà iwu rǝ 'àmbe òte dǝ kà mànà. Atdídhená ale abádhí nzínzi ǝ nóowúnà dhu òngù rǝ, 'àmbe àtìnà dǝ: « Ádhu nyú wò tsùna arópe atdídǝ ale òzè ndùnò ìndrú tò ? » Ndirò ngǝkpàkà adúnà òwu àtìnà rǝ: « Kà rǝ'ò vurò pbìri ǝ mǝngǝ-nzo dǝ rǝte dhu bhěyi. » Obhó tí, abádhí owúnà òte rǝ wò dhu bhěyi yà Pòlò rǝ dhu ùdhě Yèsù dǝ dhu mà, ùvǝvè ale núungbeya ì ɔve-bvù rò dhu mànà dhu dǝ dhu ì ìri rò. ¹⁹Ní, abádhí adù Pòlò ìdyì 'òwù nà, 'òwù ùvò nà Àrè̀̀pagò tí kátina unduta-bhǝdè. Abádhí adù dhu ìvu kà-tsǝ, 'àti: « Nyi nyàmbènà tí tdǝ wò ɔwútána tí nyi nyúdhèna ìndrú tò dhu-tì àwě fǝkà ? ²⁰Obhó tí, wò nyi nyáwěna dhu rǝfi olo nyú tí fǝkà. Ní, mà mòzè nyawe ì dhu-tì fǝkà. » ²¹Wò ndi kàsùmì ǝ, Àtenè tó kigò ǝ kóró ale mà, kà-ǝ aróko iwù tí íwù ale mànà, nóowúnà fíyò ábhǝ kàsùmì nyú núdà rǝ òte ì ǝte ró, ndirò àwěna ka kí màkǝrù ɔwútá níri ì ì ró. ²²Nírò ní ndi Pòlò ìvà ndì ndidè Àrè̀̀pagò-ònzǝ, ndàdù ɔte nópè, ndàti: « Àtenè ǝ bhǝ, ma màndà nyǝ, madù nyòtù kóró dhu-tsí-tidò ǝ atdídǝ fíyò ɔmà nífu ale tí. ²³Obhó tí, kóró ngari ǝ ma mùbhi fùkú kigò ǝ inanǝ rò, ma mǝrà fùkú mǝngǝ-nzo-wòyǝ nála rǝ. Ndirò, ma mìtdě atdí fùkú màzàbahù dǝ, yà ka kándí dhu ròná, kati: « Inzá ka kùni mǝngù tò. » Ní Kàgàwà, yà nyǝ nyarúlèna inzá nyǝ nyùnì rórò, ní ndi yà ma mǝrà òvònà fùkù. ²⁴Kàgàwà, yà adzi nanzì òná arǝfi kóró dhu-tsí mànà ale, ní ndi yà adzi mà òrù-akpà mànà dǝ Ádrùngbǝle. Kǝrí nzǝ àdi ìndrú-òtsù náasi ɔmǝ-dzà ǝ. ²⁵Ndirò, kǝrǝfi mbǝ ìndrú rǝdù dzùnàna ònzì ní ɔtsúya ní ì ònzì dhu-atdyú nà. Obhó tí, Ka ní ndi kóró dhu àbhǝ arí ìndrú tò ale: ìpìrǝnga mà, ale-ihè mà, ndirò kóró dhu-tsí mànà. ²⁶Ndirò, kǝnzì kóró ale-tidò tó mùlǝngò rùvò atdí ale-nyutsi rò, ndíni okoya tí yà adzi dǝ. Kǝpǝ abádhí tó kàsùmì-bvu, ndàdù abádhí rǝngo òko òyá pbìri-ifò núfa. ²⁷Kǝnzì ì dhu, ndíni ìndrú ongó tí ndòmè onzi òbè ì rò, ndíni abádhí adù tí ndùmvu ùmvù tí màtí 'òwù ndàbà, tàmanyà pbánì ìnè ndì ndíni ìkyèrǝ kóró ale nzínzi ǝ rórò. ²⁸Obhó tí, kà-nyutsi ní ndi àlě kábà ìpìrǝnga, àlě kárùbhi, ndirò àlě kǝrǝfi. Ndirò, fùkú andítátále nzínzi ǝ, ngúfe ale ɔno dhu ndi dhu bhěyi tí átò, 'àti: « Àlě'i átò, àlě ní kàbhà rùgànda. » ²⁹Ní àzèmbè àlě'i ní Kàgàwà bhà rùgànda rò, dhu àkǝ nzá àlě rìrè nga Kàgàwà bhà ǝfò rǝli ndì ɔrò mà, ndirò ngǝtsi ní fùrangà tó suma-tidò mà ní ka kóbbhòlò mǝngǝ-ngba bhěyi. Ndirò ngǝtsi ní, dhu àkǝ nzá àlě rìrè nga kà rǝli ndì odu ní màtí ìndrú ǝbhòlò ɔtsúya ní yà fíyò irèta nálǝ ka òná ǝfò ǝ dhu bhěyi. ³⁰Inzá ìndrú

àpè inga ùní òná kàsùmì ð, Kàgàwà andà nzá nga ìndrű arónzina nzérenga nà. Pbétù, kòzè kòmbí dhu ní kóró ale, kóró ngari òná, ràkă 'ùgèrè ì 'ùbhà fiyó nzérenga. ³¹Obhó tí, kǎli wà atdí idho ìndrű-ànyà ndì ndítđiya tí òná obhónánga dđ, yà ndì ndópì ndi anya nitđiya tí ale-otù ð. Ndi otu ð nga ní ndi kítè pbìndà obhónánga kóró ale tò. Kǎbhù ka rìngbè ndì òve-bvè rò. »

³²Pbétù, kòrí ale níítđègu Pòlò rǎte ìndrű rǐ 'ùngbè òve-bvè rò dhu dđ dhu ìri, ní atdíđhená ale náadù ndi dhu gàyà nónzì ònzi tí. Ndirò, ngǔkpàkà-tsí náadù àtìnà, tdű ì rǎrǐ Pòlò rǔnɔna dhu ìri tdítđ ngǎtsi idho ð. ³³Nírò ní ndi Pòlò adù ndìvà ndàhù, ndàrà abádhí nzínzì ð rò. ³⁴Pbétù, ngúfe ale adù 'àpba Pòlò-rǎ, 'àdù Yèsù ná'ù. I ale nzínzì ð ní'ì Dènesì, Àrèđpagò^w tí kátina unduta ð atdí ale mà, Dàmàriyà tí kátina atdí tsìbhále mà, ngǔkpà ale mànà.

Pòlò rǎrà Kòritò tó kigò ò dhu

(1Kò 1.1-9; 2.1-5; 2Kò 11.5-12; 12.12-13)

18 ¹Wò dhu-dzidđ, Pòlò ivà ndì Àtenè tó kigò ð rò, ndàrà Kòritò tó kigò ò. ²Ní ányì ndì ndàrà àhù rò, abádhí atù ì Àkilà tí kátina atdí Mùyàhudi nà. Ndi Àkilà ní'ì Pòtò tí kátina pbìrì ð ale. Ndirò, abádhí ní'ì kòmbí tí íwù Ìtaliyà tó pbìrì ò rò pbìndà tsìbhále Pèrèsílà mànà, 'iwù ùvò Kòritò tó kigò ð. Obhó tí, wò ndi kàsùmì ð, kámá dđ ádrùngbà kamà, Klòdiyò ní'ì iwà dhu náyá, ndàti: Kóró Pbàyàhúdì ràkă 'ùvò Ròmà tó kigò ð rò. Ní Pòlò arà Àkilà mà, Pèrèsílà nà-tí'ò, ³'àdù 'ìrì 'òngò òko atdíkpá, 'àdù òwu kasu ònzi rǎ atdíkpá abádhí mànà. Obhó tí, abádhí ní'ì atdí kasu-tidò kèlè nónzi arí ale. Ndi abádhí-kàsù ní'ì hemè t'òdyùta. ⁴Ní, yà sàbatù-idhò nàarìrà dhu bhèyi, Pòlò ongónà àrà unduta-dzà ò, ndàrà dhu òvò rǎ Pbàyàhúdì mà Pbàgìrìkì mànà tò, ndí'ì ì mǔgèrè tí 'à'ù ndì ndúnɔna fiyò dhu. ⁵Pbétù, Sílà mà Tímòtewù mànà níítđègu iwu Màkèdòniyà rò, 'iwù ùvò Kòritò, ní Pòlò adù ndàpba Kàgàwà bhà Òte t'únɔta rǎ tí. Kǎránà dhu òvò rǎ kpangba Pbàyàhúdì tò, ndàti, Yèsù rǎrǐ ndi Krístò. ⁶Nírò ní ndi yà atdíđ Pbàyàhúdì rǐ 'àgò ndì nà, 'àdù àmbe dhu ùnò dđ nzére nyú ndì ní rò, Pòlò a'ò ròná mùdzarù-ònga ndàdù àtìnà abádhí ní: « Azùku àkă ndòdzì dũku-tsírò nyú. Ma mùtsù wà ma fùkú dhu ò rò. Ròpè ndì kòmbí, ma mí mǔgèrè mongò Kàgàwà bhà Ídzì Màkùrù núnò ìnzǐ ní Pbàyàhúdì tò. » ⁷Wò dhu-dzidđ, Pòlò adù ndìvà ndàrà Títò Yèsitò tí kátina ale bhà. Ndi ale ní'ì atdíđ arí Kàgàwà òdò ònzi ale. Ndirò ndi ale bhà idza náadù 'ì íkyèrǎ unduta-dzà tí. ⁸Ní Pòlò rǔnɔna Kàgàwà bhà Ídzì Màkùrù ì ìrì rò, Krìsipò mà kóró pbìndà idzá-bhà mànà náadù Yèsù ná'ù. Ndi Krìsipò

^w 17.34 Àrèđpagò ní Àtenè tó kigò ð ka kundúnà ale anya t'ítđita tò dònà pbìrì-òvò.

niñ unduta-dzà ð ádrùngbàle. Ndirò, Kòritò tó kigò ð ábhş ale nyú náadù Yèsù à'ù átò, 'àdù bàtizò àh. ⁹Nírò ní ndi atdíku kúbhingá, Ádrùngbàle Kàgàwà náavi ndi Pòlò tò onyu bhèyi ródzi kà-dò dhu tó ófò ð, ndàdù àtina kànì: « Àpé nyonzi odo Pòlò. Dhu àkà nyambe dhu kèlě òvò dş ìndrù tò ìnzì nyi nyínè rórò. ¹⁰Obhó tí, ma mñì ìnè atdíkpá nyi mànà. Ndirò, atdí ale mà rí nzì ótsúna ìlì rùnù, ndònzì nyi ní nzéere. Ndirò, dhu àkà nyuni dhu átò ìnè pbàkà ale ràrřì ibí nyú yàrí kigò ð. » ¹¹Ní Pòlò adù àdi ndi kigò ð atdí ató nyú tí dónà azà àbí nà, ndòngò Kàgàwà bhà Óte núnò ìndrù tò. ¹²Gàliyò níitdègu òngò Àkayà tó pbìrì ð lìwalì tí, ní kórò Pbayàhúdì iri ì Pòlò dş, 'àdù kòsò 'òwù nà dhèwanì ð lìwalì Gàliyò-ònzì. Ní abádhí ati kànì: ¹³« Yàrí ale arí ìndrù-afí ùlě ràmbe Kàgàwà ifu dş, ìnzì ní yà àlě tó uyátá nónzì ka dhu bhèyi. » ¹⁴Ní yà Pòlò àmbènà ote òpè ònà kàsùmì ð ní ndi *lìwalì Gàliyò adù ndi ote òtdì òtdì tí, ndàti Pbayàhúdì nř: « Dhu fřiná gukyè abvo mà kòhò dhu tí, ndirò atdíð káfà dhu mà dhu tí, ní ma màmbènà madzì àdzì mirì nyí nyáwěna kà-dş dhu třna dş. ¹⁵Pbétù, wò nyí nyí nyàgò okúna dş rò dhu ní fùkú somà tó màndu mà, oyo mà, ndirò fùkú uyátá mànà. Ní ndi dhu àndà nyí. Inzá ma mòzè mənò kşkò dhu bhèyi dhu-tsí-ànyà nzínziku ð. » ¹⁶Wò dhu-dzidş, kádù abádhí ùnyà iri dhèwanì-dzà ð rò. ¹⁷Nírò ní ndi kórò kòrì ale náalú unduta-dzà ð ádrùngbàle, Sòsitèni tí kátina, 'àdù òpènà 'òvì dhèwanì-ònzì rò. Pbétù, lìwalì Gàliyò náadù nzà afina mà nátdu abádhí tó dhu nř.

Pòlò rř ndàdù Àtiyòkiyà dhu

(Kas 20.16; 21.23-26)

¹⁸Wò dhu-dzidş, Pòlò mà náadù pé òko ibí idho nyú tí atdíkpá Kòritò tó kigò ð Yèsù ná'ù ale mànà. Nírò ní ndi abádhí adù 'ìva 'òwù ibhú ð atdíkpá Pèrèsílà mà Àkilà mànà nà Sìriyà tó pbìrì ð. Ní ányì ì ówu rórò, abádhí itdègu òwu ùvò Kèkùreyà tí kátina kifukù ð, ní tdş ì ópé abhi ányirò rò rò, kádù dóna-ká àbhù kakpà, angyangyi ndi ndatsò dhu Kàgàwà-ònzì dhu dhu-okú dş rò. ¹⁹Ní Èfesò tí kátina kigò ð ì òwù ùvò rò, Pòlò adù Pèrèsílà mà Àkilà nà núbhà òyá ányirò, ndàdù ndìva ndòtsù unduta-dzà ð. Ní ányì-dzà abádhí adù 'òpè 'àgò ì Pbayàhúdì mànà. ²⁰È Pbayàhúdì adù kàtdyú òhò ndínì ì oko tí mànà ibí idho tí. Pbétù, Pòlò adù nzà ndi dhu ná'ù abádhí tò. ²¹Abhi òpè ndi ndí rórò, kádù dhu àdu abádhí tò, ndàti: « Kàgàwà òzè ka nř, ma mí madù àdù tdítð mirà nyàndà. » Wò dhu-dzidş, Pòlò adù òtsù ibhú ð Èfesò rò, ndàrà Kàyisàriyà. ²²Ní Kàyisàriyà ndi ndàrà àhu rò, kádù pé àrà Yèrùsàlemà tó kigò ð, ndàrà *kànìsà àtsè angyi. Wò dhu-dzidş, kádù dóna òdì ndàrà Àtiyòkiyà, Sìriyà tó pbìrì ð. ²³Kítègu ngúfe idho òdhò Àtiyòkiyà tó kigò ð, ní kádù ndìva ndi kigò ð rò, ndàdù ndòpè ndùbhi dhèdhèrò kigò ðna nă, Gàlatiyà mà Fùrùgiyà mànà tó pbìrì ð, ndùbhi Yèsù ná'ù ale-afí òpè rş.

Àpòlò rǎrà àhù Èfesò mà Kòritò mànà tó kigò ò dhu

(Kas 15.41; 16.4-6; 1Kò 3.4-8)

24 Wò ndi kàsùmì ò, Àpòlò tí kátina atdí Mùyàhudi nǎira àhù Èfesò tó kigò ò. Kà nǐ Ì Àlèsàndùriyà tó kigò ò ale. Ndirò, ka nǐ atdí òtè nòtsì, ndàdù Kàgàwà bhà Andítá arúnona dhu ùni mběyi nyú ale. 25 Ndirò, ka nǐ iwà ka kúdhe dhu fǐndà atdí Ò Ádrùngbàle Yèsù bhà otu dǒ ale. Ní, kǒngónà àdù Yèsù dǒ rǒtè Ídzi Màkùrù nǒvò ìndrù tó fǐndá obhónanga nyú dǒ atdyúna nyú nà. Pbétù, kǔni dhu ní yà bàtizò nubhónà Yùwanì bhà bàtizò kèlè. 26 Ní. Èfesò ò unduta-dzà ò ndì ndòtsù rò, kǎpè ndòtè ìmbà ònà òdó na. Ní, Pèrèsílà mà Àkilà nà níitdègu kà rǎwèna dhu ìri, ní abádhí adù kidyì 'òwù mànà atdíkpá, 'àdù Kàgàwà bhà otu tó obhónanga nítè fǐndà. 27 Wò dhu-dzidǒ, Apòlò náazè ndàrà Kòritò tó kigò ò, Àkayà tó pbìri ò. Ní, kà t'òdhina náadù ndi dhu ná'ù à'u tí kà tò, 'àdù dhu àndi ndi pbìri ò Yèsù ná'ù ale tò, ndí nǐ adù tí kàkò mběyi nyú. Ní, Kòritò ndì ndàrà àhù rò, kǎnzì yà pbìndà ìdzìnga-okú dǒ rò Kàgàwà úbà dhu fǐyò rà'ù Yèsù ale ní dzùnà atdí ò. 28 Obhó tí, yà Pbàyàhúdì mànà ì í 'àgò kóró ale-ònzì rò rò, kǎdúnà àrà abádhí-lèmà nónzì rǒ ònzì tí. Andítá-otù ò, kǎránà dhu ìtè rǒ kpangba Yèsù rǎrǐ ndi Krístò.

Pòlò rǐ *kànisa ìdì Èfesò tó kigò ò dhu

(Kas 5.15-16; 8.14-17; Ròm 15.25-27)

19 1 Àdì Apòlò àdì Kòritò tó kigò ò rǒrò, Pòlò núubhì ndùdà Fùrùgiyà tó pbìri ò pbìri-akpá ònǎ, ndàrà àhù Èfesò tó kigò ò. Ní, ànyì ndì ndàrà àhù rò, kǎtù atdí dhená ábhàlǐ, 2 ndàdù dhu ìvu tsùyá ndàtì: « Yà Yèsù nyǐ nyá'ù nǎnganí, Kàgàwà ìrà tí ìrà nyǐ pbìndà Ìlǐlǎ-Alafí nǐ? » Ní kòrì ale adù dhu àdu kà tò, 'àtì: « Inzá mà màpè Kàgàwà òpè ndìrǎ ìndrù pbìndà Ìlǐlǎ-Alafí nǐ dhu ìri. » 3 Pòlò adù dhu ìvu tǎitǎitǎ abádhí-tsù ndàtì: « Olu, wò nyǐ nyálǔ bàtizò nǐ ìngbà bàtizò-tidǒ? » Abádhí adù dhu àdu Pòlò tò, 'àtì: « Mǎ málǔ bàtizò ní Yùwanì bhà bàtizò. » 4 Ní, Pòlò adù àtìnà abádhí nǐ: « Yùwanì úbhì úbhonà rǒ bàtizò nǐ yà ìndrù ùgèrè ndì, ndùbhà pbìndà nzérenga dhu ìtè rǐ bàtizò. Ndirò kùbhì dhu òvò rǒ ìndrù tò, ndí nǐ yà olù rǐrà fǐndà ale na'ù tí. Ndi ale ní Yèsù. » 5 Ní, wò Pòlò ùnò dhu ì ìrì rò, kǒkò ábhàlǐ adù bàtizò àlu Ádrùngbàle Yèsù-òvò rǒ. 6 Pòlò adù òtsúna ùlì abádhí dǒ, Kàgàwà ràdù abádhí ìra pbìndà Ìlǐlǎ-Alafí nǐ. Ní ànyìrò rò tí, kòrì ale náadù 'òpè 'òtè yà inzá ì àpè ùnǎna angyi aláwà-tidǒ, 'àdù òwu dhu òvò rǒ ìndrù tò, àdhàdhì Kàgàwà bhà pbànábí arí dhu òvò ìndrù tó dhu bhěyi. 7 Ì ale nǐ mbèmbè atdí kumì dòná óyò nà ale.

8 Wò dhu-dzidǒ, Pòlò anzì ìbhù àbì nyú, ndòngò àrà unduta-dzà ò. Ní ànyì-dzá, kǎdúnà àrà Ídzi Màkùrù nǒvò rǒ atdyúna nyú nà ìndrù tò, 'àdù àmbe 'àgò dǒ ì ale mànà. Ndirò, kǎdúnà àrà ndòzè rǒ, ndùgèrè ìndrù-afí rà'ù òrù-akpà ò

Ádrungbã Kamà Kàgawà bhà idzi dš ndì ndúnɔna dhu. ⁹Pbétù atdídhená ale abádhí nzínzi š níŋ odú afiŋa nà ale. Ní, i ale-tsí náadúnà òwu 'ùvo rš inzí i a'u tí Pòlò ršɔna fŋyò Ádrungbã Kamà Yèsù bhà otu dš dhu. Abádhí adúnà òwu dhu ènè rš nzéere nyú ndi otu núngu ale ní. Ní, Pòlò adù abádhí èbhà, ndàdè ábhàlì kèlè nóvò, 'òwù mànà. Ní, bilínganà kádè àdi ndòngò dhu ùdhe i ábhàlì tò, Tìranò tí kátina atdí ale bhà dàrasã-dzà š rò. ¹⁰Wò dhu anzì ndì ràrà àhu mbèmbè óyó atò nyú tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, Àziyà tó pbìrì š ale, Pbàyàhúdì mà, inzí ní Pbàyàhúdì mànà níri Ádrungbãle Yèsù dš ɔte.

Sikewà bhà inzo rì nzéere-alafí nómvù 'òdì dhu

¹¹Èfesò tó kíòò š Pòlò ríŋ òná kàsùmì š, Kàgawà anzì idho rì ìndrù èkš ní ábhš wiwì nyú kòtù š. ¹²Ní ìndrù owúnà Pòlò-ngbò nùpbàlã lesò mà mberù mànà nùgù rš, 'òwù andi nà ale-ngbò nùpbala ní, i ale ràdè òwu ègu rš, ndirò nzéere-alafí nà ale ò rò, i nzéere-alafí ràdè òwu ùvò rš.

¹³Wò ndi kàsùmì š, atdídhená Pbàyàhúdì níítú i 'òwù ùbhi rš kóró ngari òná, ndíni i owu tí nzéere-alafí nípfò rš, 'òdì ìndrù ò rò Ádrungbãle Yèsù-ɔvò rš. Abádhí owúnà àtìnà rš i nzéere-alafí ní: «Yà Pòlò arúbhi pbìndà Ídzi Màkürù ènè rš Yèsù-ɔvò rš, nyùvò wò ale ò rò!» ¹⁴Wò ndi dhu nanzì ale níŋ Sikewà tí kátina atdí ale bhà àrùbhè kpabhínzo. Ndi Sikewà níŋ Pbàyàhúdì tó pbàkùhání tó ádròdrò ale dš atdí kamà. ¹⁵Nírò ní ndi atdíku, yà abádhí òtè ní nzéere-alafí náadù ɔte abádhí tò, ndàti: «Yèsù ma múni wà, ndirò ma múni wà dhu Pòlò ràrì àdhi pbá ale. Ní nyí nyú, nyí ní àdhi mà?» ¹⁶Ní, wò nzéere-alafí ríŋ òná ale náalà ndi kòrí ale dš, ndòpè ndòngbù, ndònzì lèmàya kóró. Ní kòrí ale núunya i idza rò nzínzi rò, ùlè tí ngbòya ùlè otú ní kórò, 'òtsè. ¹⁷Ní, wò dhu-òyí níítègu ndùgà Èfesò tó kíòò š, kóró Pbàyàhúdì mà, inzí ní Pbàyàhúdì mànà dhu rìrì, ní ɔòò adù isì atdíð abádhí ò. Ndi dhu adù abádhí nábhù rifu Ádrungbãle Yèsù-ɔvò atdíð.

¹⁸Wò dhu-dzidš, Yèsù ná'ù ábhš ale nyú nóowúnà i aróonzina nzéenga nóvò rš kpangba. ¹⁹Ndirò, abádhí nzínzi š, yà òndrù òndrù rš arúbhi ábhš ale nyú náadè iwu ndi òndrù òndrù i arí ní bhúkù nà, 'èbì kóró ale-ònzí rò. Ní, kòkò èbì ka kèbì bhúkù-odzi ka kèpì, náahè mbèmbè imbò kumì lufù fùrangà tí*. ²⁰Wò dhu bhèyi ní ndi, Ádrungbãle Kàgawà bhà ɔbi náabhè kàbhà ɔte rùgà ndi kóró ngari š, ràdè iŋ ɔbi nà atdíð.

Pòlò rìrèna ndíni ndi ndònzì tí dhu

(*ɔvt 9.17; 1Kò 15.32; 16.8-9; 2Kò 1.8-10*)

²¹Kòkò dhu ónzì i dhu-dzidš, Pòlò irè dhu afína ò, ndi ràkàna ndàhu Èfesò rò, ndàrà Yèrùsàlemà tó kíòò ò. Ní, ányì ndi ndara tí, dhu ràkà

* **19.19** Ndi dhu níŋ atdí miyà dónà imbò kumì nà atò š ka kònzì kasu tó màkimbà-bvù.

ndùdà Màkèdòniyà mà Àkayà mànà tó pbìrì ònǎ. Ndirò, kǎdù àtìnà : Yèrùsàlemà ndì ndàrà àhù rò, ndì rǎràdù ùda átò, ndàrà àhù Ròmà tó kigò ò. ²²Nírò ní ndi kǎdù yà dzùnàna ònzi arí óyó ale, Tímòtewù mà Rǎstò nà nóvi, ròwù angyi fíndà Màkèdòniyà tó pbìrì ò, ndì nyú, ndàdù ndùbhà ngúfe idhò tí tdítò Ìziyà tó pbìrì ò.

Dèmètriyò rǐ Èfesò tó kigò ò bhà àbhǎ rìvǎ dhu Pòlò rǒ dhu

²³Wò ndi kàsùmì ò, ádrùngbǎ wògò náatà ìndrù nzínzi ò Èfesò tó kigò ò, Ádrùngbǎle Yèsù bhà otu ùngǔ ka kí dhu-okú dò rò. ²⁴Obhó tí, ndi kigò ò, Dèmètriyò tí kátina atdí àlì-ba níí ìnè. Ndi ale ongónà suma nódu, ndàdù ùyǔya dhú-nzo-wòyó nóbhòlò ní. Ní, àbadhi mà, ì arí kasu ònzi atdíkpá mànà ale mànà nóongónà Àrìtemù tí kátina tsìbhá mǎngù bhà sòmǎ-dzà-wòyó tó *sànamù nóbhòlò ndi suma ní, ndi dhu ràdù àrà 'àbhù rǒ, 'òngyè fùrangà abhò nyú. ²⁵Ní atdíku, kǎndu òdhína-tsù yà ndi kasu-tidò ònzi arí ngǔkpá ale mànà. Kǎdù dhu òvò abádhí tò, ndàti : « Àbanínzó, nyí nyùni wà dhu, yà àlè karábàna ongyéngá raráhu yà àlè kárónzina àlè tó kasu ò rò. ²⁶Ní, nyí nyàla wà, ndirò nyí nyìrì wà Pòlò tí kátina ale rǎrà ábhò ale nyú-afí núle rǒ, rùgèrè ì àlè tó mǎngǔ-nzo rǒ rò dhu. Kà rǎrà àtìnà rǒ, ale-òtsú ní ka kóbhòlò mǎngǔ-nzo rǎrì nzí *mǎngù. Wò ndi dhu kǒnzì nzá Èfesò tó kigò ò tí, pbétù, kǒnzì ndi dhu mbèmbè kóró Ìziyà tó pbìrì ò. ²⁷Ní, wò dhu rǐí ìnè ndìbhò àpbè àlè tó kasu tò. Ndirò, kà rǐí ìnè átò ndàbhù Àrìtemù, àlè tó ádrùngbǎ tsìbhá-mǎngù núlè ka karí ònǎ rò sòmǎ-dzà ìnzí kòzù dhu tí. Ndirò, kà rǐ yà ndi kóró Ìziyà tó pbìrì ò bhà mà, kóró yà adzi ò ale mànà dhu náarúlèna mǎngù, Àrìtemù bhà ádrùngbǎnga nábhù rǐtsì. »

²⁸Ní, wòrì òtè ì ìrì rò, kǒkò Dèmètriyò àndunà-tsùya ale náakó atdidò, 'àdù àmbe ùkù dǒ, 'àti : « Èfesò ò bhà tírò, àlè tó mǎngù Àrìtemù ní ádrùngbǎ tsìbhá-mǎngù nyú ! » ²⁹Wòrì dhu tó wògò náanga ndi, ndàkǎ kóró ndi kigò ò. Nírò ní ndi ìndrù núulú Màkèdòniyà tó pbìrì ò óyó ale, Gáyò mà Àstarikò nà, ì ròmè ì nà yà ádròdrò ìkpa ìkpa ka karí ònǎ rò idza ò. I Gáyò mà Àstarikò nà níí Pòlò mà náarúbhi mànà atdíkpá ale. ³⁰Ní, Pòlò azè ndi, ndòtsù átò ihé-yà rǐí ì, pbétù Yèsù ná'ù ale náadù nzá ndi dhu ná'ù kà tò. ³¹Ndirò, Ìziyà tó pbìrì ò àlìtá tó atdídhená ale níí kà mànà ì nózè. Ní, ì ale adù ìndrù àvi átò ròwù kǐsò ìnzí otsú tí ìkpa-dzà ò.

³²Ndi kàsùmì ò, ányì-dzá ì nàndu ale-dò níinza ndi atdidò. Abádhí ambénà ùkù dǒ, atdídhená ale ràmbe ìnzá ndi nǒfò ngǔkpá ale rǎnɔna dhu nà dhu ùnò dǒ. Ndirò, ábhò ale nyú abádhí nzínzi ò, núuni nzá àdhu-okú dò rò màtí ìndrù àndu tsùya ányì-dzá dhu. ³³Nírò ní ndi Pbàyàhúdì abhù Àlìsandurù tí kátina atdí ale ràdà angyinǎ rò ihé-yà tò, ihé-yà nzínzi ò rò atdídhená ale ràdù wòrì ndònzì dhu-tì náwe fíndà. Ní, kǎgò ìndrù òtsúna ní, ndíní ndi ndòvò tí dhu fíyò. ³⁴Ní, ihé-yà itdègu

dhu òsù Àlisandurù rârì Mùyàhudì, ní abádhí adù òko 'àmbe ùkú dš atdíkpá, rârà àhu mbèmbè óyš adyifš-sisì nyú tí. Abádhí ambénà àtìnà dš: « Èfesò š bhà tírò, àlě tó mǔngù Àrìtemù ní ádrùngbǎ tsibhá-mǔngù nyú ! »

³⁵Ní, wò kigò š atdí ndombè náarà indrù àbhù rìnè. Kǎdù ɔte òpè, ndàti : « Èfesò š bhǎ, ádhi pbá ale ndi nzínziku š inzǎ àpè dhu ùnǐ, Èfesò tó kigò rârì ndi ádrùngbǎ mǔngù Àrìtemù ùlě ka karí òná rò idza-ngbò òdɔ arí, yà òrù-akpà ò rò ísì wòyɔna tó sànamù mànà ? ³⁶Wò dhu àgò rí ale rǐǐ mbǎ. Ní, dhu àkǎ pé nyǐnè, nyǎdù inga irè tdù nyǐ nyɔnzi atdí dhu rò. ³⁷Kǔkò nyǐ nyiwù nà iró ale ní inzǎ atdí dhu mà nǎfǎ àlě tó sòmǎ-dzà nǐ, ndirò abádhí ùnò nzǎ dhu nzére àlě tó tsibhá-mǔngù nǐ màtí. ³⁸Ní, Dèmètriyò mà yà ì arí kasu ònzi mànà ale mànà náapè ǐǐ ì òzè 'òbhù ale nà, ní anya t'únɔta-idhò arí inè òngò ǐǐ, ndirò ádròdrò ale arǐǐ inè. Ní, abádhí àkǎ 'òwù dhu òbhù ányì. ³⁹Ndirò, nyǐ nyapè ǐǐ nyǐ nyòzè kòbhòlò ngǔkpà dhu-tsí nà, ní ì-tsí òbhòlò ka kǎdù yà kóró ale únì unduta-dhò š. ⁴⁰Àlě kǐǐ inè kòbhù àlě yà indo ndi nònzì dhu-okú dš rò. Obhó tí, àlě kǐǐ mbǎ atdí dhu nà màtí, yà iró àlě kùndu àlě okúna dš rò dhu tí àlě kǎdù àtìnà. » ⁴¹Wò dhu bhéyi ndì ndòtè dhu-dzidš ní ndi, kǎdù kǔkò ì nànduna ale návi rùndò ì ɔrò rò.

Pòlò rǎrà tdítđš Mǎkèdòniyà mà Pbagiríkí mànà tó pbirì š

Yèsù ná'ù ale-afí àbhù ròtsì ɔbi dhu

(Ròm 15.25-27; 1Kò 16.1-7; 2Kò 7.5)

20 ¹Wò wògò-íyà àrà inè dhu-dzidš, Pòlò andu Yèsù ná'ù ale-tsù. Ní, abádhí-afí ndì ndàbhù ròtsì ɔbi dhu-dzidš, kǎdù abádhí nóvì, ndàdù ndìvǎ ndàrà Mǎkèdòniyà tó pbirì ò. ²Ndi pbirì ònǎ ndì ndúda rò, kǎránà Yèsù ná'ù ale-afí àbhù rǔ ròtsì ɔbi yà abhɔ-gùna ndì ndúnɔna Kàgàwà bhà ɔte nǐ. Nírò ní ndi kǎdù àrà Pbagiríkí tó pbirì ò, ³ndàdù ìbhù àbǐ nódhò ányì. Ní Siriyà tó pbirì ò ndì ndara tí ìbhú š ndì ndí dhu ònzi rórò, kǐrì dhu iwà Pbayàhúdì rǐrì ì dòná. Ní, kǎdù ndàdu tdítđš Mǎkèdòniyà, ndàrà àhu ndi pbirì š kigò Filipì tí kátina ò. ⁴Ndi abhi š, ka nunda ale niǐ Sòpàterè, Bèɔyà tó kigò š ale Pirò t'ídhùnà. Ngǔkpà ale niǐ Tèsàlònikà tó kigò š ale, Àsitarikò mà Sèkundò nà. Ngǔkpà ale niǐ Gǎyò, Dèrbè tó kigò š ale mà, Tìmdèwè nà. Ndirò niǐ Àziyà tó pbirì š ale Dòkíkò mà Tròfìmò nà. ⁵Ní Filipì rò, kòrì ale adù ùda angyi fǎkǎy, 'òwù mǎdò Tròwà tó kigò ò rò. ⁶Pbétù mǎǐ na, yà ìmbǎ òná afi nà mùgatì tó mùhendù dzidš, mǎ madù mǐvǎ Filipì tó kigò š rò, mǎpè abhi ìbhú š. Ní ìmbò idhɔ-dzidš, mǎ madù òwu abádhí òtù Tròwà tó kigò ò. Ndi kigò š ní ndi mǎ madù atdí yengè nyú nónzì.

ʸ **20.5** Yàrì bhùkù nandí ale, Lukà mà náawù 'òtù Pòlò nà Filipì tó kigò š (Kas 16.12).

Pólò rĩ Ètikò tí kátina kpatsibhíngba ìkyě dhu*(1Ká 17.17-24; 2Ká 4.32-37; Kas 9.36-42)*

7Sàbatù-idhò ǝ p̀b̀íts̀ngǎǎ^z, mǎ mundu mǎ ndíní mǎ mukò tí Yèsù bhà ɔve ìrè mǎ mí nĩ *m̀g̀atì-ǝngǎ, mǎd̀h̀ ɔnyùnà. Ní, Pólò ad̀h̀ àdì ndámbe dhu ɔv̀d̀ d̀ǝ ìndr̀ú t̀d̀. Kǎd̀h̀ ndì ɔte àdhà ádzì nyú, r̀rà̀r̀ àh̀h̀ azà adyif̀-̀sis̀ k̀úbhíngǎ nga t̀ó ̀, tsútsǎ nínganí ndì ndarana nídhuní. 8Yà ndì mǎ m̀ndu mǎ ̀nǎ ɔr̀h̀nǎ k̀àluga ǝ, inga àẁh̀ rí tarà nííí abhò nyú. 9Ní, Ètikò tí kátina atdí kpatsibhíngba adì ndì k̀àluga t̀ó atdí p̀ól̀-̀bid̀, ndámbe ɔte ìr̀ì d̀ǝ. Ní, ádzíta nyú ɔte r̀rà̀r̀ dhu-okú d̀ò r̀ò, Ètikò-nyìkp̀ó adì ndámbe ̀r̀ì d̀ǝ. Ní idhò ̀ò r̀ò k̀ítsi obv̀ò, ẁò ìbh̀h̀ ka kágbǎ d̀ỳỳ idza t̀ó ɔr̀h̀nǎ idza t̀ó p̀ól̀ ǝ r̀ò. Ka kad̀h̀ k̀ìvǎ iwà ɔv̀è r̀ór̀ò. 10Ní, ɔr̀h̀ r̀ò ndì ndàẁ r̀ò, Pólò itsi ndàgu kà d̀ǝ, ndàd̀h̀ k̀ìvǎ ndàmb̀ò f̀onǎ, ndàd̀h̀ àt̀ìnǎ: « Ìnzì nyit̀ú afíku. Ìnè kà r̀íí ìp̀ìr̀ǝngǎ nà. » 11Ẁò dhu-dzid̀, Pólò ad̀h̀ ùp̀ò t̀d̀ít̀d̀ ẁò ɔr̀ú k̀àluga ̀, ndàd̀h̀ m̀g̀atì-ǝngǎ ùk̀ò, ndàd̀h̀ ɔnyùnà. Nír̀ò ní ndì kǎd̀h̀ ̀te t̀d̀ít̀d̀ r̀à̀r̀ àh̀h̀ inga r̀ùbhò dhu ̀. Ẁò dhu-dzid̀, kǎd̀h̀ ndìvǎ ndàrà f̀indǎ dhu ní. 12Ní, ka kad̀h̀ ẁò kpatsibhíngba ùndà f̀ìr̀àbv̀h̀ ìp̀ìr̀òr̀ò, ndì dhu r̀àd̀h̀ ìndr̀ú àbh̀h̀ r̀òt̀ú afíyǎ atdíd̀.

Pólò rĩ ndìvǎ Tròwà r̀ò, ndàrà Miletò Yèr̀ùsàlemà nd̀úda r̀ór̀ò dhu*(M̀t̀ 7.15-20; 1T̀è 2.1-12; Tit 1.9-14; 1P̀é 5.1-4; 2P̀é 2.1-3)*

13Ẁò ndì k̀àsùm̀ì ǝ tí, mǎ muv̀ò, m̀d̀d̀ì d̀òka m̀òẁù angyi Àsosi ìbh̀ú ǝ, Pólò r̀àd̀h̀ ìrà p̀f̀onǎ d̀ǝ ol̀ù. Ní, mǎ mudh̀è dhu m̀ìd̀ỳì Pólò ìbh̀ú ǝ Àsosi r̀ò. 14Ní, k̀ìt̀d̀ègu ìrà m̀òt̀ú Àsosi, k̀ùp̀ò ìbh̀ú ̀, mǎd̀h̀ ̀òwu atdíkp̀á m̀òẁù ùv̀ò M̀ìtilenì. 15Tsútsǎ nínganí, mǎ mad̀h̀ m̀ìvǎ ànyìr̀ò r̀ò, m̀òẁù ùv̀ò Kiyò tí kátina *s̀òngǎ-tì'̀. Ndir̀ò ní ndì mǎ mad̀h̀ ̀òwu ùv̀ò Sàm̀s̀ì tí kátina *s̀òngǎ d̀ò. Tsútsǎ nínganí t̀d̀ít̀d̀, mǎ mad̀h̀ ̀òwu ùv̀ò Miletò tí kátina kig̀ò ̀. 16Pólò azè ndì nd̀ùbhì ìbh̀ú ǝ tí, ìnzì ndòts̀ù Èfèsò t̀ó kig̀ò ̀, akye ndì ndad̀h̀na f̀indǎ k̀àsùm̀ì ìwì Àziyà t̀ó p̀b̀ìr̀ì ̀ nídhuní. Obh̀ó tí, ka níí iwà dhu núdh̀è afína ̀, ndì r̀àmb̀ènǎ àrà àh̀h̀ Yèr̀ùsàlemà t̀ó kig̀ò ̀ angyinǎ r̀ò P̀ènd̀èk̀òt̀è-idhò t̀ò, ndì dhu r̀àd̀h̀ àkǎ f̀indǎ nání.

Pólò rĩ dhu ɔv̀ò Èfèsò t̀ó kig̀ò ǝ *k̀ànìsà ǝ p̀b̀àk̀ùr̀ú t̀ò dhu

17Miletò r̀ò, Pólò avì ìndr̀ú r̀òẁù Èfèsò t̀ó kig̀ò ǝ *k̀ànìsà ǝ p̀b̀àk̀ùr̀ú ùnzì. 18Ní, ì p̀b̀àk̀ùr̀ú ìt̀d̀ègu ìwu ùv̀ò kà-tì, ní kǎv̀ò dhu abádhí t̀ò, ndàtì: « Nyí nyùnì wà ìngbà dhu bh̀ỳì m̀àtì ma mádì nzínzìku ǝ dhu, r̀òp̀è ndì yà Àziyà t̀ó f̀ùk̀ú p̀b̀ìr̀ì ǝ ma m̀ìra àh̀h̀ ̀nǎ idhò ̀ò r̀ò. 19Ma m̀ónzì Ádr̀ùngbàlè

^z 20.7 P̀b̀àỳàh̀údì-bv̀h̀, idhò-ɔẁt̀á nóongónà ndòp̀è adyif̀ò r̀òts̀ù r̀ó r̀ò. Ní Sàbatù-idhò ǝ p̀b̀íts̀ngǎngǎ níí abádhí t̀ó yengè t̀ó wemberè t̀ó idhò r̀ì ndòp̀è dhu. Yèsù ná'̀ù ale t̀ó ka ní yengè t̀ó idhò.

Yěsù bhà kasu yɔɔwà nyú nà, nyidu-dha ð, ndirò yà Pbàyàhúdí rìrèna ì onzi tí rùdú nzére dhu tó àpè ð. ²⁰Nyí nyèni wà dhu átò inzà ma rórù atdí dhu mà, yà dzùnàku ònzi rádù dhu nzínzi ð. Ma mára kóró dhu òvò rǒ fùkù, madù ùdhenà fùkù rùwugà dǒ rò màtí, ndirò fùkù idzá rò màtí. ²¹Ma mára dhu òvò rǒ kpangba Pbàyàhúdí tò, ndirò ìnzí ní Pbàyàhúdí tò, ndíní ì nugèrè tí Kàgàwà tò, 'àdù àlě tó Ádrùngbàle Yěsù Krístò ná'ù.

²²Nírò, kàní ma mára kòmbí Yèrùsàlemà tó kigò ð, àdhàdhì yà Ìlìlā-Alafí nátu ima ndíní ma mɔnzi tí ka dhu bhèyi. Ma m̀ni nzà àdhu mà rí mabà ányì dhu. ²³Pbétù Ìlìlā-Alafí àbhù m̀ni yà ma múbhi òyaná kóró kigò ð dhu ní, ima òdò rí dhu rārì usótá mà àpè mànà. ²⁴Ma mòzè nzà pbàkà ípìrǒnga rìí àdrùngbà dhu tí idù. Atdí ma mòzè dhu ní, mɔnzi pbàkà kasu yà Ádrùngbàle Yěsù ibho fudú, marà ùtsànà. Ndi kasu ní m̀nò Kàgàwà bhà izu tó Ídzi Màkùrù indrù tò.

²⁵Kòmbí, ma m̀ni wà dhu nyí rārì nzí nyidu-kpa àlā tdítǒ, nyí yà ma múbhi nzínziku ð, mambe òrù-akpà ð Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi tó Màkùrù núnò dǒ fùkù rò. ²⁶Ndi dhu-okú dǒ rò ní ndi indo ma mátina nyí nǐ, nzínziku ð rí ndàbhù ndàwí ale-azù níí'ya ndi ale-dò-tsíró nyú. ²⁷Obhó tí, ma múbhà nzà atdí dhu mà inzà ma mòvò fùkù rórò, yà Kàgàwà ózè kɔnzì dhu nzínzi ð. ²⁸Nírò, nyòngò nyòdǒ mbèyi nyí-tírò, nyàdù Ìlìlā-Alafí úli nyí nyòngò ùndàna Kàgàwà bhà Kànisa ùndà mbèyi. Ndi Kànisa ní yà Idhùnà-azù nyú rǒ Kàgàwà adzi fìndà Kànisa. ²⁹Ma m̀ni wà dhu yà nzínziku ð rò ma mí mìvà marà dhu-dzidǒ, tsamangèrè bhèyi órù atdídǒ ale rārì itsù nzínziku ð, ìnzí 'àdù òwu Kàgàwà bhà tàrà-izè ònzi rǒ. ³⁰Ndirò, nzínziku ð rò màtí, atdídhená ale rǔvò ùvò, 'àmbe tìtò ùnò dǒ indrù tò, ndi tìtò ràdù àrà indrù àbhù rǒ rùgèrè ì, 'òngò fìyó àbhàlì tí. ³¹Nírò, nyàndà nga mbèyi, nyàdù àmbe yà ìbhù atò ð ma múdhe nyidu-dha nyú nà nzínziku ð kóró ale tò, adyìbhengà nga mà kùbhingà nga mànà ð dhu ìrè dǒ.

³²Ní, kòmbí ma mùbhà nyí Kàgàwà-fó. Ndirò, ma mùbhà nyí yà Kàgàwà ózè àlě dhu dǒ rǒte ɔte ongó tí nyòdǒ. Ndi ɔte rí nyòsì, ndàdù nyàbhù nyàbà yà pbìndà dhu tí ríí ale kóró tò Kàgàwà akò fìndá làkà asota. ³³Yà àlě kǐí atdíkpá nyí mànà ònà kàsùmí ð, ma mòhò nzà atdí ale bhà fùrangà-atdyú mà, ɔrò-atdyú mà, ndirò mberù-atdyú mà. ³⁴Nyí nyú mà, nyí nyúni wà dhu yà dzùnàdu nónzi dhu mà, mà marí òko mànà atdíkpá ale dzùnà nónzi dhu mànà ma rónzi kàkà ɔtsúdu nyú nǐ. ³⁵Ma marí dhu itè bìlìnganà fùkù, dhu ràkàna nyònzì kasu ndi dhu bhèyi, ndíní nyí nyàdù tí òwu ìmbà ríí ɔbi nà ale dzùnà ònzi rǒ nǐ. Dhu àkà nyíre yà Ádrùngbàle Yěsù ùno dhu, ndàti: dhu nàbhù indrù tò ale rónzi wà hirò, ròsè yà ndi dhu ndi ndàbhù fìndà ale dòná.^a »

³⁶Wò dhu ndi ndùnò dhu-dzidǒ, Pòlò mà pbàkùrù mànà nùukò ì ɔtdyàya dǒ, Pòlò ràdù ndìtsò. ³⁷Nírò ní ndi kóró ale adù 'òpè 'àmbe òdzi

^a 20.35 Màt 10.8b

dǎ, 'àdù Pòlò àmbo, ì ròvì ka ní. ³⁸Abádhí nabhù izu rùka atdíđ dhu níř Pòlò àtinà abádhí rărř nř nyina-kpa àlă tđtđđ dhu. Wò dhu-dzidđ ní ndi pbàkùrù adù Pòlò ùndà, ràrà òtsù *bàtǒ ò.

Pòlò rǔda Tirò mà Kàyisàriyà mànà tó kigò ònă

Yèrùsàlemà ndi ndàrà rórò dhu

(Kas 8.5,40; 20.22-24,36-38)

21 ¹Èfesò *Kànisa ð pbàkùrù mànà mă mùbhă mă rò, mă mawù túrútúré ibhú ð, mǒwù ùvò Kosì tí kátina *sòngà dđ. Tsútsă nínganí, mă madù òwu, mǒwù ùvò Ròdò tó sòngà dđ. Ányìř rò, mă madù òwu Pàtarà tí kátina kigò ò. ²Ní ányì mă mǒwù ùvò rò, mă matù atdí ádrùngbă ibhú abhi ndi ndòpé tí, ndàrà Fòyìnìkè tó pbìrì ò rí dhu ònzi ró. Ní, mă madù ùpo ndi ibhú ò, mǒwù Fòyìnìkè. ³Mă mitdègu òwu Kìpurò tí kátina sòngà nínđù, mămbe àlanà dđ ibhú ð rò, ní mă madù kànyi, mǔbhà ígù dđnă rò, mǎdù òwu Sìriyà tó pbìrì ò. Ní ányì mă mǒwù rò, mă mawù ùvò Tirò tí kátina kigò ò. Ányì nga ní ndi ka kubhínà ibhú ò ànò ifo rǒ ní. ⁴Ndi kigò ð, mă matù Yèsù ná'ù ale. Ní ndi dhu adù mǎbhu mǔnzi atdí yengè nyú ányìř. Ní Ĩlĭlă-Alafí òvò dhu fĭyò dhu-okú dò rò, i ale adù Pòlò ìsò ìnzĭ ara tí Yèrùsàlemà tó kigò ò. ⁵Pbétù wò atdí yengè itdègu ìku, ní mă madù ùvò Tirò rò, mǒwù. Ní, Yèsù ná'ù ale mà, fĭyó vèbhále mà, fĭyó nzónzo mànà kóró nũnda mă mǔvò kigò ò rò, mǒwù ádrùngbă rèrù-tsù. Ní ányì mă mǒwù ùvò rò, mă mukò mà òtdyùka dđ atdíkpá, mǎdù mĭtsò. ⁶Wò dhu-dzidđ, mă madù mǒvì abádhí mànà, mǎdù ùpo ibhú ò, mǒwù. Pbétù kǒkò mă nũndà ale adù 'àdu 'òngò bvùyà nanà.

⁷Tirò rò mă mùvò rò, mă mawù ibhú ð, mǒwù ùvò Tòlèmayì tí kátina kigò ò, mǔtsà idha-adzí-kpa dđ abhi. Ndi kigò ð, mă matse mă Yèsù ná'ù ale mànà, mǎdù atdí idho ònzi atdíkpá abádhí mànà. ⁸Tsútsă nínganí mă mivà mă rò, mă mawù ùvò Kàyisàriyà tí kátina kigò ò. Ndi kigò ð, mă matsù mǒngò òdhò Filipò tí kátina ale bhà-dzá. Ndi Filipò níř Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù t'únòta t'ále. Ndirò ka níř yà Yèrùsàlemà tó kigò ð ka kavò ìndrù dzèná t'ònzita tò àrùbhù ale nzínzi ð atdí ale. ⁹Ndirò, ndi ale ìř inzà àpè kpabhále ùnř vèbhínzo nà ìfo. I vèbhínzo níř Kàgàwà bhà pbànábí. ¹⁰Ní, mă mitdègu ibí idho ònzi Kàyisàriyà tó kigò ð, ní Kàgàwà bhà nabi Àgabù ira Yùdeyà tó pbìrì ò rò, ndìrà àhu ndi kigò ò. ¹¹Ní tiká ndi ndìrà àhu rò, kĭdyi Pòlò bhà kùkyě, ndùtsì pfòna mà òtsúna mànà ní. Kǎdù dhu òvò kpanjanga fǎkà ndàti: « Kànĭ Ĩlĭlă-Alafĭ òvò idù dhu. Kàti: <Yèrùsàlemà ò yà kùkyě àbadhi rǎrà àhu rò, Pbàyàhúdĭ řř kùtsi yà dhu bhěyi, 'àdù àbhùnà ìnzĭ ní Pbàyàhúdĭ-fó. >» ¹²Ní wò dhu mă mìrì rò, mă Kàyisàriyà ð bhà mànà, mă madù Pòlò ìsò ìnzĭ ara tí Yèrùsàlemà tó kigò ò. ¹³Pbétù, Pòlò adù dhu àdu fǎkà, ndàti: « Ádhu wò nyĭku-dha nyú nà nyĭ nyápana nyǒnzĭ? Nyĭ nyòzè tí nyĭkò afĭdu? Nyĭ nyákă nyŭni dhu ní

ima, ma mà'ù wà ìnzí ní m̀tsi ka kí dhu kèlě, pbétù ma mà'ù wà moho ka kí m̀vè Ádr̀ngbàlè Yèsù-òv̀-okú d̀ r̀ Yèr̀sàlemà t̀ kig̀ ð dhu mà át̀. » 14 Ní, ìnzí kà rí mǎ m̀nɔna dhu à'u r̀, mǎ madù ìnè tí ìnè, mǎdù àtina: « Ádr̀ngbàlè Yèsù òzè dhu kèlě àkǎ ndi nd̀nzì ndì. »

15 Ní ngúfe idhɔ mǎ m̀nzì Kàyisàriyà t̀ kig̀ ð dhu-dzid̀, mǎ madù m̀b̀h̀l̀l̀ abhi t̀, mǎdù mǎva, m̀wù Yèr̀sàlemà t̀ kig̀ ð. 16 Kàyisàriyà t̀ kig̀ ð, Yèsù ná'ù ngúfe ale adù ùv̀ò át̀ 'òwù atdíkpá mǎ mànà. Ní ànyì mǎ m̀wù ùv̀ò r̀, abádhí adù m̀ndà, m̀wù M̀nàsonì tí kátina atdí ale yà mǎ mowuna ðdh̀ r̀ p̀b̀i-dzǎ bhà. Ndì M̀nàsonì ní'ì Kipur̀ t̀ s̀ngà ð ale. Ndir̀, ka ní'ì angýíta tí Yèsù ná'ù ale.

Pol̀ mà rí 'òtù Kànisa ð pbàkùr̀ mànà Yèr̀sàlemà ndì ndàrà àhù r̀ dhu
(1Kò 9.19-23)

17 Mǎ mitdègu òwù ùv̀ò Yèr̀sàlemà t̀ kig̀ ð, ní ànyì, Yèsù ná'ù ale ak̀ mǎ dhèdhe nyú nà. 18 Tsútsǎ nínganí, mǎ madù òwù Pol̀ mànà Yàk̀bh̀b̀ bhà, ndir̀ k̀r̀ p̀b̀àkùr̀ adù ìwu át̀ ànyir̀. 19 Ní abádhí mànà ì àtsè ì dhu-dzid̀, Pol̀ adù nd̀pè ndàwe yà ìnzí ní P̀b̀àyàhúdì ǹzìnzì ð Kàgàwà abh̀ nd̀nzì k̀r̀ p̀b̀ìndà kasu tí dhu atdatdí-rà ð abádhí t̀. 20 Ẁ Pol̀ àwe dhu ì ìr̀ r̀, abádhí ifu Kàgàwà atdíð. Nír̀ ní ndi abádhí adù àtina Pol̀ ní: « Àbanǎgbá, nyi nyàla tí wà ábh̀ P̀b̀àyàhúdì nyú nùgèrè ì à'ù Yèsù dhu? Ndir̀, nyi nyàla tí wà abádhí k̀r̀ rí'ì ìnè affya ì àp̀b̀ atdíð, 'àmbe Músà bhà Úyátá ifu d̀ r̀ tí dhu? 21 Ka kàwe wà dhu abádhí t̀ okúnu d̀ r̀ kati, nyi r̀r̀ dhu ùdhè kǎkà ìnzí ní P̀b̀àyàhúdì ǹzìnzì ð aróko P̀b̀àyàhúdì t̀ ìnzí Músà bhà Úyátá nifu tí. Ka kàwe wà dhu át̀, nyi rarí dhu ùdhè abádhí t̀ ìnzí f̀ỳ k̀p̀bhà ǹz̀ǹz̀ngà nabh̀ tí k̀b̀h̀l̀l̀, ndir̀ ìnzí àlè t̀ ng̀kpà m̀ndu P̀b̀àyàhúdì tír̀ nifu tí. 22 Nír̀, ka kí dhu ònzì ìngbà dhu bhèyi? Obhó tí, abádhí rí iwà nyi nyir̀ àhù ir̀ dhu ìr̀ ìr̀. 23 Ní, dhu àkǎ ǹỳnzì yà mǎ m̀nɔna indù dhu: Kànì ifo ale rí'ì ìnè ir̀. I ale ní iwà dhu ǹts̀ Kàgàwà-ònzí ale. 24 Ní, úgu abádhí nyòwù nyú'ò mànà atdíkpá, nyílà Kàgàwà-nyìkp̀ ð. Ndir̀, adù nyubhò yà abádhí àmbènà ùbhòna ndí'ì ka kàkpá tí d̀ya-ká dhu. Ndi dhu bhèyi ní ndi k̀r̀ ale r̀dù dhu ùni yà d̀nù ka kàwe dhu r̀r̀ ǹz̀ obhó dhu, pbétù nyi rarí Músà bhà Úyátá ifù ifù át̀. 25 P̀b̀étù, Yèsù ná'ù ìnzí ní P̀b̀àyàhúdì t̀ mǎ m̀r̀ wà mǎ m̀ndí dhu m̀ti, abádhí r̀kǎ nzá 'òngò s̀namù t̀ ka k̀b̀ho perè tí ìzǎ mà, ànzùbhà mà, dàna-tsi ka kipb̀ òbì ní r̀vè ìzǎ mànà ná'à. Ndir̀, mǎ m̀ndí dhu át̀ m̀ti abádhí r̀kǎ 'òngò 'òd̀ m̀nỳd̀nì r̀ r̀. »

26 Ní tsútsǎ nínganí, Pol̀ adù k̀k̀ ale nùgù, 'òwù 'òpè 'ù'ò ì mànà atdíkpá yà f̀ỳ s̀mà t̀ m̀ndu nòzè dhu bhèyi. Ẁ dhu-dzid̀, Pol̀ adù

^b 21.18 Ndi Yàk̀bh̀b̀ ní'ì Yèsù t'ádd̀nà, ndir̀ ka ní'ì ndi Yèr̀sàlemà ð *Kànisa d̀ ádr̀ngbàlè (Kas 12.17; 15.13). ^c 21.23 Ozt 6.1-21

àrà, ndòtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù dhu òvò ànyì idzá ndàti ka ràrĩ perè ùbhò òvòya dš kóró, yà Kàgàwà-nyìkpó ð ka kí ale ù'ò kilá òná dhu tí ka kópì àrùbhù idhò rákã nínganí.

Pbàrómá tó pbànowí rĩ Pólò igũ Pbàyàhúdí-fó rò dhu

(*Kas 20.23; 24.5-19; Róm 15.30-31; 1Tì 2.15-16*)

27Wò ale ù'ò ka kí kilá Kàgàwà-nyìkpó ð ní àrùbhù idhò-tsu níitdègu ndindù ndíní ndikù tí, ní Àziyá tó pbìrì ò rò íwù ngúfe Pbàyàhúdí ala Pólò Kàgàwà bhà idza ð. Ní, abádhí adù dhu ìtsu ihé-yà-dò ò, ndíní dhu nìvà tí Pólò-rš. Ní, ihé-yà adù Pólò àlũ. 28 Abádhí adù 'òpè 'ùkũ, 'àmbe àtìnà dš: « Pbàìsràyélí tó pbìrì ð bhã, nyimò mã ! Kànĩ yà kóró ngari ð arí nzére dhu ùdhè kóró ale tò àlè tó pbìrì ð bhà dš, Músà bhà Úyátá dš màtí, ndirò Kàgàwà bhà idza dš màtí ale ní yà. Ròsè kóró dhu dšná, kàbhũ ìnzì ní Pbàyàhúdí mà ròtsù Kàgàwà bhà idza, ndi dhu ràdù wò ìlĩlã Kàgàwà-nyìkpó ð ngari nábhũ ròtì. » 29 Obhó tí, abádhí ní'ì iwà Pólò mà nàlanà kigò ð atdíkpá rúbhi Tròffimò tí kátina ale mànà ró. Ndi Tròffimò ní'ì Èfesò tó kigò ð ale. Ní, abádhí adù dhu àtì iwà Pólò ìtsu Tròffimò átò Kàgàwà bhà idza dhu tí.

30 Ní, Yèrùsàlemà tó kigò-ònga-tsi náava ndi, ihé-yà ràdù ìtse ndi kigò ð kóró ngari òná rò, 'iwù ùvò Pólò mà rĩ'ì ró. Ní, abádhí alú Pólò, 'ìdhà ràhũ iri Kàgàwà bhà idza-ngbò ka kákpòrò ní kàlì ò rò, 'adù ndi kàlì-li'ò núbpi ànyìrò rò tí. 31 Ní, yà abádhí rĩ dhu ònzì ndíní ì oho tí Pólò rò, Yèrùsàlemà tó kigò-ònga-tsi náva ndi kóró dhu-òyí náara àhũ Pbàrómá tó pbìrì ð atdí lufù pbànowí dš ádrùngbãle dš. 32 Ní, ndi dhu ndi ndirò róro tí, wò ádrùngbãle ugu pbànowí mà fiyó ádròdrò ale mànà, 'òtsè mànà kškò Pólò nàlũ ale rĩ'ì i. Ní, ihé-yà níitdègu wò ádrùngbãle àlã owùna ð pbànowí mànà ríwu ró, ní abádhí adù Pólò t'òvita ùbhà. 33 Nírò ní ndi wò ádrùngbãle andrì Pólò-ti'ò, ndàlũ ka, ndàdù àvinà kùtsi óyò àdrà-mbĩ ní. Wò dhu-dzidš, kàdù dhu ìvu ihé-yà-tsù, ndàti: « Yàrí ale nyú ní àdhi ? Ádhu kònzì ? » 34 Pbétù, ihé-yà nzínzi ð atdídhená ale ràdùna ìkũ ð dhu adúnà nzì àrà ndòfò rš ngũkpà ale rùnona dhu nà. Ní, wò dhu bhèyi ihé-yà rúkũ dhu adù wò ádrùngbãle àbhũ ìnzì ùnona ka kí fíndà dhu ràlũ dšna. Nírò ní ndi kàdù pbìndà pbànowí návi rùndà Pólò, 'òwù nà yà ì arí òko òná ádrùngbã kàlì ò. 35 Pólò itdègu àrà àhũ ndi kàlì ò ka kúpo kòtsù ró, ní pbànowí adù kitdù ìtdu tí òrófú, ihé-yà rĩ kàpà ndíní ì onzi tí nzére dhu-okú dš rò. 36 Obhó tí, ihé-yà ambénà òwu dš ìkũ nà Pólò-owù ð, 'àmbe àtìnà dš: « Wò ale àkã ndòvè ! »

Pólò rĩ tĩna àwè adóna Pbàyàhúdí tò dhu

37 Yà pbànowí rĩ ndònzì 'ìtsu ndi fiyó ádrùngbã kàlì ò òná kàsùmì ð ní ndi, Pólò ivú dhu ì pbànowí tó ádrùngbãle-tsù, ndàti: « Ma màmbènà tí

atdí dhu òvo òvo indù? » Ní, wò ádrùngbǎle adù dhu ìvu kà-tsù, ndàti : « Nyi nyúni tí wà Pbagíríkí t'ávàna ! ³⁸ Nyi tí nzí Mísrì tó pbirì ò ale, yà tdèkuta tí ifò lufù ale yà nzére dhu ònzi arí-dò nídzi, ndàdù dýa òdì ndàrà nà rùngù ò ? » ³⁹ Ní, Pólò adù òte òpè, ndàti : « Ima nyú, ima ní Mùyàhudì, Társò tó kigò ò ale, Kilikiyà tó pbirì ò. Ndi Társò ní yà atdídò òvòna òtò ndì kigò. Ní ádrùngbǎlé, ma mìtdè nyi ìtdè tí, ítsè mòvo dhu yàrí ihé-yà tò. » ⁴⁰ Ní, wò ádrùngbǎle núfà rusà fíndà rò, Pólò idè ndi kàlì ò ka kúpo, kotsù dóná màngazì dǒ, ndàdù ìndrù àgo òtsúna ní rìnè. Ní inga ìmbè bhìi rò ní ndi, kǎpè òte Pbayàhúdì t'ávàna ò, ndàti :

22 ¹ « Abádù ndirò àbanínzò, nyèri yà ma mòvona kòmbí, mawe tídu òná fùkù dhu. » ² Ní, Pbayàhúdì t'ávàna nyú ò Pólò rǒte dhu ì ìrì rò, ihé-yà náadù ìnè atdídò nyú ròsè, inga ràdù ìmbè bhìi. ³ Nírò ní ndi kǎti : « Ima ní Mùyàhudì. Ima ka kugu Társò tó kigò ò, Kilikiyà tó pbirì ò. Ndirò, ma móvi òvi tí yàrí Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ma mábà inga t'únita màlimò Gàmàliyeli-fò. Kùdhe ndi kórò dhu idù àlè t'ábhúna tó Uyátá ìfù ka kí atdídò dhu dǒ. Ima ní atdídò Kàgàwà nòzè ndifu ale, yà kórò nyí nyónzina kòmbí dhu bhèyi tí. ⁴ Ndirò, ma mávu ìndrù rǒ atdídò Ádrùngbǎle Yèsù bhà otu ùngù abádhí rí dhu-okú dò rò, atdídhená ale rùve ùvè màtí. Ma maránà kpabhále mà vèbhále màná nábhu rǒ kusò, kudò imbi-dzà ò. ⁵ Pbakùhání tó ádròdrò ale dǒ kamà mà, yà ádròdrò anya ìtdì arí pbakùrù tó mùtù màná kórò ní yà ma múvona dhu tó ngàmbi. Abádhí ní ndi bhàrùwà nibho fudú, ndíní ma mara tí dóná Dàmàsikì tó kigò ò. Ní, ma mubhínà àrà rǒ ànyì, ndíní ma musó tí Yèsù ná'ù ale, madù ìrà nà imbi dǒ rò Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndíní ka kadù tí àbhuna ràbà àpbè. »

Pólò rí ndi ndugèrè ndi, ndà'ù Yèsù tí dhu àwè dhu

(Kas 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Tdítdò, Pólò awe dhu ndàti : « Ma mí'ì Dàmàsikì tó kigò ò ma mára rò. Ní íkyèrò ma mòdì ndíní ma motsú tí ndi kigò ò rórò ní ndi, azà adyifò-sisì adyíbhengá nga tó ò, ádrùngbǎ awáwù níisí òrù-akpà ò rò, ndàtdyi ma. ⁷ Ní, ma mitsi obvò, madù atdí ale-tù ìrì manzi rí ró. Ndi ale-tù ati : « Sáwúlò, Sáwúlò, ádhu nyi nyávu rùdú ní ? » ⁸ Ní, ma madù dhu ìvu kà-tsù, mati : « Ádrùngbǎlé, nyi nyú ní àdhi ? » Ní, wò ale-tù adù dhu àdu idù, ndàti : « Ima ní Yèsù, Nàzàretì tó kigò ò ale, wò nyi nyávu rùdú rò. » ⁹ Kákà atdíkpá mà mí'ì màná ale náala ndi awáwù átò, pbétù abádhí adù nzá wò idù rí dhu òvo ale-tù ìrì. Ní, ma madù dhu ìvu tdítò kà-tsù, mati : ¹⁰ « Ádrùngbǎlé, ádhu ndi ma màkǎ mònzì ? » Ní Ádrùngbǎle Yèsù adù dhu àdu idù, ndàti : « Ívà nyi nyarà Dàmàsikì tó kigò ò. Ànyì nga ní ndi ka kí Kàgàwà àvi ndíní nyi nyonzi tí dhu òvo kórò indù ní. » ¹¹ Ma mubhínà nzí atdi dhu mà nála rǒ, wò ádrùngbǎ awáwù nóhò nyìkpódu,

nyidú nga rùtì dhu-okú dō rō. Ní kǒkǒ mã mǐñ mànà ale náadù ma àlu ɔtsúdu-rǒ, 'òwù ma nà, marà àhù Dàmàsiki tó kigò ò.

12 Ányì, ma matù Ànànyà tí kátina atdí ale. Ndi ale ni'ñ atdí dǒ arí Kàgàwà-ɔdò ònzi, ndàdù àlě tó Ƴyátá ifu ale. Ndirò ndi kigò ð, kóró Pbàyàhúdì ongónà idzì dhu kèlě náwe kókú dō rō. 13 Ní, ndi ale ira àhù tidú, ndàdù àtìnà ima nǐ: « Àbanǐgba Sávùlò, nyìnúnga àkǎ ndùtù ndì. » Ní ányìrǒ rō tí, nyídúnga núutù ndì, madù kàla. 14 Kǎdù àtìnà tdítǒ ima nǐ: « Alě t'ábhúna tó Kàgàwà nóvò wà nyi, ndíñ nyi nyuni tí ndì ndózè kɔnzì dhu. Kòvò wà nyi ndíñ nyi nyala tí yà obhónángatále Yēsù, nyadù lina'ò ɔte nyú nírì. 15 Obhó tí, nyi nyí ndi àdi wò nyi nyàla dhu mà, wò nyi nyèrì dhu mànà tó ngàmbi tí kóró ale-ònzǐ. 16 Nírò kòmbí, ádhu nyi nyóɔɔna? Ívà nyi nyalě bàtizò, Yēsù ràdù pbùkù nzérenga ù'ò ɔvòna-rǒ nyi nyí nyítsò rórò. »

Pòlò rǐ Yēsù àvi ndì ndàrà ìnzǐ ní Pbàyàhúdì-bvù dhu àwě dhu

17 Wò dhu-dzidǒ, Pòlò adù dhu àwe, ndàtì: « Ma mitdègu madù Yērùsàlemà tó kigò ò, ní atdíku Kàgàwà bhà-dzá rō ma mí mítsò òná kàsùmì ð, dhu adzì dùdù ɔnyu rǐ mɔnyu dhu bhěyi. 18 Ní ndi ɔnyu-bvù, ma mala Ádrùngbǎle Yēsù. Ní kǎdù àtìnà ima nǐ: « Ònzi dhu tsàkàtsàkà nyahù Yērùsàlemà rō. Obhó tí, ndi kigò ð bhà nóowuna nzǐ nyi nyáwěna okúdu dō rō dhu ná'ù rǒ. » 19 Ní ma madù dhu àdu kà tò, mati: « Hòkò Ádrùngbǎlé, abádhí únì wà dhu ima ràrǐ ndi yà unduta-dzà òna nǎ ma múbhi ùbhi rǒ mambe ìnyi ná'ù ale ùso dǒ, madù àrà àbhùnà rǒ kavi asé nǐ, kadù ùɔɔnà imbi-dzà ò ale. 20 Ndirò yà pbùkù ngàmbi Stìfanù-azù ka kufu nǐnganí, ima nyú ma mǐñ ìnè átò ányìrǒ. Ma ma'u kòho ka kí dhu átò. Ndirò, ma madù àdi mambe kòho rí ale ùwà ròyá rō ɔrú mùdzarù-ngbò nódò dǒ. » 21 Ní Yēsù adù àtìnà ima nǐ: « Ívà nyi nyarà, ma mòzè nyi nyarà itse nyú ìnzǐ ní Pbàyàhúdì mànà-bvù nídhuní. »

Pòlò rǐ nditè Pbarómá tó pbìrì ð ale nyú tí dhu

(Kas 16.22-23; 25.16)

22 Ihé-yà iri Pòlò ràwěna dhu, ràrà àhù kà rǐ àtina: « Ma mí nyovì nyarà itse nyú, ìnzǐ ní Pbàyàhúdì-bvù » dhu ò. Nírò ní ndi abádhí adù 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìnà dǒ: « Nyòho wò ale! Inzá wò dhu bhěyi ale-tidò àkǎ kùbhà ràdì nyìkpóna nà yà adzi dǒ. » 23 Abádhí ambénà ùkù dǒ, 'adù àmbe ròyá ɔrú mùdzarù òbhè dǒ, ndirò 'adù àmbe adzi-ra mà òvò dǒ ɔrù. 24 Ní wò dhu ndì ndàla rō, Pbarómá-bvù atdí lufù pbànowí dǒ ádrùngbǎle adù Pòlò àvi kitsu kàlì ò. Nírò ní ndi kǎdù àtìnà pbànowí ràkǎ 'òngù dhu kà-tsù, àzèmbè

^d 22.20 Pòlò ambénà ìrèna dǒ dhu ní, Pbàyàhúdì rapé ndi nyú ndi ndégèrè ndi tí dhu àlǎ, nùkò idho ràrǐ átdídǒ, ràdù Yēsù ná'ù.

ì í kòvì asé nǐ rórò, ndíní ndì nduni tí wò dhu bhěyi ihé-yà rǔkǔ kà-dǔ okúna dǔ rò dhu. ²⁵Ní yà ndì ka kùtsì ndíní ka kòpé tí kòvì ndì asé nǐ rò ní ndi Pòlò ivú dhu wò tiná idè pbànowí tó atdí ádrùngbǎle-tsù, ndàti: «Ka kávi tí wà nyí nyòngò Pbàrómá tó pbìrì ǔ ale nyú òvì asé nǐ, inzà ka kòtdì ànyàna rórò?» ²⁶Ní wò dhu ndì ndìrì rò, pbànowí tó ádrùngbǎle arà yà dònà-tsírò rǐì ádrùngbǎle-tí'ò, ndàdè dhu òvò fíndà, ndàti: «Nyi nyàm̀bènà dhu ònzi ìngbàtí? Wò ale pbání Pbàrómá tó pbìrì ǔ ale!» ²⁷Ní wò pbànowí dǔ ádrùngbǎle andri Pòlò-tí'ò, ndàdè dhu ivu-tsùnà, ndàti: «Ádù pé dhu idù! Inyi nyú, nyi tí Pbàrómá tó pbìrì ǔ ale?» Ní Pòlò adù dhu à'ù, ndàti: «Ò! Ima ní Pbàrómá tó pbìrì ǔ ale nyú.» ²⁸Wò ádrùngbǎle adù àtìna tdítǔ: «Ima nyú, ma madzi Pbàrómá tó pbìrì ǔ ale tí ma mí m̀gèrè mongò dhu ábhǔ malì nyú rǔ.» Ní Pòlò adù àtìna kànì: «Olu, imá na ní òdhi tí ka kadhì ma ndi *pbìrì ǔ ale nyú tí ale.» ²⁹Ní ànyìrǔ rò tí, kǔkò Pòlò-tsù àmbènà dhu òngù pbànowí ùbhà Pòlò uró. Ndirò, ɔdò nàadè ìsǐ wò pbànowí dǔ ádrùngbǎle ò, iwà ndì ndàbhunà Pòlò kùtsì rórò ndì ndàrà dhu ùni Pbàrómá tó pbìrì ǔ ale nyú rǐrǐ ka dhu-okú dǔ rò.

Pòlò rǐ'ì ádròdrǔ anya itdì arí ale-ònzǐ dhu

³⁰Tsútsǎ nínaganí, wò pbànowí dǔ ádrùngbǎle azè ndì ndèni P̀b̀ỳàh̀údí òbhù Pòlò dònà dhu tó obhónga nyú. Ní, kǎbhù Pòlò rǔ imbi kunga. Wò dhu-dzidǔ, kǎdè pbàkùhání tó ádròdrǔ ale mà, P̀b̀ỳàh̀údí-bvù ádròdrǔ anya itdì arí ngùkpà ale màna àvi r̀andu ì. Ndi dhu-dzidǔ ní ndi, kǎdè Pòlò àvi kiwù nà, kiwù ùvò nà kǔkò ale-ònzǐ.

23 ¹Kǔkò ádròdrǔ ale-ònzǐ ka kiwù ùvò ndì nà rò, Pòlò ɛdí nyìkpóna abádhí rǔ ndàndà abádhí, ndàdè àtìna: «Àbanǐnzó, rìrà àhu indo nga ò, ma marúbhi Kàgàwà bhà otu ǔ idzi afídu nyú nà, ìmbà nzère dhu tí ka kòzùna atdí dhu mà rǐ'ì nyudutsì.» ²Ní, wò dhu Pòlò ùnò rò, pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ kamà, Ànàniyà, náavi Pòlò-tí ìkò ale r̀p̀b̀ì Pòlò-tsù. ³Nírò ní ndi Pòlò adù àtìna: «Kàgàwà rǐ ndi nyòpbi, wò mùkùngbà nǐ ka kùtri idza-kuti bhěyi nyi nyòwè rò! Nyi nyàdi uró nyambe ìndrù-ànyà ùnò dǔ àdhàdhì Músà bhà Úyátá òzè ka dhu bhěyi, pbétù inyi kèlè nyadè ndi Úyátá nùkò ima nyi nyàvi kòpbi rò.» ⁴Ní, Pòlò-tí rǐ'ì ale nàadè kìsò, 'àti: «Ìnzè! Nzǔnò dhu wò dhu bhěyi Kàgàwà bhà pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ kamà nǐ!» ⁵Ní, Pòlò adù àtìna abádhí nǐ: «Àbanǐnzó, inzà ní ma màni pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ kamà tí kà rǐ'ì dhu. Obhó tí, Kàgàwà bhà Andítá r̀atina inzà nyi r̀akà nyunò dhu pb̀k̀ù pb̀ìrì ǔ ádrùngbǎle nǐ'è.»

⁶Pòlò ùni wà dhu, kǔkò ànyàna unò rí ale nzínzi ǔ, atdídhená ale r̀arǐ *P̀b̀às̀àd̀ùk̀áyó, ndirò ngùkpà r̀arǐ *P̀b̀àf̀arísáyó. Ndi dhu-okú dǔ rò, Pòlò

^e 23.5 Uvt 22.28

angbe tūna kòrí ale nzínzi ð, ndàti : « Àbanĩnzó, ima nyú ní Mùfàrisayò, Pbàfàrisáyó tó ingba. Ní, yà ànyádu ùnɔ ka kí okúna dò rò dhu ní, ma má'ù dhu obi nyú nà ùngbè ùvùvè kutdù ì ale rungbeya ì ɔve-bvù rò dhu. »
 7Wò dhu bhèyi Pòlò òrì dhu adù Pbàfàrisáyó mà, Pbàsàdùkáyó mà nà àbhù ràmbe 'àgò dǎ atdíǎ, ndi dhu ràdù ihé-yà-ǎnga àbhù rùndò ndi.
 8Obhó tí, Pbàsàdùkáyó ongónà àtìnà ìnzì ùvùvè kutdù ì ale rungbeya ì ɔve-bvù rò. Ndirò abádhí a'u nzá dhu inè màlàyíkà mà, ndirò nzére-alafí mà ràrĩ. Pbétù, Pbàfàrisáyó ní ì kóró kǎkò dhu ná'ù ale. 9Ní, ádrùngbǎ wǎgò nyú nífí ndi kòrí ale nzínzi ð. Nírò ní ndi Pbàfàrisáyó nzínzi ð Músà bhà Úyátá tó ngúfe màlímó náapè 'àgò ì obi nyú nà, 'àmbe àtìnà dǎ : « Mǎ mabà nzá atdí afátá mà yàrí ale dǎ. Atdí alafí mà, ndirò ngàtsi nǐ màlàyikà mà pbòvò tí nzá wà dhu kà tò ! »
 10Wò dhu bhèyi Músà bhà Úyátá tó màlímó ùnò dhu náabhù Pbàsàdùkáyó mà, Pbàfàrisáyó mà nà ràgò ì abhò nyú tdítǎ. Nírò ní ndi Pòlò àpà ka kí ndíní ka kùdrù tí ònà nga dhu ɔdò ònzi ndi ndí rò, pbànowí dǎ ádrùngbǎle avì pbìndà pbànowí rìwù Pòlò òdýì ihé-yà nzínzi ð rò, 'òwù òrùnà fìyó lubhà ð.

11Ndi iku ð tí, Ádrùngbǎle Yèsù adù ndàvi Pòlò tò, ndàti : « Ótù affínù ! Àdhàdhì wò nyi nyidè pbàkà ngàm̀bì tí Yèrùsàlemà tó kigò ð dhu bhèyi, dhu àkǎ nyònzì dhu ndi dhu bhèyi tí Ròmà tó kigò ð nyi nyàrà àhù rò. »

Pbàyàhúdì rǐ 'ìrì ndíní ì oho tí Pòlò dhu

(Zàb 3.1-7; Kas 9.22-25; 2Kò 11.23,26)

12Tsútsǎ nínganí kútsingá, ngúfe Pbàyàhúdì ìrì ì 'òtsò dhu nyú 'àti, ìnzì ní Pòlò kèlè ì òhò ròvè nǐ, ì rǎrǐ nzǐ atdí dhu mà ònyu, ìnzì 'adù atdí dhu mà òmvù. 13Wò dhu natsò ale ní ì mbèmbè ìfò kumì dònǎ bvùya ròse ale. 14Ní, abádhí awù pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, pbàkùrù mà nà-tí'ò, 'adù ìtsi dhu òvò fìyò, 'àti : « Mǎ mòtsò wà dhu atdíǎ nyú màti mà rǎrǐ nzǐ atdí dhu mà àfǎ lika ð, ìnzá ní Pòlò kèlè mǎ mòhò ròvè nǐ. 15Ní kòmbí, dhu àkǎ nyí mà, yà ádròdrò anya ùnɔ arí ngùkpà ale mà nà, nyòwù Pbàrómá tó pbìrì ð atdí lufù pbànowí dǎ ádrùngbǎle-tí'ò. Nyí nyówu Pòlò ùtsi kà rǐrà nà pbìndà dhu-ǎnga àndà nyí nyí mbèyi dhu-abhè ð. Pbétù wò ndi kàsùmì ð, mà madùna obi ònzi mòhò ka ìnzá àpè àrà àhù ɔnzikú rórò. »

16Ní Pòlò t'áwènà bh'ingba ní'ì inè wò dhu ɔte ka kí ró. Ní kǎkò ale ùyí Pòlò tí dhu ndi ndirì rò, àbadhi arà lubhà ð Pòlò rǐrǐ ì, ndàdù kóró dhu àwe kà tò. 17Ní wò dhu ndi ndirì rò, Pòlò adù pbànowí tó atdí ádrùngbǎle nánzi. Kǎdù dhu òvò kà tò, ndàti : « Únda yàrí kpatsibhíngba, nyarà nà dükú ádrùngbǎle rǐrǐ ì, kà rǐrǐ àbadhi tò ndi ndóvona atdí dhu nà nídhuní. »
 18Ní wò ádrùngbǎle idyi wò kpatsibhíngba ndùndà, ndàrà àhù nà wò ndi fìyò ádrùngbǎle-tí'ò. Kǎdù ìtsi àtìnà ndi ádrùngbǎle nǐ : « Wò imbi ð ka kòsò atdí ale, Pòlò tí kátina nánzi ima, ndàdù mivì mundà yàrí kpatsibhíngba tinu ð. Ní kà rǐrǐ indù ndi ndóvona atdí dhu nà. »
 19Ní wò

pbànowí dš ádrùngbàle alá wò kpatsibhíngba otsúna rš, ndìnrí ndì nà igi, ndàdè dhu ìvu tsùnà, ndàti: « Ádhu nyú nyi nyòzè nyùnò idù ? » ²⁰Ní wò kpatsibhíngba adù dhu àwe kà tò, ndàti: « Ádrùngbàlé, Pbàyàhúdí ìrì wà ì ndíní tsútsá ì iwúna tí Pòlò ètsi, nyirà nà ádròdrò anya ìtdì arí ale-ònzí, pbìndà dhu-ònga àndà ka kí mbèyi dhu àbhè š. ²¹Ní, àpé nya'u abádhí rùnɔna indù dhu. Wò abádhí ùpe Pòlò rš dhu ní àdà. Obhó tí, mbèmbè ìfo kumì dònà bvùya ròse ale níri wà ì, 'òtsè dhu nyú, ì ràrì nzí dhu ònyu, ndirò ì ràrì nzí dhu òmvù inzà ì òhò Pòlò ròvè ròrò. Ní kòmbí, abádhí ùdhe wà ì 'àmbe nyi nyú nyi nyúnɔna fíyò dhu kèlè òdò dš. » ²²Ní wò ádrùngbàle adù àtìnà wò kpatsibhíngba ní: « Àpé nyunɔ dhu atdí ale tò màtí, nyati iwà nyi ràwe ndi dhu dzàkà. » Wò dhu-dzidš, kádù wò kpatsibhíngba návi ràrà findá dhu ní.

**Pbànowí dš ádrùngbàle rí Pòlò bhà anya
nábhè ràrà lìwalì Fèlisi dò dhu**

²³Wò kpatsibhíngba àrà dhu-dzidš, pbànowí dš ádrùngbàle náanzi atdátdí miyà pbànowí dš ádròdrò ale ɔyɔ rìwù tina ò. Kádù dhu òvò abádhí tò, ndàti: « Nyàndà šyò miyà pbànowí mà, àrèbhè kumì pbànowí, yà mùhàgù dš arúbhi mà, ndirò fɔyá àlì nà šyò miyà pbànowí mànà, ndíní nyí nyɔpé tí abhi mànà ìbhù adyifò-sisì kúbhingá nga tó š, nyòwù nà Kàyisàriyà tó kigò ò. ²⁴Ndirò, nyàdù nyí randá mùhàgù átò Pòlò tò, ndíní ka nunda tí ìnzí ngbòna ràvɔ akekpá màtí, ràrà àhù *lìwalì Fèlisi-ònzí. » ²⁵Wò dhu ndì ndùnò rò ní ndi, kádù bhàruwà àndi yà dhu bhèyi, ndàti: ²⁶« Ifuta nà àkà atdí dš lìwalì Fèlisi, ima Klòdiyò Lisiyà, ma mòvì nyi mbèyi nyú atdí dš. ²⁷Yàrí ale, yà ma mòvì kowù nà tinu ò, ní Pbàyàhúdí àlè, 'àdù ònzìnà ndíní ì oho tí. Ní, ma mítdègu dhu ùnì Pbàrómá tó pbìrì š ale nyú ràrì ndi, ní ma múgù pbànowí, mòwù kídha mànà abádhí-fò rò. ²⁸Wò dhu-dzidš, ma mòzè muni Pbàyàhúdí òbhè ka okúna dò rò dhu-tì. Ní, ma mádù kàbhù kowù ùvò nà yà abádhí-bvù ádròdrò anya ìtdì arí ale-ònzí. ²⁹Ní, kàbhà dhu-ònga kòkò ale àndà rò, ma mòtù dhu ní Pbàyàhúdí ròbhè ka inzà kifù fíyò Úyátá dhu-okú dš rò. Pbétù, ima nyú ma mála nzá atdí afátá mà, yà kàbhù rádù kòtdì ànyàna kohò, ndirò ngàtsi ní kàbhù rádù kosò. ³⁰Ndirò kànì, ka kòvò wà dhu idù iwà Pbàyàhúdí rìrì ì ndíní ì oho tí ka ròvè. Nírò ní ndi ma madù kòvì ànyìrò rò tí kowù nà dèhè, madù dhu ùnò kòkò kòbhù arí ale tò, ndíní adù tí òwu kòbhè funú. »

³¹Wò dhu-dzidš, kòkò pbànowí anzi fíyò ádrùngbàle àvi dhu. Ní abádhí idyi Pòlò, 'àdù èndànà kúbhingá tí, 'òwù ùvònà Àtipatrì tí kátina kigò ò. ³²Tsútsá nínganí, kòkò pfɔya dš ùbhi pbànowí adù 'àdu fíyò lubhà ò Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'àdù mùhàgù dš rúbhi-tsí kèlè ùbhà rùndà Pòlò, 'òwù ùvò nà Kàyisàriyà tó kigò ò. ³³Ní ànyì ì òwù ùvò rò, kòkò pbànowí

abhù yà fíyó ádrùngbàle àndìná bhàrùwà lìwalì-fó, 'àdù Pòlò itè kà tò. ³⁴Ní, wò bhàrùwà ndì ndòzè dhu-dzidò, lìwalì Fèlìsì ivú dhu Pòlò-tsù, ndàti : « Inyi ní ìngbà p̀bìrì ò ale ? » Ní Kilikiyà tó p̀bìrì ò ale tí Pòlò ríí dhu ndì ndùni rò, kádù àtìná Pòlò nì : ³⁵« Tdù ma mí p̀b̀k̀k̀ dhu-ònga nándà inyi nòbhù ale rìwu ùvò rò. » Wò dhu-dzidò, kádù Pòlò àbhù kowù nà, kowù òdòná ádrùngbà kamà *Hèròdè bhà idzá-yà-ba ò.

Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale rí Pòlò òbhù lìwalì Fèlìsì-fó dhu

(Màt 5.11-12; Kas 6.11-12; 21.27-36)

24 ¹Imbò idhò-dzidò, p̀b̀k̀k̀hánì tó ádròdrò ale dò kamà, Ànàniyà tí kátina, níira Yèrùsàlemà rò, ndìrà àhù Kàyìsàriyà tó kigò ò. Abádhí iwú atdíkpá ngúfe p̀b̀k̀k̀rù mà, ndirò Tèrtulò tí kátina atdí ale màná, ndínì ì òbhù tí Pòlò lìwalì Fèlìsì-fó. Ndi Tèrtulò níí *àvùkà. ²Nírò ní ndi lìwalì avì Pòlò kanzi. Ní Pòlò irà àhù tìyá rò, Tèrtulò adù kòbhù lìwalì-fó, ndàti : « Ifuta nà àkà ádrùngbàle Fèlìsì, mà maróko màrùngà ò okúnù dò rò. Ndirò p̀b̀k̀k̀ idzi ùndata-okú dò rò, nyi nyàbhù wà ábhò dhu nyú rùwu ì, ríí mbèyi yàrí Pbàyàhúdì tó p̀b̀rì ò. ³Ní mà mí wò nyi nyónzina ì dhu nákò ádrùngbà òtsò nyú nà kórò kàsùmì ò, ndirò kórò ngari òná. ⁴Pbétù, akye ma miwína p̀b̀k̀k̀ kàsùmì abhò nì, ma màtdè nyi itdè tí p̀b̀k̀k̀ idzìngà ò, ndínì nyi nyiri tí indù ma máwèna idò kàsùmì ò tí dhu. ⁵Obhó tí, yàrí ale ní nzére ale nyú ròsè. Ndirò, àbadhi ní yà ròká rò ì nútù Nàzàretì ò bhà tó ádrùngbàle. Kàrí kórò Pbàyàhúdì-dò idzi ádròdrò ale rò kórò ngari òná yà adzi ò. ⁶Ndirò, kòm̀vù wà ndì ndìti Kàgàwà bhà idza mà Kàgàwa-nyìkpò ò átò. Ní, mà màdù kàlù mòsò. [Mà màtsù màndò kà-ànyà àdhàdhì yà àlè tó Úyátá nózè ka dhu bhèyi. ⁷Pbétù, P̀b̀ròómá tó p̀b̀ànówì dò ádrùngbàle, Lìsiyà tí kátina, nádù irà òbi nyú nà, ndìdhà ka fòká rò. ⁸Wò dhu-dzidò, ndi ádrùngbàle ádù ka nòbhù ale avì rìwù kòbhù fúnú.] Nírò nyi nyí ndi dhu òngù kà-tsù nyi-tírò, ndínì nyi nyuni tí mà m̀bhù ka okúna dò rò dhu. » ⁹Pbàyàhúdì adù wò Tèrtulò àwe dhu kèlè ná'ù 'àti, obhó dhu ràrí ndì.

Pòlò rí Pbàyàhúdì òbhù ndì okúna dò rò dhu àwè lìwalì Fèlìsì-ònzì dhu

(Luk 21.12-15; 1Pé 3.15-16)

¹⁰Wò dhu-dzidò, lìwalì Fèlìsì núufà rusà Pòlò tò, ndínì òtè tí. Nírò ní ndi Pòlò apè òtè, ndàti : « Ádrùngbàlè, mà màni wà dhu nyi nyópè nyùnò yàrí p̀b̀rì ò ale-ànyà rò atò ráhù wà abhò nyú. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi mà mí rùdú dhu àwè ònzìná, màdù dhu à'ù ìri nyi ràrí k̀r̀r̀ mbèyi nyú. ¹¹Nyi nyí ìnè nyònè yà mà m̀ǹǹna dhu tó obhóngà nyuni. Idhò apè nzà òsè atdí kumì dòná óyò nà idhò dòná màtí, yà mà màrà Yèrùsàlemà tó kigò ò, màrà Kàgàwà ùlè rò. ¹²Ní ànyì, k̀k̀k̀ m̀bhù rí ale mà nótu nzà ima Kàgàwà bhà idzá màtí, unduta-dzà ò màtí, ndirò ngàtsì ngari ò kigò ò màtí mà mí màgò

indrũ nà rɔ́, ndirò ngàtsi nĩ mà mí ihé-yà-dɔ mà nídzi rɔ́. ¹³Ndirò kǎkǎ i ale mà rĩ i ðbhũ ma kòmbí okúna dɔ̀ rò dhu tɔ̀ obhónɡa itè tí dhu mà rĩ ìmbǎ.

¹⁴Pbétù, ùnĩ tí ma mùni ɔnzínú rò dhu ní, ma marí ùbhi òná otu ní Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà otu. Ní, abádhí arádù ndi otu àtì nzére otu tí. Pbétù, ma marí ùlěna ale ní abhúka tɔ̀ Kàgàwà. Ndirò, ma má'ù wà Músà bhà Úyátá mà, yà Kàgàwà bhà pbànábí andí dhu màná kórɔ́. ¹⁵Ndirò, ma má'ù wà dhu Kàgàwà rǎrĩ atdí dhu ònzi ònzi. Ndirò, abádhí mà ná'ù wà ndi dhu átɔ̀. Ndi dhu ní, atdíku Kàgàwà rĩ yà ídzìnga ònzi i arí rɔ́ rò ùvè ale mà, nzérenga ònzi i arí rɔ́rò ùvè ale màná nábhũ rùngbe i ɔve-bvù rò dhu. ¹⁶Ní ndi dhu-okú dɔ̀ rò ní ndi ima nyú ma-tírò, ma marí ɔbi ònzi átɔ̀ kórɔ́ kàsùmì ɔ́, ìmbǎ nzére dhu tí ka kózùna atdí dhu mà rĩ ì nyudutsi Kàgàwà-ònzĩ, ndirò indrũ-ònzĩ. »

¹⁷Tdítdɔ́ Pɔ̀lò adù àtìna: « Ábhɔ́ atɔ̀ nyú dzidɔ́, ma mádu ma marà Yèrùsàlemà tɔ̀ kigò ò, marà fáká pbìrì ɔ́ bhà dzèna ònzi fudú malì nĩ, madù perè ùbho átɔ̀ Kàgàwà tò. ¹⁸Nírò ní ndi abádhí ótù ma Kàgàwà bhà idzá. Wò ndi kàsùmì ɔ́, ma m'fĩ iwà ma mù'ò ma mìlǎ Kàgàwà-nyìkpɔ́ ɔ́ rɔ́. Ndirò tidú tsùya nàndu ale mà, ndirò tsìya àva ndi ale mà ní ìmbǎ. ¹⁹Pbétù ngúfe Pbàyàhúdì, yà Àziyà tɔ̀ pbìrì ò rò iwú, ní ìnè ányìrɔ́. Ní kǎkǎ i tsí ní i àmbènà àkǎ 'ìwũ mɔ̀bhù funú, ma mónzi nzére dhu tí dhu nà i fĩ nánĩ. ²⁰Ndirò, kǎkǎ irɔ́ rĩ ale nyú itírò náká ndi 'ùnò yà ádròdrò anya itdì arí ale-ònzĩ ma m'fĩ nínganí i ala dùdú afátá. ²¹Ngàtsi nĩ, pbǎ nzĩ yà abádhí nzínzi ɔ́ rò ma makù àrĩ nyú tí ɔrú ma mìdè rɔ́rò dhu ndi. Ma makù, mati: « Indo nyĩ nyĩ ànyǎdu ùnɔ̀ okúna dɔ̀ rò dhu ní ma má'ù dhu ùngbè ùvuvè ale rùngbeya i ɔve-bvù rò dhu! »

²²Wò ndi lìwalì Fèlìsì ní ì iwà dhu nùni angyangyi Yèsù bhà otu dɔ́ ale. Ní ndi dhu-okú dɔ̀ rò ní ndi, kǎdù anya t'únɔta-tsù nútì, ndòdì olùnga tò. Kǎti: « Ma mí fùkú dhu-ònga àndà Pbàrómá tɔ̀ pbìrì ɔ́ atdí lufù pbànowí dɔ́ ádrùngbǎle, Lisiyà rǎrà àhũ irɔ́ nínganí. » ²³Wò dhu-dzidɔ́, lìwalì adù tiná ì pbànowí dɔ́ atdí ádrùngbǎle àvi rǎrà Pɔ̀lò òdò imbi-dzà ò. Kǎdù dhu ùya ndi ádrùngbǎle tò, rùbhà hégùrà Pɔ̀lò tò, ìnzĩ ndùtsì, ndirò ìnzĩ ndàdù àrà kà dzèna ònzi rí kà t'òdhína-tsù ùtò rɔ́.

Pɔ̀lò mà rɔ́te lìwalì Fèlìsì mà, pbìndà tsìbhále Dùrùsílà màná dhu

(Zàb 95.8; Ìsa 55.6-7; Kas 17.30-32)

²⁴Ngúfe idhɔ́-dzidɔ́, lìwalì Fèlìsì mà níiwú pbìndà tsìbhále Dùrùsílà màná. Íyàdhíyà ní Mùyàhudi-àyi. Ní lìwalì adù Pɔ̀lò àvi kanzi imbi-dzà ò rò. Ní Pɔ̀lò ìrà àhũ rò, wò lìwalì adù àdi, ndámbe kà rǎwěna Yèsù Krístò ná'u ka kí dhu dɔ́ dhu ìrì dɔ́. ²⁵Pbétù yà Pɔ̀lò rĩ dhu àwě Kàgàwà ózè indrũ ràdì tí dhu dɔ́ dhu mà, indrũ àkǎ ndòdò ndi ndítírò dhu dɔ́ dhu mà, ndirò Kàgàwà itdìya indrũ-ànyǎ dhu dɔ́ dhu màná náadù ɔdɔ̀ àbhũ rìsĩ Fèlìsì-afí ò. Ní Fèlìsì adù àtìna Pɔ̀lò ní: « Kòmbí, nyi nyákǎ wà nyarà.

Kàsùmi àbà ma mí rò ní ndi ma mí ìndrũ àví rànzi nyi. » ²⁶Fèlisi irè nga átò àbhũ Pòlò ràm̀bènà fùrangà àbhũ fìndà. Ní ndi dhu-okú dò rò, kàránà ìndrũ àvi rò ìkòlòkò rànzi Pòlò ì ròtè nà.

²⁷Ɔyŝ atò-dzidŝ, Pòrkiyò Féstò náadè ìwalì Fèlisi ùwũ. Ní, ngari ùbha ndì ndí rò, Fèlisi adù Pòlò ùbhà imbi-dzà ò, ndíni P̀b̀ỳàh̀údí-idhè nika tí.

Pòlò rí p̀b̀ìndà anya ònzi ìwalì Féstò-fò
ràrà kámá dŝ ádr̀ungbã kamà dò dhu
(Zàb 27.12; 82.5; Kas 23.12-15,30)

25 ¹Ìwalì Féstò irà àhũ Kàyisàriyà tí kátina Yùdeyà tó p̀b̀ìrì ò kigò ò rò, kìv̀à ndì ndi kigò ò rò ìbhũ idhò-dzidŝ, ndàrà Yèrùsàlemà. ²Ní ànyì p̀b̀àk̀ùh̀ánì tó ádr̀òdrò ale mà, P̀b̀ỳàh̀údí ò p̀b̀àk̀ùr̀ũ mànà níuwú Pòlò òbhù kà-fò. Ní abádhí akò 'àmbe 'ìtsò dŝ Féstò rŝ, ³ndíni Pòlò navì tí kiwũ nà Yèrùsàlemà yà ì nyú ì òzè ka dhu bhèyi. Obhó tí, abádhí nùuyí Pòlò ndíni ì adù tí òhònà òho tí otu ò rò. ⁴P̀b̀ét̀ù, Féstò adù àtìnà kòkò ale ní: « Pòlò ríni inè imbi-dzà ò ka kí ngbòna òdò Kàyisàriyà tó kigò ò rò. Ndirò ima nyú ma-tírò, ma mí madũ kòmbí tí ànyì. » ⁵Tdítò kádù dhu òvò kòkò P̀b̀ỳàh̀údí tò, ndàti: « Nzínzikũ ò ádr̀òdrò ale àkã 'iwũ owùdu ò. Ndirò dhu apé ìni ndi Pòlò ríni afátá nà dhu tí, ní ì ale àkã 'ìtsì kòbhù dòtsí. »

⁶Féstò anzi nzá àrù idhò mà, ndirò ngàtsi ní idre dòná Ɔyŝ nà idhò mà P̀b̀ỳàh̀údí nzínzi ò Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndàdè ndàdu Kàyisàriyà. Ní ànyì ndì ndàrà àhũ rò, tsútsá nínganì kádì anya t'únòta tó p̀b̀ìndà tombi dŝ, ndàdè Pòlò àvi kiwũ nà onzíná. ⁷Pòlò irà àhũ rò, kòkò Yèrùsàlemà rò iwũ P̀b̀ỳàh̀údí adù Pòlò-ngbò nákpòrò, 'ìli átsí. Abádhí adù Pòlò òbhù, 'àwe itù rŝ'ò ábhŝ afátá nyú dòná. Ndirò, abádhí rí kòkò ì afátá tó obhóna itè k pangba dhu níni odú nyú. ⁸Ní, Pòlò adù mùsambà ònzi, ndàti: « Ma màfã nzá atdí dhu mà P̀b̀ỳàh̀údí tó Úyátá ní màtí, Kàgàwà bhà idza ní màtí, ndirò P̀b̀àr̀ómá tó kamà dŝ ádr̀ungbã kamà ní màtí. »

⁹Ìwalì Féstò azè ndònzì P̀b̀ỳàh̀údí-idhè ìkã rí dhu. Ní kádù dhu ìvu Pòlò-tsù, ndàti: « Nyi nyòzè tí wà nyarà Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndíni ka kũnò tí ànyànũ onzidú nyú rò, wò inyi ka kòbhù d̀ỳá dhu-okú dò rò? »

¹⁰Ní Pòlò adù dhu àdu Féstò tò, ndàti: « Yà ma nyú ma mìdè onzíná ní, kámá dŝ ádr̀ungbã kamà bhà ngari ò ríni ale bhà anya t'ítòta tó tombi. Ní dhu àkã kũnò ànyàdu ànyìrò rò. P̀b̀ỳàh̀údí ní ma màfã nzá atdí dhu mà, yà nyi nyùnì ka mbèyi nyú átò dhu bhèyi. ¹¹Dhu apé ìni ma màfã dhu dhu tí, ndirò ma màfã dhu apé ìni òve nà àkã dhu tí, ní ma mòdhò nzá ima nóho ka kí dhu. P̀b̀ét̀ù, ìmbã obhóna náapè ìni kòkò ale òbhù ma d̀ỳá dhu ò, ní atdí ale mà rí mbã ndipfo ma, ndàbhũ ma abádhí-fò. Ma mònzì kámá dŝ ádr̀ungbã kamà kèlè rùnò ànyàdu. » ¹²Anyà ùnò ì arí mànà atdíkpá ale nà ì òtè dhu-dzidŝ, Féstò adù dhu òvò Pòlò tò, ndàti: « Nyi nyònzì kámá dŝ ádr̀ungbã kamà rùnò ànyànũ. Ní ma mí nyovì nyarà kà-ti'ò. »

**Lìwalì Féstò rĩ Pòlò bhà dhu òvo
Pbàyàhúdì tó ádrùngbà kamà *Àgìripà tò dhu**

(Kas 9.15)

13 Ngúfe idho-dzidǎ, ádrùngbà kamà *Àgìripà mà awènà Bèrènikè màna níiwú Kàyisàriyà tó kigò ò, iwú lìwalì Féstò àtsè. 14 Ní ányìrǎ abádhí rĩ ábhǎ idho nyú nónzì rò, ní ndi Féstò awe Pòlò bhà dhu ndi ádrùngbà kamà tò. Kàti: « Ádrùngbà kamà, àrà ndàrà rò, lìwalì Fèlìsì úbhà atdí ale imbi-dzà ǎ iró. 15 Ní Yèrùsàlemà ma mǎfì nínganí, pbàkùhání tó ádròdrǎ ale mà, Pbàyàhúdì ǎ pbàkùrǎ màna nóbhù ka fudú, 'àdù ma nónzì, ndínì ma mǎtdí tí anya kà-dǎ. » 16 Ní ma mádù dhu àdu abádhí tò, matì: « Pbarómá tó màndu ná'ù nzá kǎtdì indrù-ànyǎ, ndínì ka kohò tí inzà ka kàsò dǎya ndì nóbhù ale màna rórò, ndirò inzà mùsambà nónzì rórò. » 17 Ní mà mádù iwu atdíkpá i ale màna, mǎiwú ùvò iró. Ní inzà kàsùmì mà núdà rórò ní ndi tsútsǎ nínganí ma mádi anya t'únǎ tó pbàkà tombi dǎ, madù ndi ale Pòlò tí kátina ònzì kiwú nà. 18 Ní yà ka nóbhù ale iwú ùvò rò, i ale ádù nzá yà ma múbhi ìrènà rǎ kǎfǎ dhu tí ádrùngbà afátá mà náwe. 19 Pbétù, abádhí ádù òko 'àmbe 'àgò dǎ kà màna dǎnà dhu ní fiyó somà Pbàyàhúdì tírò tó dhu kèlè. Ndirò, abádhí ádù òko 'àmbe 'àgò dǎ dǎnà ngàtsi dhu ní, Yèsù tí kátina atdí ale, yà iwà avè kǎtdù ndì rórò ndi Pòlò arí àdù àtina ìnè rǎfì nyìkpóna nà dhu tí. 20 Ní ma múni nzá wò dhu bhèyi agòta dǎ ma mádù ònzìnà dhu. Ní ma mádù dhu iwu Pòlò-tsǎ, matì kà ràmbènà tí nzì ndòzè, ndàrà Yèrùsàlemà rò ka kadù tí ànyàna ùnò. 21 Pbétù, kǎdù ndònzì kǎdò ndì imbi-dzà ǎ tí, ràrà àhu kámá dǎ ádrùngbà kamà araya ànyàna ùnò dhu ò. Nírò ní ndi ma mádù kàvi kongò òdǎnà imbi-dzà ǎ, ràrà àhu ma maraya kòvì, kowù nà kámá dǎ ádrùngbà kamà-fò ò ònà idho ò. 22 Àgìripà adù àtina: « Ma mòzè mirì wò ale rǎnǎna dhu ima nyú tírò. » Ní Féstò adù dhu àdu kà tò, ndàti: « Tsútsǎ tí nyì nyí kà rǎnǎna dhu ìrì. »

23 Ní tsútsǎ nínganí, ádrùngbà kamà Àgìripà mà awènà Bèrènikè màna níiwú ùvò indrù àkǎ ka karì ònà rò ádrùngbà kàluga-lí, atdí dǎ nyú ì ùfǎ ì rórò. Ní, abádhí atsù ànyì-dza, owùya ǎ Pbarómá tó pbìrì ǎ ádròdrǎ ale mà, Kàyisàriyà tó kigò ǎ ádròdrǎ ale màna. Kǎkò ale òtsù idza dhu-dzidǎ, lìwalì Féstò adù Pòlò àvi kiwú nà. 24 Ní Pòlò ìrà àhu rò, Féstò apè òte, ndàti: « Ádrùngbà kamà Àgìripà, ndirò nyí kóró àzú-dzà àlè kǎfì nyí màna rò, nyí nyàla tí wà yà ale? Àbadhi ní ndi yà Yèrùsàlemà tó kigò ǎ ma mǎfì rò, ndirò yàrí kigò ǎ matì Pbàyàhúdì tó ihé-yà íwú tidu ò okúna dǎ rò, 'àmbe ùkù dǎ, 'àti kà rǎkǎ nzá kubhà ràdi nyìkpóna nà. 25 Ní pbàkà ǎ, ma mála dhu ní inzà kà rǎfǎ atdí dhu mà, yà kǎkǎ kohò okúna dǎ rò. Pbétù, yà angyangyi kǎnzì ndì ndítirò ndínì kámá dǎ ádrùngbà kamà òtdí tí ànyàna dhu-okú dǎ rò, ma mádù kàvi ndínì ka kowu tí nà ndi kámá dǎ ádrùngbà kamà-fò ò. 26 Pbétù, ma mǎfì ìmbǎ kàbhà afátá nyú tí

ma mándína mabhũ kámá dǎ ádrùngbǎ kamà tò atdí dhu nà màtí. Ndi dhu-okú dǎ rò ní ndi, ma mibhò ka kiwũ nà onzìkũ ð, ròsè dòtsí onzìnũ ð nyú ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ. Ní, óngù dhu kà-tsù, ndíní ma mabá tí kà-dǎ ma mádù àndìnà dhu. ²⁷Obhó tí, òsò ka kòsò ale òvì ka kí kámá dǎ ádrùngbǎ kamà-fò ò, ìnzí kadù pbìndà afátá ìtè dhu-tì rǐí mbǎ ! »

**Pòlò rǐ Pbàyàhúdí arí ndòbhũ okúna dǎ rò dhu-tì àwě
ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ tò dhu**

(Màt 10.18-20; Kas 9.1-30; 22.1-21; 1Pé 2.12)

26 ¹Wò dhu-dzidǎ, ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ ati Pòlò ní: « Nyi nyàkǎ wà nyawe pbèkũ dhu kòmbí nyi-tírò. » Nírò ní ndi Pòlò ava otséna, ndífũ ádrùngbǎ kamà ní, ndàdù ote òpè, ndàtì: ²« Ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ, idhèdu níka ndi atdí dǎ indo ma màbà kàsùmì ndíní ma mawe tí yà Pbàyàhúdí arí mabhũ okúna dǎ rò dhu-tì onzìnú nídhuní. ³Obhó tí, nyi nyúni wà àlě tó màndũ kóró àlě'í Pbàyàhúdí tírò, ndírò nyi nyúni àlě kárí àlě àgò tí dhu mànà dhu mběyi nyú. Ní ma mìtdè nyi ìtdè tí nyirì yà ma máwèna indè dhu.

⁴Kóró Pbàyàhúdí nùni wà idú ngbángba ò rò ndi nòpè rò ma móvì tí dhu. Ndirò, abádhí úni wà nzínziya ð ma mfí nà Yèrùsàlemà tó kigò nyú ð kóró pbàkà màtso, ròpè ndi dóna-kpa ò rò. ⁵Abádhí úni wà ima angyíta tí. Ní ì òzè ka rò, abádhí rǐí inè 'itè dhu ima rǐí *Mùfàrisayò, yà ojí nyú nà arí Músà bhà Úyátá mà, sòmà tó ngúkpà màndũ mànà nífũ fàkà sòmà ð ale-tidò. ⁶Ní kòmbí, ka kidi ma írò onzìnú ànyádu ka kuno tí, yà àlě t'ábhúna tò Kàgàwà akò làkà ma má'ù dhu-okú dǎ rò. ⁷Àlě tó atdí kumì dóná óyò nà rùgànda-tsù ná'ù wà ònzi ndi dhu onziya ndi dhu. Ní ndi dhu-okú dǎ rò ní ndi, abádhí arí Kàgàwà ùlě adyíbhengá màtí, ndirò kùbhingá màtí, ìnzí ì 'í ìngyè rórò. Ní ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ, kòní Pbàyàhúdí òbhè ma okúna dǎ rò dhu ní wò. ⁸Ní ádhu nyí Pbàyàhúdí tírò, nyí nyózù Kàgàwà rǐ ùvǔvè ale àbhǔ rùngbe ì oje-bvù rò dhu ìnzí rádù ndà'ù dhu tí ní ?

⁹Ima nyú, yà nyí nyí màndà rò, pbàkà irèta níí mongò magò ojí nyú nà Yèsù Nàzàretì tó kigò ð ale-ovò nàtì ìngbàtí ìli ndi ale mà nà. ¹⁰Wòrì ní ndi ma mójnzì Yèrùsàlemà tó kigò ð dhu: pbàkùhání tó ádròdrò ale rǒwu movì rǒ dhu-okú dǎ rò, ima nyú ma mǎrà Yèsù ná'ù ábhò ale nyú ábhũ rǒ kusò, kudo imbi-dzà ò. Ndirò, ì ale ka kòzè kòkyè rò, ma madúnà àrà ndi dhu à'ù rǒ à'ù tí. ¹¹Ndirò, ibí-gùna nyú, ma madúnà àrà ùda rǒ unduta-dzà òna nǎ, mambe àvu dǎ Yèsù ná'ù ale-rǒ. Ma madúnà àrà abádhí ùtũ rǒ rùndò dhu nzère nyú Yèsù ní. Ma mìí nàwí nà atdí dǎ abádhí rǒ. Ní ndi nàwí adù mabhũ, marà àvu rǒ abádhí rǒ ìnzí ní Pbàyàhúdí tó kigò ònǎ màtí.

¹²Wò dhu bhěyi ní ndi, atdíku ma madì mambe àrà dǎ Dàmàsìkì tó kigò ò. Wò ndi abhi tó rusà nufà idù, 'àdù Yèsù ná'ù ale núsò ma mì

nĩ ádrùngbǎnga tó ɔbì níbhò idù nĩ p̀bàkùhání tó ádròdrǒ ale. ¹³Nĩ ádrùngbǎlé, azà adyifò-sisi adyíbhengá nga tó ǒ, otu ǒ mã mówu rórò, ma mala òrù-akpà ò rò rírà awáwù, ràtdye tiká nga, yà munda rí ale mànà. Ndi awáwù bhà inga t'áwùta asè adyifò arí inga áwù tí dhu ònǎ màtí. ¹⁴Nĩ ndi dhu mã màla rò, mã mawà mã kóró obvò. Ndirò, ma madù atdí ale-tù ìrì P̀bàyàhúdí t'ávàna ǒ rí dhu òvò idù ró. Ndi ale-tù ati : <Sáwúlò, Sáwúlò, ádhu nyi nyávu rùdú nĩ? Nyi nyí tsùdu òbhi, nyambe àp̀bè àbhu dǒ indù nyi-tírò, àdhàdhì ìk̀yì arí ndòvì rí mùgò nĩ ale-tsù òbhi dhu bhèyi.> ¹⁵Nĩ ma madù dhu nívu kà-tsù, mati : <Ádrùngbǎlé, nyi nyú ní àdhi?> Nĩ kǎdù dhu àdu idù, ndàti : <Ima ní Yèsù, wò nyi nyávu rùdú rò. ¹⁶P̀bétù, ívà nyi nyidè p̀f̀õnu dǒ. Yàrí ní ndi ma màvi ma indù okúna dò rò dhu : Ma mòzè nyi nyadi p̀bàkà kasutále tí. Ndirò, ma mòzè nyi nyí yà nyi nyàla ima dhu tó ngàm̀bì tí, ndirò nyí olù ma mítèna indù dhu tó ngàm̀bì tí. ¹⁷Ma mí ngbõnu òdo òdo f̀ukú p̀bìrì ǒ bhà mà, ìnzì ní P̀bàyàhúdí mànà rǒ rò. Nĩ, ma mòvì nyi abádhí nzínzì ò, ¹⁸ndí nĩ nyi nyungbe tí abádhí-nyìkpó rùvò ìnò ò rò, rùdà awáwù ò. Ndirò ma mòvì nyi ndí nĩ abádhí uvò tí p̀f̀õmvo Sitanì bhà ádrùngbǎnga tó ɔbì-tsi rò, 'ùdà Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó ɔbì-tsi. Ndirò, ma mòvì nyi ányì, ndí nĩ ima abádhí à'ù rò, Kàgàwà adù tí abádhí tó nzérenga núbà abádhí tò, ràdù ngari àbà p̀bìndà ale mànà.>

¹⁹Ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ, wò dhu bhèyi ní ndi ma muvó nzá ma ìnzì mífù yà Ádrùngbǎle Yèsù òvò idù òrù-akpà ò rò dhu. ²⁰Nĩ ma mapè munò Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù wemberè tí Dàmàsikì tó kigò ǒ rò. Wò dhu-dzidǒ, ma madù ùda kà nà Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndirò Yùdeyà tó p̀bìrì ǒ kóró ngari ònǎ. Ndirò, ma madù kòvò átò ìnzì ní P̀bàyàhúdí tò. Ìndrù tò, ma maránà òvò nǎ rǒ dhu ní, abádhí ràkǎ 'ùbhà f̀iyó nzérenga, 'àdù 'ùgèrè Kàgàwà tò, ndirò abádhí tó mùtsò ràkǎ nditè dhu iwà abádhí rùgèrè ì, 'ùbhà f̀iyó nzérenga. ²¹Kò nĩ wò dhu-okú dò rò nga ní ndi P̀bàyàhúdí álé ma Kàgàwà bhà idza-ngbò ka kákpòrò nĩ lubhà ǒ rò, 'àdù dhu ònzì ndí nĩ ì oho tí ma. ²²P̀bétù, Kàgàwà ǒdò ndi ngbõdu dhu-okú dò rò ní ndi ma mífì nyìkpódu nà rìrà àhu indo nga ò, madù àmbe kàbhà Ídzi Màkùrù òvò dǒ kpangba kóró ale, nzónzo mà, ádròdrǒ ale mànà tò. Músà mà, Kàgàwà bhà ngùkpà p̀bànábí mànà núnuo ì nɔnzìya dhu. Nĩ wò dhu dǒ ma marí isèna atdí dhu mà rífì mbǎ. ²³Í dhu ní: Krístò rabáya àp̀bè ràrà àhu p̀bìndà ɔve ò, ka ringbèya ndi ndì wemberè tí ùvùvè ale nzínzì ǒ rò, ì dhu ràdù awáwù àbhu P̀bàyàhúdí mà, ìnzì ní P̀bàyàhúdí mànà tò.»

Pòlò rí ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ àvì rà'ù Yèsù dhu

²⁴Wò dhu bhèyi Pòlò àwe P̀bàyàhúdí arí ndòbhu okúna dò rò dhu dhu-dzidǒ ní ndi lìwali Féstò akù ɔrù-tùna nyú nà, ndàti : «Pòlò, tí àrì d̀ùnù rífì? Wò abho nyú nyi nyózu dhu ní d̀ò wà àrì d̀ùnù!» ²⁵Nĩ Pòlò

adù dhu àdu, ndàti : « Ifuta nà àkǎ ádrùngbǎlé, ìmbǎ àrǐ rǐrǐ dùdú. Pbétù yà ma múṅṅona dhu ní obhó dhu nyú, ndirò ndi dhu ní tǐna nà dhu nyú. ²⁶Ádrùngbǎ kamà Àgìripà nyú núnì wà ndi dhu. Ndi dhu-okú dō rò ní ndi ma mí dhu àwě kònzǐ, ìmbǎ ùdú odó na. Ma mà'ù dhu iwà kà rùnì i dhu kóró. Obhó tí, i dhu ónzǐ nzá ì òdhǔ ò. ²⁷Ní inyì Ádrùngbǎ kamǎ, nyì nyá'ù tí wà Kàgàwà bhà pbànábí ɛno dhu ? Ma mùni dhu iwà nyì rá'ù ka. » ²⁸Ní ádrùngbǎ kamà Àgìripà adù dhu ìvu Pòlò-tsù, ndàti : « Nyì nyòzè tí mǔgèrè ma, mongò mùkrístò tí yà ákě kàsùmì ǝ tí ? » ²⁹Ní Pòlò adù dhu àdu kà tò, ndàti : « Ìmbǎ àmbènà ìrǐ ákě kàsùmì màtí, ndirò ábhǒ kàsùmì màtí, ní ma mí mìtsò Kàgàwà rǒ, ìnzǐ ní okúnù dō rò tí. Pbétù, ma mí mìtsò dǎkú kóró, yà ma múṅṅona dhu ìrì nyǐ nyí indo rò, ndínǐ nyǐ nyugèrè tí nyǐ nyóngò ima bhèyi, ìnzǐ ní kutsì nyǐ àdrà-mbí nǐ yà ima ka kùtsì dhu bhèyi. »

³⁰Nírò ní ndi ádrùngbǎ kamà Àgìripà mà, lìwali Féstò mà, Bèrènikè mà, ndirò kǒkò ànyì-dzá ìrǐnà ngǔkpà ale mànà adù ìvǎ 'ìkò ɔrú. ³¹Ní iri ì ùvò rò, abádhí adù òko 'àmbe òte dǒ nzínziya ǝ, 'àmbe àtìnà dǒ : « Yàrí ale ónzǐ nzá atdí dhu mà yà kàkǎ kosò, ndirò ngǎtsi ní kàkǎ kohò okúna dō rò. » ³²Ní, ádrùngbǎ kamà Àgìripà adù àtìnà lìwali Féstò nǐ : « Ìkòlò ka kàmbènà yàrí ale ìkòlò ìnzá kònzì ndì angyangyi ndínǐ kámá dǒ ádrùngbǎ kamà ɛno tí ndi ànyǎna nánǐ. »

Pòlò nà ka kówu Rómà tó kigò ò dhu
(Zàb 107.23-31 ; Ìsa 43.1-2 ; 2Kò 11.25-26)

27 ¹Lìwali Féstò nítdègu dhu ùdhě mǎf rǎkǎ mǒwù *bàtò ǝ Ìtǎliyà tó pbìrì ò, ní ka kadù Pòlò mà, ùsǒ ka kúsò ngǔkpà ale mànà núbho Zǔlíyò tí kátina atdí ale-fó. Ndi Zǔlíyò nǐrǐ kámá dǒ ádrùngbǎ kamà tò arí kasu ònzì pbànowí dǒ atdí ádrùngbǎlé. ²Ní mǎ mupò Àdràmìtì tó kigò ǝ atdí bàtò ò, mǒwù atdíkpá Àstarìkò tí kátina atdí ale mànà. Ndi ale nǐrǐ Màkèdòniyà tó pbìrì ǝ atdí kigò, Tèsàlònikà tí kátina ǝ ale. Ndi bàtò nǐrǐ Àziyà tó pbìrì ǝ ìbí kifukù ònǎ rúda. ³Ní tsútsǎ nínganí, mǎ mawù ùvò Sìdònà tó *kifukù ò. Ní ànyì, Zǔlíyò anzi ìdzì dhu nyú Pòlò tò, ndùbhà ka rǎrà ɔdhína àndà, ndínǐ i kà t'ódhína náadù tí kà dzùnà ònzì kà rǐrǐ atdyúya nà dhu-tsí nǐ. ⁴Sìdònà rò mǎ mùvò rò, mǎ marì Kipurò tó *sòngà-ìgì dònǎ, awe rǒpili tùm̀bà tí nyìka-kpa rǒ, ràdù àmbe bàtò-tsù àtò dǒ nídhunǐ. ⁵Ní mǎ mawù ádrùngbǎ rèrù dǒ Kìlìkiyà tó pbìrì mà, Pàfùliyà mànà ìgì dònǎ, mǒwù ùvò Mirà tí kátina *kifukù ò, Likiyà tó pbìrì ò. ⁶Ndi kigò ǝ ní ndi, yà Pòlò mà ka kùbhonà fóná Zǔlíyò, pbànowí tó ádrùngbǎlé, náatù Ìtǎliyà tó pbìrì ò rǎrà Àlèsàndùriyà tó kigò ǝ atdí bàtò. Ní wò ádrùngbǎlé adù mǎvi mǔpò kà ò.

^f 27.1 Mǎ-tì ní Lukà, yàrí bhǔkù nandí ale, nírà ndùngbò Pòlò mà nzínzì ò dhu (Kas 21.18).

7 Ní mǎ mawù rèrè dǎ, múbhi íbì ídho nyú tí, ìnzǐ mǎ món dri rórò. Nírò ní ndi iwà mǎ màbà ábhǎ àpè nyú rórò, mǎ mawù mütò Kìnidò tó kigò-nyìkpa rǎ. Ní, ìnzǐ awe rǐ màbhǎ màmbè òndri dǎ ányìnǎ rò dhu-okú dǎ rò, mǎ madè mǎnyì mǎwù Krètè tó *sòngà tó mùsùngú dǎnǎ rò, yà ìnzǐ awe rǒpìlì òbì nà i nǎ rò, mǎdà ndi sòngà tó adzi-rórò, Sàlmonǎ tí kátina tí. 8 Ní mǎ marì òbì nyú tí ndi p̀bìrì-kutì rǎ, mǎdè òwu ùvò Ídzi kífukù tí kátina atdí kífukù ò. Wò ndi kífukù ìrǐ kyèròkyèrò Làseyà tí kátina kigò-tí.

9 Mǎ miwí ábhǎ kàsùmì nyú, mǎ mówu abhi nà tí dhu ràdè ìrǐ odú nyú. Ròsè dǒtsí, ònyè t'ònyuta-tsù nùtsi ka kí ònǎ kàsùmì náadè ìrǐ iwà ndi ndèdà rǎ, ndi dhu ràdè dhu ìtè awe arǒpìlì atdí dǎ ònǎ kàsùmì rǎkǎ wà. Ní Pòlò avò dhu òdhǐna tò, ndàtì: 10 « Àbanǎnzò, yàrǐ àlè tó abhi ǎ àlè kí àpè àbà àbà abho nyú. Ndirò, àlè kíwǐna dhu ní nzǐ ní yàrǐ bàtò kèlè ònǎ anò mànà, àlè kí àlè tó ìpìrǒnga nyú mà nǎpà àlè rìwǐ átò. » 11 P̀bètù, p̀bànówǐ tó ádrùngbǎle adè wò bàtò òdì rǐ ale mà, ndi bàtò tó ádrùngbǎle mànà-tsù dhu kèlè nǐrǐ, Pòlò ùnò dhu ìrǐ ndi ndàm̀bènà rò. 12 Kífukù ǎ ka kóko ádrùngbǎ gǐrì tó kàsùmì ǎ dhu nǐrǐ mbǎ mbèyi. Ní ndi dhu-okú dǎ rò, ábhǎ ale nyú adè dhu à'ù ìndrǐ rǒpè abhi 'òwù ányìrǎ rò. Abádhǐ azè dhu ní, àkǎkǎ fǐyò nǐ, 'òwù ùvò Fòyìnìkè tó kífukù ò, 'adè ádrùngbǎ gǐrì tó kàsùmì ùdà ányìrǎ. Wò ndi Fòyìnìkè nǐrǐ Krètè tó sòngà ǎ atdí kífukù, yà ìnzǐ mùsùngú mà, ngòmà nà ndirò múlayǐ mà ngòmà nà tí kátina awe nóongónà òpìlì tàm̀bà tí nyìna-kpa rǎ.

Àpùpù rǐ Pòlò nà ka kówu ònǎ Ròmà tó kigò ò bàtò-ǎnga nùtdyǎ dhu

13 Wò dhu-dzidǎ, isó tí rǒ'ò awe náapè ndivò nga mùsùngú dǎnǎ rò. Ní, bàtò ò ìrǐ ale náadè dhu àtì àkǎ fǐyò abhi àmbènà àkǎ dhu tí. Nírò ní ndi abádhǐ ivà *nàngà, *bàtò ràdè abhi òpè ndàm̀be òrì dǎ Krètè tó sòngà-bidǎ. 14 P̀bètù kòmbómbì tí, *Hèràkulò tí ka kí òvòna ànzi àpùpù náapè ndòpìlì òbì nyú nà Krètè tó *sòngà dǎnǎ rò. 15 Ní ndi àpùpù náap̀bì *bàtò, ndàm̀be àrà dǎ nà, ndi bàtò ùlè ka kí rǎrà otùna ǎ dhu ràdè ìrǐ odú nyú. Nírò ní ndi mǎ madè bàtò ùbhà ùbhà tí ndi awe ràm̀be àrà dǎ nà. 16 Kàwudǎ tí kátina *sòngǎ-ngba-tí mǎ mùdà rò, mǎ màbà òbì ádrùngbǎ àpè dzidǎ, mǎlǎ yà olùnǎ rò ka kósò bàtò rǎ ìndrǐ t'ìgútǎ tò íbhú, mǎdzǐ bàtò ò. 17 Ní ka mǎ mǎdzǐ bàtò ò dhu-dzidǎ, bàtò ǎ arǐ kasu ònzi ale náadè dhu dzànà ònzǐ rádè imbi nǐdyì, 'adè ùkpòrònà bàtò rǎ, 'isò ndi bàtò nǐ rǐdzò. Abádhǐ anzi Libiyà tó p̀bìrì ònǎ rò bàtò rǎtsi Sírti tí kátina òòkpò-gùgù dǎ dhu-òdò átò. Ní abádhǐ adè itsu tó *nàngà nǐdò ídha dǎ, ndǐnǐ bàtò nabhè tí ràm̀be àrà dǎ awe rǎrà dhu bhèyi. Wò dhu bhèyi ní ndi abádhǐ ùbhà bàtò awe ràm̀be àrà dǎ nà ìyò. 18 Tsùtsǎ nǐnganǐ, awe ambènà

8 27.12 Ngǔkpa ale rǐ kàtì: mùsùngú mà ngòmà nà ndirò múlayǐ mà ngòmà nà dǎ nga nǎndà *kífukù tí.

òká nga nútɔya dš atdíɔ. Ní ndi dhu-okú dō rō, bàtō š arí kasu ònzi ale náadù ànō òpè 'àwà idha ò. ¹⁹Ní íbhū ráhū idhō š, kōrí ale náapè 'àwà ì arí kasu ònzi ní dhu ì nyú tíró idha ò. ²⁰Ibí idhō nyú núudà ònzi má ràla adyifō-nyìkpó-mbì mà, ndirō alali nyú mà. Ndi àpùpú adì ndámbe òpili dš atdíɔ nyú. Ní ndi dhu-okú dō rō, má ma'ú nzá dhu ùgū má rārì àdù ùgu.

²¹Má ní'ì inzá mà màpè atdí dhu mà náfō lika ò, rārà àhū ábhō idhō nyú tí ró. Nírō ní ndi Pólō ivà ndì ndidè nzínzika š, ndàti: « Àbanínzō, nyí nyíríyana gukyè ma múncna fúkù dhu ònzi ale rìvā àlě Krētè tō sòngà š rō, ní kōkō ì nínza dhu námbènà nzí 'inzá. Ndirō kōkō àlě kíwí dhu-tsí námbènà nzí ùwí. ²²Pbétù, ma mátina nyí ní, nyí ròtù afíku. Obhó tí, atdí ale mà nzínziku š ní rí nzí pbìndà ípìrōnga níwí. Àlě kí *bátō kèlě níwí. ²³Obhó tí, indo kúbhingá, yà pbìndà ale tí ma maríí, ndirō yà ma marúléna Kàgàwà bhà màlàyikà nírà àhū tidú. ²⁴Ní kàti ma ní: « Pólō, nzōnzi òdō! Dhu àkà wà nyarà àhū Rómà tō kigō ò, ndíní ka kunc tí ànyānu kámá dš ádrùngbā kamà-ònzí rō. Ndirō, kōní pbìndà ídzìnga š Kàgàwà ùbhà wà wō nyí nyúbhi mànà ale kórō, ròkō nyìkpóya nà. » ²⁵Ní ma mátina nyí ní, nyí ròtù afíku! Obhó tí, ma mà'ù wà dhu Kàgàwà rārì yà idù ndì ndòvō dhu nónzi ònzi. ²⁶Ndirō, idha rārà àlě ìvìvō atdí sòngà-ìgì dō. »

²⁷Atdí kumì dōnà ífō nà rí iku níse iku š, àpùpú íí inè òká nga ùtɔyà ndì ndí Àdiriyà tí kátina ádrùngbā rèrù dš ró. Ní mbèmbè ndi iku-alìkpa š, wō bàtō š arí kasu ònzi ale náadù dhu àtì iwà má mìndù idha-ìgì-dō dhu tí. ²⁸Ní abádhí udhè idha tō ádzìnga, 'adù kòtù íbhū kumì dōnà àrùbhù nà mètèrè tí. Bàtō itdègu òndri tdítš itseta, ní abádhí udhè ka tdítš, ràdù àhū óyō kumì dōnà àrù nà mètèrè tí. ²⁹Wō dhu ì àla rō, abádhí adù bàtō rārà ndòpbì bhalabhala rō dhu-òdō ònzi. Ní ndi dhu-okú dō rō, abádhí adù ífō *nàngà núdō idha ò olùnà rō bàtō tō, 'adù àmbe inga rùbho dhu òdō dš atdyúya nyú nà. ³⁰Wō dhu-dzidō, bàtō š arí kasu ònzi ale náanzì dhu ndíní ì uwé tí ì, 'òtsè. Ní abádhí ífō ígútá tō íbhú bàtō ò rō rèrù ò, 'adù àtìnà: « Má mówu nàngà ùdō idha ò angynā rō bàtō tō. » ³¹Pbétù, Pólō adù dhu òvō pbànówí tō ádrùngbāle mà, pbìndà pbànówí mànà tō, ndàti: « Ìnzí kōkō ale apé òko bàtō ò, ní nyí nyí nzí ùgu. » ³²Ní ì pbànówí adù ígútá tō íbhú-mbì ìtdì, ràdù ndùbhà rèrù dš.

³³Inga òdō ì í rùbho dhu ònanā, Pólō avì kōkō ì íí mànà ale kórō rōnyù dhu. Kāvō dhu abádhí tō, ndàti: « Indo, idhō àhū wà atdí kumì dōnà ífō nà idhō tí, yà nyí nyúbhi òko rō ònzí nyāfō atdí dhu mà likū ò ní. ³⁴Nírō, ma mìtdè nyí ìtdè tí matì, nyí rōnyu dhu. Obhó tí, ònyù àkànà wà nyōnyù, ndíní nyí nyotsi tí òbì ní, nyūgu. Ndirō nzínziku š, atdí ale mà rí nzí dōna rō atdí àyí-vé-ngba mà níwí. » ³⁵Wō dhu ndì ndòvō dhu-dzidō, Pólō adù mùgati ìdyì, ndàdù ndìtsō Kàgàwà-rō kórō òdhína-ònzí rō. Kādù ndi mùgati-ònga ùkō, ndàdù òpènà ndònyù. ³⁶Nírō ní ndi kórō ngūkpà ale adù òbì òtsì Pólō rō, 'adù ònyù ònyù átō. ³⁷Wō ndi bàtō š má míí kórō óyō mìyà àrùbhù kumì dōnà azà

nà ale tí rò. ³⁸Ní kóró ale ònyè dhu `ùlè ní àkākā dhu bhëyi rò, abádhí adè *nganè ùgù bàtò ò rò, 'àwà idha ò, ndíní bàtò nabhè tí r'ò ò isó.

Bàtò rí ndìnzà ònà ale ràdù ùgu dhu

³⁹Ìnga níitdègu ùbho, ní bàtò ò arí kasu ònzi ale ùni nzá wò ì óndri tina ò pòrì. Pbétù, abádhí ala dhu ní yà rèrè òbì ndì adzi-kpa nzínzi ò rónge, ɔɔkpó-gùgù ràdù ì'í ànyìrò. Ní abádhí adè òzènà dhu ní, àkākā fíyò ní, 'àbhu bàtò ròtsù ànyì. ⁴⁰Ní ndi dhu-okú dò rò, abádhí unga nàngà-mbí bàtò r'òrò, 'adè i nàngà ùbhà ròsù idha ò. Ndirò wò ndi kàsùmì ò tí, abádhí unga ngayi-mbí, 'isò dòlòdòlò. Wò dhu-dzidò, abádhí usò awe àtò arí íhù mberù-ba, ndíní awe adè tí bàtò òpbi rónà, ndàrà nà ɔɔkpó-gùgù dò. ⁴¹Pbétù, bàtò adè àrà àtsi ɔɔkpó-gùgù dò. Ní abádhí adè bàtò ùbhà ànyìrò àtsi, ɔndina-kpa ràfò ndì, ròtsù ɔɔkpó ò, ìnzì ngbõna ràmbe ndèya dò ró. Ndirò, mùkurà-òbì náadè ndi bàtò r'ò olùnà nga ùgòlò rìnza ndì.

⁴²Wò ndi kàsùmì ò, pbànowí anzi dhu ndíní ì ɔkye tí ùsò ka kúsò ale, akye yarà nɔnzina 'adè òtse ní. ⁴³Pbétù, i pbànowí d'ò ádrùngbàle azè dhu ní ndìgù Pòlò. Ní kádè i pbànowí isò ìnzì wò ì írèna dhu nɔnzi tí. Ndirò, kádè dhu òvò bàtò ò r'í ale tò, ndíní yarà t'ònzita nùni abádhí nzínzi ò ale nùbé tí ì angyi idha ò, 'adè yarà ònzi 'ùvò ndi idha ò rò. ⁴⁴Ndirò, kádè dhu òvò yà ìnzà yarà t'ònzita nùni ale-tsí tò r'ònzì yarà bhàwè d'ò, ndirò yà ì nùgolo bàtò r'ò rò dhu àpàkálá d'ò, 'ùvò átò idha ò rò. Wò dhu bhëyi ní ndi mà muvò kórò ádrùngbà r'èrè ò rò, ìnzì mùve.

Mèlità tó *sòngà ò bhà rí Pòlò mà nákwò dhu

(Màt 8.14-16; Luk 10.19; Kas 14.11-12; Èbr 13.2)

28 ¹Wò dhu bhëyi mà mùgu idha ò rò dhu-dzidò ní ndi ka kadè dhu òvò fàkà kati yà mà m'í ònà sòngà-òvò ràrì Mèlità. ²Wò ndi sòngà ò bhà níitè fàkà ídzìnga ní yà ìnzì kórò ale arónzina ídzìnga. Abádhí uto ádrùngbà kàzù-yà-ba nyú fàkà, igye rōgye, ndi dhu ràdù girì ìbhò dhu-okú dò rò. Ní abádhí adè tsùka àndu kórò ndi kàzù-tsùnà. ³Nírò ní ndi Pòlò ivà ndi ndàrà ákálí-nzo àndu, ndìrà nà okùna d'ò, ndìpba kàzù ò. Ní kàzù igbè rónà ámvò tó osu náahè wò ákálí ò rò, ndàpbelè ndi Pòlò-òtsù-r'ò. ⁴Wò pbanga ò bhà itdègu osu àlã Pòlò-òtsù-r'ò róbhele ró, ní abádhí adè ɔte òpè nzínziya ò, 'àmbe àtìnà d'ò: « Obhó nyú, yàrí ale ní ìndrù òkye arí ale. Ádhu ní? Kògù idha ò rò ìnzì ndòvè, ní Kàgàwà bhà làmí nòzè nzá kà ràdì nyìkpóna nà! » ⁵Pbétù, Pòlò adè ɔtsùna-ònga kèlè nýyà, osu ràdù ìtsì kàzù ò, ìnzì Pòlò ràdù atdí nzére dhu mà nínè. ⁶Ìndrù ambèna Pòlò òdò d'ò, ndíní ì ala tí iwà ɔtsùna òpè ró, ndirò ngàtsi ní iwà ìtsì ndòvè ró. Pbétù, abádhí adè nga ádzita nyú, ìnzì 'adè atdí nzére dhu mà àla Pòlò-r'ò ndi nònzì ró. Nírò ní ndi abádhí adè fíyò irèta ùgèrè, 'àmbe àtìnà d'ò: « Yàrí ale ní mǎngù-ngba nyú! »

7Wò dhu rĩ ndònzì rórò, Mèlità tó sòngà ð ádrùngbàle bhà pbanga níí ìnè kyèròkyèrò. Ndi ale-ovò níí Pùbliyò. Ní àbadhi akò mã àzè nyú nà, ndàdè mǎbhu mǎnzì ìbhu idho pbì idzá ođhína nyú bhèyi. 8Ndi Pùbliyò t'ábanà níí andi àlè ndì, ndàdè àmbe àyi dǎ ara-dǎ ró. Kǎmbénà àndi dǎ, kàzù rùtò ndì atdí dǎ òna nǎ, ndirò ndàdè àmbe afali òpì dǎ. Ní Pòlò atsù ndàhu kàndà. Kǎdè ndìtsò kà-dǎ otsúna ndì ndèli kà-dǎ rórò, wò dhu ràdè kàbhu rògè dòtsí. 9Mèlità tó sòngà ð andi nà ngǔkpà ale níuwú átò Pòlò-tí, àbadhi ràdè ì nígu. 10Ní ìndrú ifu mã ábhò otu nyú ð. Ndirò abhi òpè mã mí rò, abádhí adè abhi tò mã mí atdyúya òho kórò dhu núbho fǎkà.

Pòlò mà rǒwu ùvò Ròmà tó kigò ò dhu

(Kas 23.11 ; Rom 1.9-15 ; 15.29)

11 ìbhu àbì mã mǎnzì Mèlità dhu-dzidǎ, mã madè òwu Àlèsàndùriyà tí kátina kigò ð *bàtò ð. Ndi bàtò-ovò níí : « Ozo tí ka kódhì mǎngǔ-nzo ». Ní ka kalú ka ridè Mèlità ádrùngbǎ girì tó kàsùmì ð. 12Mèlità rò mã mùvò bàtò ð rò, mã mawù ùvò Sìràkusè tí kátina kigò ð *kìfukù ò, mãdè ìbhu idho nǎnzì ànyìrò. 13Ndi kìfukù ð rò mã mùvò rò, mã mawù idha-igì dǎnǎ, mǒwù ùvò Règiyò tí kátina kigò ð kìfukù ò. Ní tsútsǎ nǎnganí mã mǎpè abhi rò, mùsùngú dǎnǎ rò rírà awe náapè ndòpìli. Ní óyò idho ð, mã madè òwu ùvò Pùtèolì tí kátina kigò ð kìfukù ò. 14Ndi kigò ð, mã matù iwà Yèsù ná'ù ale. Ní abádhí adè mǎnzì ndíni mã mǎnzì tí atdí yengè ì mǎnà. Nírò ní ndi mã madè òwu Ròmà tó kigò ð. 15Ndi kigò ð Yèsù ná'ù ale níitdègu mã mìwù dhu ìri, ní abádhí adè ìwu mǎdò Apiyò tí kátina kòbì ð rò. Ndirò ngǔkpà ale-tsí náadè ìwu mǎdò Olo tó ìbhu Idza-tí rò. Ní Pòlò níitdègu abádhí àlǎ, ní kǎdè òtsò àbhu Kàgàwà tò, afína ràdè obi òtsì. 16Ní Ròmà tó kigò ð mã mòwù ùvò rò, ka kǎdè Pòlò àvi ràrà òdhò rǎ atdí rò yà ndì ndùbho dǎna idza ð, atdí mùnowì kèlè ràdè àmbe ngbǎna òdò dǎ.

Pòlò rĩ Kàgàwà bhà Idzi dǎ màkǔrù núnò

Ròmà tó kigò ð Pbàyàhúdì tò dhu

(Ìsa 49.5-6 ; Rom 11.1-11 ; Èfe 6.19-20 ; Kòl 1.24-29)

17 ìbhu idho ndì ndònzì Ròmà tó kigò ð dhu-dzidǎ, Pòlò unzi Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale rìwù tina ò. Ní abádhí àndu ì rò, Pòlò adè dhu òvò abádhí tò, ndàti : « Àbanǎnzò, ma mǎnzì nzá atdí nzére dhu mà àlè t'ále rǎ, ndirò àlè t'ábhúna tó màndè rǎ. Pbétù ka kálù ma Yèrùsàlemà tó kigò ð, kǎdè mabhu Pbàrómá-fó, ràdè mosò. 18Ní tsùdú ì òngè dhu dhu-dzidǎ, abádhí ózè ìkòlò ma inzà ì àla yà ima nóhò ka kǎdè dǎnǎ atdí afátá mà nídhuní. 19Pbétù, Pbàyàhúdì adè nzá kǎkò ale ùnò dhu ná'ù. Ní ma mãdè dhu àla dhu rǎkǎ monzi kámá dǎ ádrùngbǎ kamà, ndíni ànyǎdu núnò tí. Ndirò, pbàkà ìrèta níí nzí mòbhè pbàkà pbìrì ð bhà. 20Kòni wò dhu-okú dò rò nga ní ndi, ma mòzè mala nyí, mãdè dhu

òvò fùkù nǐ. Obhó tí, ma mířì yàrí imbi ò yà Pbàìsràyélí arí atdyúna òho 'àla ale-okú dò rò. »

²¹Ní, kǒkò Pbàyàhúdí tó ádròdrò ale adù dhu òvò Pòlò tò 'àti: « Yùdeyà tó pbìrì ò rò mà mákò nzá pbùkù dhu dǒ róte atdí bhàrùwà mà. Ndirò, àlě t'ádóna nzínzi ò rò, atdí ale mà nírà nzá atdí nzére dhu mà náwe dènú fákà.

²²Pbétù, mà mòzè mǐrì nyi nyú nyi nyáwèna pbùkù irèta. Obhó tí, mà mùni dhu ní kóró ngari ònà ìndrù rǐ nzére dhu àwě nyi nyarǐ ònà sòmà dǒ dhu. »

²³Wò dhu-dzidǒ, kǒkò ádròdrò ale adù idho òkò, ndínì ì otú tí ì ònà Pòlò nà kàródhò ró. Ní ndi idho àkà rò, ábhǒ ale nyú náadù iwu, 'iwù Pòlò òtù ányìrǒ. Ní Pòlò apè òte i ale tò, ròpè ndi kútsingá nga ò rò, ràrà àhu pbítsonga nga ò. Ábadhi ambénà dhu àwe dǒ abádhí tò òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi dǒ. Ndirò kànè dhu ndínì kǒkò ale náa'u tí Yèsù, yà abádhí tò ndi ndáwèna Músà bhà Úyátá ò ka kándì òte mà, Kàgàwà bhà pbànábí tó bhùkù ò ka kándì òte màná-otù ò. ²⁴Abádhí nzínzi ò atdídhená ale náa'u Pòlò rǎnna dhu, pbétù ngùkpà-tsí náadù nzá kà'ù. ²⁵Wò dhu bhèyi ní ndi abádhí iri nzá ì nzínziya ò. Ní abádhí rǐ dhu ònzi ì adù tí ì rò, Pòlò adù dhu òvò tǒtǒdǒ abádhí tò, ndàti: « Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí núnno obhó dhu nyú yà abhùku tò kǎvò dhu Kàgàwà bhà nabi Ìsayà-otù ò rò! ²⁶Kàti Ìsayà nǐ kà ràra kǒkò ale-tí'ò, ndàdù dhu òvò fiyò, ndàti: Kàgàwà ràtina:

« Nyí nyí inga nírì iri mbèyi nyú, pbétù ìnzǐ yà nyí nyìrì dhu ràdù dùku àlu akekpá màtí.

Nyí nyí inga nándà àndà mbèyi nyú, pbétù ìnzǐ nyàdù atdí dhu mà nála.

²⁷Obhó tí, atdí dhu mà náarí nzǐ kàrí ale-afí-ngbò núbèlè.

Abádhí núrì bǐya,
ndirò abádhí nùpbí nyìkpóya,
akye ì alana nga nǐ,
akye ì irina nga nǐ,
ndirò akye dhu alúna dòya,
'adù 'ùgèrè 'ùbhà fiyó nzérenga,
madù ì nígu nǐ. »

²⁸Pòlò adù òte ùtsà, ndàti: « Dhu àkà nyùni dhu ní, Kàgàwà rívì wò ògù tó òte ìnzǐ ní Pbàyàhúdí tò. Ní ì ìnzǐ ní Pbàyàhúdí rǐ ndi òte nírì iri. » [29Pòlò itdègu wò dhu ùno, ní Pbàyàhúdí adù 'ìvà 'òwù atdídǒ ì 'í 'àgò nzínziya ò ròrò.]

³⁰Pòlò anzi óyó ató nyú wò dóna ndi ndubhò ndòngò òdhò ònà idza ò. Ndirò, kǒngónà yà ndàndà iwù kóró ale àkò ányìdzá rò. ³¹Ndirò, ábadhi aránà òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi tó màkùrù núnò rǒ ìndrù tò, ndàdù dhu nùdhe abádhí tò Ádrùngbàle Yèsù Krístò dǒ, ìmbà ònà ódò na, ndirò ìmbà tsùna nútò rí dhu rǐrǐ ròrò.